AYLIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ HAZİRAN 97 SAYI:37 FİYATI: 175.000.TL. (kdv dahil)

ÖKÜZ

http://okuz.planet.com.tr

Sirpinma senin de hosuna gidezek!

Nâzım Hikmet

Cezmi Ersöz:
"Beni Hep Bir Başkası Savunuyor"

Fikir Teatisi Sol ve Para

Sina Akyol:
"Hem Pencere Kenarındayım Hem Cemal Süreya Yanımda"

ENİŞTE
Adında Yeni Bir Canlı Türü

Celal Başlangıç:
"Altın'cı Filo Def'oluyor"

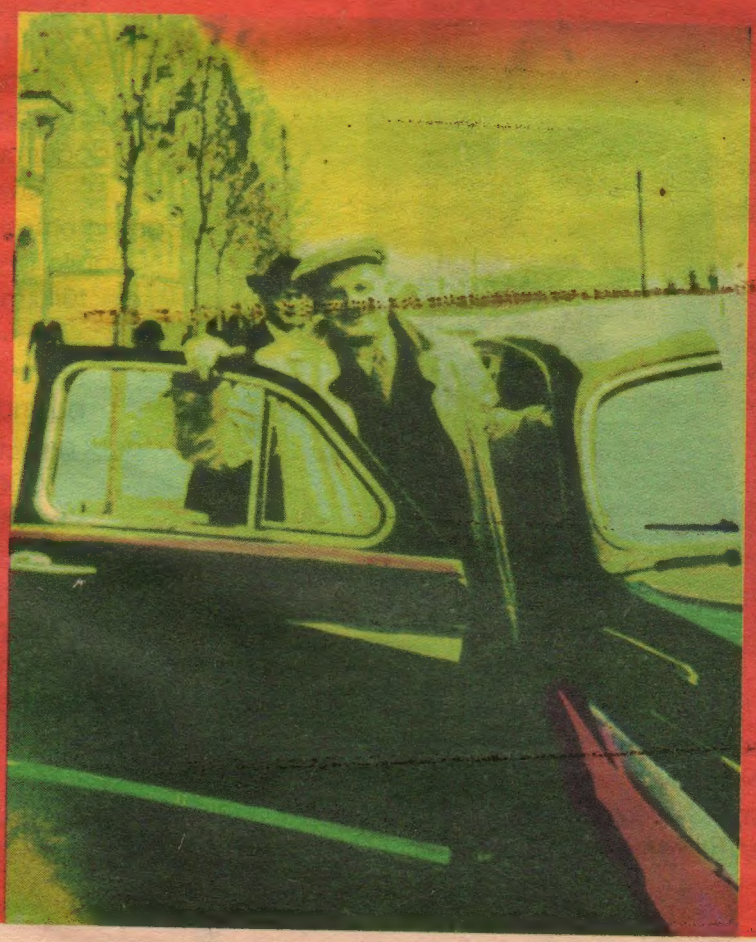

Aksamsefası

Nâzım Hikmet

"Nâzım aşıldı, devre dışına düştü, çağrısının 90'lı yıllarda anlamı kalmadı" diyorlar.
Çağrını anlamıyorlar da ondan.
Nâzım'ı falan formülün, filan programın, feşmekân uygulamanın adamı sanıyorlar.
Oysa sen hiçbir zaman hiçbir kalıbın içine sıkışıp kalmadın, sığmadın. Başkaldırın tüm kafa ve gönül cenderelerine karşıydı zaten.

Refik Erduran

"Nâzım Hikmet'i getirdiler!..." Paşakapısı Cezaevi'nde haber bomba gibi patlamıştı. Güneşli bir bahar günüydü. Mayıs'ın ilk günleri olmalı. Yıl 1950. Fırladım Müdüriyet'e. Merdivenleri bir solukta çıktım. Tam kapının önüne gelmiştim ki, camlı kapı açıldı: Nâzım... Sarıldık birbirimize. Yıllar nasıl da geçmişti. Bakışıyorduk konuşmadan. Ve birden Nâzım: "Ne iyi ettin de komünist oldun" dedi. "Aman yerin kulağı var" dedim. Gülüştük.

Mehmet Ali Aybar

Büyük Türk şairi Nâzım Hikmet'in, on üç yıl, bir adli hata yüzünden hapiste tutulduğu hakkında, yetkili hukukçular tarafından açıklanan hakikat yurdumuzda ve dünyada büyük akisler doğurmuştur. Durumun bir an önce düzeltilmesi için elân harekete geçilmemesi yetkili makamlar nezdinde yapılan, memleket için ve memleket dışı, türlü müracaatların bir netice vermemesi cemiyetimizi ağır bir sorumluluk altında bulundurmaktadır. Başladığı ikinci açlık grevi ile Nâzım Hikmet'in her saat ölüme yaklaşmakta bulunması karşısında Türk vatandaşı olarak, insan olarak, meslektaş olarak, yüklenilen soruma katılmadığımızı önemle belirtir ve bu maksatla 12 Mayıs tarihinden başlamak üzere iki gün aç durmaya karar verdiğimizi umumî efkâra bildiririz.

Melih Cevdet
Oktay Rifat
Orhan Veli

Yaprak Dergisi
15 Mayıs 1950

Akşam Servisi

(Sait Faik İle)

Ben dayımı çocukluğumda hep hapishanede hatırlıyorum. Annem, babam memur olduğu için her zaman gidemezdik onu görmeye. Bir aylık iznimizde hepimizi toparlayıp Bursa Cezaevi'ne götürürlerdi. İlk görüşmemiz biraz daha serbestti, sonraları revir gibi bir yer vardı. Mahkûmların kaldığı yerde kalmıyordu.. Bir odası vardı, orada daktilo masası, bir tahta iskemlesi, taş duvarlar, penceresi ve kalın duvarları vardı. Loş koridorlar, demir parmaklıklar, beni korkuturdu. Ben küçükken dayımı hiç sokakta yürürken görmedim. Taş duvarlar arasında gördüm hep. Bütün şiirlerini ilk anneme okurmuş dayım. Biz oraya gittiğimizde heyecanla en son yazdığı şiirlerini okurdu. Cezaevine her gidişimizde şiirlerini dışarı kaçırırdık. Bir saksısı vardı onun içini boşaltmış, onun içine kormuş şiirlerini. Memleketimden İnsan Manzaraları'nı bize hep yolluyordu. Çıktığı zaman şimdi bulunduğumuz yerde ahşap bir ev vardı. Akşamları dans falan olurdu, çay bahçesi bar gibi bir yere giderdik. Ama hep yanında tabanca taşırdı, korkuyordu çünkü. Birkaç defa üstüne araba sürdüler. Hatta benim küçük bir çantam vardı onun içine koyardık tabancayı.

Ayşe Yaltırım

Yıl 1940. Biz Yücel dergisini çıkarıyoruz.Yücel dergisini çıkaranlarla Erkin gemisine gidiyoruz. Erkin gemisi Kadıköy açıklarında demirlenmiş. Onun yargıcı da Haluk Şeyhsuvaroğlu, bizim çok yakın dostumuz, arkadaşımız. Askeri birliğe verilmiş bir geminin yargıçlığını yapıyordu. Atatürk yanında Nâzım Hikmet'e büyük bir hayranlığımız vardı. Nâzım'ı gemiye almışlar, hapsetmişler. İlk sorgusunu gemide Haluk Şeyhsuvaroğlu yapıyor. Biz de pazar için izin alarak gemiye gittik ve Nâzım Hikmet'i çıkardılar güverteye. Böyle boylu poslu, yakışıklı güzel bir adam. Elinde kalem kâğıt birşeyler yazıyordu. Merak ettik, nedir diye. Sonra bize yazdığı kâğıdı verdi. Kendini böyle hayran bakışlarla kucaklıyoruz biz. O da birşeyler yazıp bize vermek istiyor, biliyor ki seven insanlarız.Yazdığı şiiri aldık biz de o zaman zannettik ki. Bu şiiri ilk önce bize veriyor. Ama daha önce başkalarına da vermiş. Ama o gün iltifat olsun diye "Bugün Pazar" şiirini verdi bize. Bunu aldık, Yücel dergisinde bastık. Yücel'de yayınlandı. Bir de Cahit Sıtkı'nın "Kafesteki Aslan" diye bana itham ettiği bir şiiri vardı. Zannetmişler ki o aslan benmişim kafeste. Halbuki kafesteki aslan Nâzım Hikmet ona yazmış. İthamı bana. Herkes benim kafeste olduğumu zannediyor. Halbuki öyle bir şey yok. Nâzım'la ilk karşılaşmam böyle oldu. Sonra Bursa Hapishanesi'nden beraat edip çıktıktan sonra tanıştık ve aşağı yukarı altı yıl kadar süren yakın dostluğumuz oldu. Evlerimiz de zaten birbirine yakındır. İşte benim için büyük mutluluk. Hattâ kaçmadan 15 gün önce de beni evinde yemeğe çağırdı. Sonra gitti...

Vedat Günyol

Yüksek Köy Enstitüsü'nde ben önce bir Nâzımzadeydim. Adını vermeden, bulabildiğim şiirlerini okurdum gittiğim enstitülerde. Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nde okuduğum akşam meğer oradaki bir Nahiye Müdürü bu şiirin Nâzım'ın olduğunu anlamış. O gece İçişleri Bakanlığı'na telsizle durumu duyurmuş. "Burda Nâzım şiirleri okunuyor" diye. Yıl 1945. Sonra kıyamet koptu tabii. Aradan uzun yıllar geçtiği halde "falan yerde Nâzım şiiri okumuşsun" diye çok kez sorgulandım. Yine Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde Nâzım'ın Bursa Hapishanesi'nden kaçırılan şiirlerini dağıtıyordum. Polis amca yutmadı sonunda, ihbar mektubunda "Bursa Hapishanesi'nden doğrudan doğruya Nâzım'dan sağlanan şiirler burada dağıtılmaktadır" diye yazmışlar. Böylece sebebi felaketim Nâzım Hikmet oldu.

Mehmet Başaran

Nâzım Hikmet'i lisede keşfettik. Daha önce adını duysakda kavrayacak bilinçte değildik. İlk 1943'te kavradım, farkına vardım. Onuda sezdiren Cahit Külebi oldu bize. Ben Edebiyat Fakültesi'nde okurken Nâzım'ın şiirlerini okurduk. İstanbul'a yeni gelmiştik o zaman. İstanbul deneyimi olan bütün öğretmenlerimiz bizi "öyle acemilikle solun göbeğine düşerseniz, polisin de göbeğine düşersiniz" diye uyarıyorlardı. Ama o yıllar sol çok altın yürekliydi. Kıskançlığı yoktu, dahilik iddiası yoktu. Birbirini keşfedenler, birbirlerine sarılır kucaklarlardı. Bin yıllık bir dostluk varmış gibi, akrabaymışız gibi sarılırdı sol kitle birbirine . Türkiye o yılları geride bıraktı ve solcular birbirini yemeye başladı. Bunların Nâzım'la ne ilgisi var diyeceksiniz. Ama sol kitle Türkiye'de Nazım'ın şiirinin inceliğine varmadan onu sadece siyasal eğilimi nedeniyle sevdiler. Ben onu sadece siyasal eğilimi nedeniyle sevenlerden biri değilim. Sanatının inceliğini sevmek gibi bir mutluluğumu belirtmek istiyorum. Onu o sezgiyle o dili kullanmaktaki inceliğine vardığım için öbürlerinden çok farklı baktım şiirine .Nâzım'ın şiirindeki tadı onların buldukları tadın dışında başka bir estetikle sevmenin belki kendine göre de ayrıcalığını yaşadım.

Sami Karaören

Nâzım'ın kızkardeşi Samiye çocukluk anılarında anlatmıştı: Günün birinde, durup dururken haşarı küçük Nâzım bir cam kıracak olmuş.

"Neden kırdın bu camı?" sorusuna çocuğun karşılığı aydınlatıcı:

"Camdan bir uçak yapmak için!"

Belki yeni bir şiir türünün başlangıcı sayılabilirdi bu söz. Çok yıl sonra Bursa Cezaevi'nde "Taş Tayyare" adını koyacaktı tutuklu şair. Acaip bir ilişkisi olacaktı Nâzım'ın uçaklarla. Pekin'de geçirdiği "enfarktüs" krizi üstüne apar topar Moskova'ya dönüş serüveni örneğin...

Abidin Dino

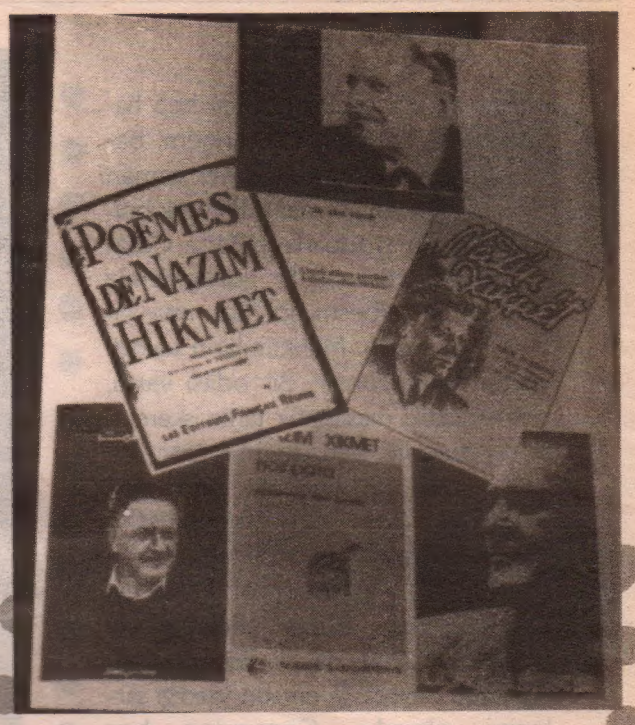

İyi ki gittin Nâzım kardeşim!... Sen de düşünen insan olarak, hep ilk hedefte yaşadın burada!... Ömrünün dörtte birini cezaevlerinde tükettin. Sen öleli eli kulağında otuz yıl!... Bu sürede kuşaklar değişti ama, *"düşünen insana düşmanlık"* saplantısı katmerlendi. Koca bir parmak sallanır durur: *"Hiçbirşey düşünmeyeceksin/Hiçbir şey düşünmediğini bile..."* Hakları var, ne dersin ki. Salhaneye sürülen koyun sürüsü maazallah düşünmeye başlarsa...

Müzeher VÂ-NÛ

Vatan'daki dizi yazımda ençok ve en ağır eleştiriye uğrayan iki şeyden biri, Nâzım'ın yıkanmayı sevmediğini, suya girmekten hoşlanmadığını yazmış olmamdır. Nâzım'la cezaevinde birlikte yatmış olan biri, bana saldırı kampanyasına katılarak , beni yalancı çıkarmak için bir dergide, onca zaman birlikte olduğu Nâzım'ın hiç kokmadığını yazmıştır. Bu ne biçim eleştiri? Ben Nâzım pistir, demedim ki... Üstelik temiz adam. Sıksık pamuk ve alkolle temizleniyor. Son yıllarında daha da çok terlediği için, etkinliklere hep birlikte gittiği Dr. Galya, yanında pamuk , ispirto ve hemen orda değiştirmesi için de çamaşır götürüyor. Nâzım'ın suya girmek istemediği, banyoya sokmak isteyenlere de "Ben ördek miyim?" dediği o denli bilinen birşey ki... Nâzım Hikmet'in yıkanmaktan hoşlanmadığı gibi en masum bir yanının açıklanmasından bile tedirgin olanların, Nâzım'ın doğal bir insan olarak her yanıyla gösterilmesine dayancaları olabilir mi? Nâzım Hikmet'i kıskandığım konusunda kısaca şunu söylemek isterim: Aziz Nesin, gittikçe küçülmekte olan bu dünyanın, daha onlarca Nâzım Hikmet ve yüzlerce, belki de binlerce Aziz Nesin'e yetecek kertede hâlâ büyük olduğunu bilir. Hepimiz rahat rahat sığarız.

Aziz Nesin

Ölümünden yalnızca altı ay önce yazdığı Kocamağa Alışıyorum adlı şiirdeki bir dize, bir tokat yemiş gibi birden durduruyor insanı: ***"anlamağa çalışıyorum inanmayı yitirmenin pahasına"***. Nâzım Hikmet'in kişiliği, yaşamı "anlama" nın her zaman "inanma" dan önce ve önde geldiğini doğruluyor

M.H. Doğan

YAŞAMAYA DAİR

Bu dünya soğuyacak,
yıldızların arasında bir yıldız,
hem de en ufacıklarından,
mavi kadifede bir yaldız zerresi yani,
yani, bu koskocaman dünyamız.

Bu dünya soğuyacak günün birinde,
hattâ bir buz yığını
yahut ölü bir bulut gibi de değil,
boş bir ceviz gibi yuvarlanacak
zifiri karanlıkta uçsuz bucaksız.

Şimdiden çekilecek acısı bunun,
duyulacak mahzunluğu şimdiden.
Böylesine sevilecek bu dünya
"Yaşadım" diyebilmen için...

Akşamsefası

ÖKÜZ 37 İÇERİK

⬅ 2-3-4 Anma: **Hacer Yıldırım:** NÂZIM HİKMET...
➡5- **Met-Üst:** AİLENİZİN EDİTÖRÜ
➡6- **Can Yücel:** PETROL YANIĞI...
- **Tuğrul Tanyol:** YALNIZLIK YILI
➡7- **Ertuğrul Kürkçü:** GÜLE GÜLE MUSTAFA EKMEKÇİ
➡8- **Kemal Gökhan Gürses:**
➡9- **Şebnem İşigüzel:** KUDRET ve VİKTOR
➡10- **Musa Kart - Haydar Ergülen:** SENLER GAZELİ -**Oktay Taftalı:** TIMAR ve TEŞVİK
➡11- **Küçük İskender:** ÇAKIL TAŞLARI
➡12-13 **Hacer Yıldırım:** YÜZEYE YAKIN... - ATLARIN ÖLÜMÜ GACI'LARDAN OLMAYACAK
➡14- **Kanat Güner:** MENEKŞE MEZAR - **Mehmet Kartal:** BİR BAŞKAYDI HERŞEY
➡15- **Gani Müjde:** İSİM, ŞEHİR...
➡16- **Ender Özkahraman:** ÇİZGİ
➡17- **İhsan Oktay Anar:** GERÇEĞİ ARAYANLAR
➡18- **Ayça Şen:** KATİL ZANLISI
➡19- **Celal Başlangıç:** ALTIN'CI FİLO DEF'OLUYOR
➡20- **Derya Sayın:** ÇİZGİ
➡21-22-23-24- **Hatice Meryem:** SOL VE PARA
➡25- **Ekrem Galip Yalıner:** İNÖNÜ CHURCHILL BULUŞMASI ve DSİ MESELESİ
➡26- **Cüneyt Özdemir:** RÜYALARIM VAR BENİM
➡27- **Can Barslan:** DOSTLAR SİTESİ
➡28- **Altay Martı:** SATAŞMA
➡29-30- **Gülay Batur:** SÖZ ALTINSA SÜKUT DİAZEMDİR
➡31- **Murat Beşer:** SANDALCI DAVET EDİNCE
➡32- **Jaklin Çelik:** BİR TREN YOLCULUĞU - **Hüseyin Alemdar:** SİNEMA VAKTİ
➡33- **Muhsin Kızılkaya:** CENNETE YOLCULUK
➡34-35- **Ragıp Duran:** FRANSIZ KAFKA ve ARKADAŞLARININ BEŞİKTAŞ DAVASI - **Cevat Çapan:** BAĞ BOZUMU - **Cezmi Ersöz:** BENİ HEP BİR BAŞKASI SAVUNUYOR - **Sefa Kaplan:** ALKOLÜN HALLERİ
➡36- **Halil Turhanlı:** YENİ YETMELERİN BOZGUN ve...
➡37 **Met-Üst:** ÇİZGİLER
➡38- **Yasin Adıyeke:** AŞK OLMAZSA...- **Mehtap Kandemir:** BAĞIŞ VEREMEM
➡39- **Mıgırdiç Margosyan:** TAYYARE
➡40- **Tuncel Kurtiz:** ÇİNGENE BARON
➡41- **Sunay Akın:** PİRİ REİS'İN PAPAĞANI
➡42-43- **Metin Celâl:** OKUDUĞUM KİTAPLAR
➡44- **Sina Akyol:** HATIRLAMAK İYİ GELİYOR - **Alp Tamer:** HAYALİ FENER
➡ 45- **Mihri Belli** - SİMO
➡46- **Vedat Özdemiroğlu:** VEDAT BEY'İN GÖRKEMLİ...
➡47- OKUR MEKTUPLARI
➡48- **Zafer Aknar:** OS-SUSURLUK HİKÂYELERİ

metin üstündağ

ailenizin editörü

merhaba

şaka maka derken, derginiz ÖKÜZ bir yaşını doldurdu da ikinci yaşından ay bile aldı.. biz, yani ÖKÜZ'e saman ve su verenler bu düş'e yeltenirken, sadece bir dergi çıkarmaktan öte de bir meselemiz, bir ütopyamız, bir iddiamız vardı.. biz diyorduk ki; yaşadığımız şu hayat, yeni görme, yeni algılama, yeni duyma, yeni anlama, yeni anlatma ve yapma biçimleri istiyordu.. ve kısa sürede gördük ki, bu düş, bu mesele, bu dert bizi sevgi ve ilgileriyle varedecek okurlarımızda da varmış zaten.. biz, yani ÖKÜZ'e saman ve su verenler, bu güne kadar süregelen kültür-sanat dergisi üretme pratiğini içinden geldiğimiz mizah dergisi üretme pratiğiyle harmanlayıp, yeniden, şimdiki hayatın verilerine göre düzenleyebileceğimizi, dönüştürebileceğimizi düşündük.. düşünmekle kalmayıp, bu düş'ümüzü hiç zaman geçirmeden hayata da geçirmeye çalıştık.. bizim derdimiz, ne bir iktidar sahibi olmak, ne antolojilere girmek, ne kültür-sanat komiseri kesilmek, ne yakınmak, ne mızmızlanmak, ne de edebiyat kültür-sanat sosyetesinde görkemli bir yer edinmekti.. bizim tek meselemiz vardı; o da vaktiyle onbinlere varan kültür-sanat edebiyat dergisi geleneğini tekrar canlandırmak, hayatın hiçbir alanını diğer alanından kutsal görmeyip, hayatın çeşitli alanları arasında keyifli bir alış verişe vesile olmak ve hayatın çeşitli alanlarındaki pratikleri karşılıklı birbirlerine ve yeni bir şeylere dönüştürmekti.. bu derdimiz kısa sürede memleketin bu günkü şartlarına göre rekor sayılacak okur kitlesinde ve memleketin en güzide yazar-çizer kadrosunda karşılık buldu.. bizi, bu düşümüzü gerçekleştirmekte yalnız bırakmayan sevgili yazar-çizer dostlarımıza ve herşeyimiz olan siz sevgili ÖKÜZ okurlarına minnettarız.. ÖKÜZ'ün birinci yaş münasebeti nedeniyle bizi mektup, telefon, faks, çiçek, böcük göndererek kutlayan yazar-çizer ve okur dostlarımıza teşekkürü bir borç bilirken; istemeyerek de olsa bu güne kadar kırdığımız tüm sevgili yazar-çizer ve okur dostlarımızdan, ayrıca geçen sayıda isimlerini künyeye almayı unuttuğumuz Ali Nesin ve Selçuk Erdem'den özür dileriz. ÖKÜZ'ün temmuz sayısında buluşmak üzere..

SAYI: 37 - HAZİRAN 1997

SAHİBİ: ŞİMERA YAYINCILIK LTD. ŞTİ. **Yayın Yönetmeni:** Metin ÜSTÜNDAĞ **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Zafer AKNAR **Yayın Koordinatörü:** Ayhan ERDOĞAN **Öküz'e Bu Ay Saman ve Su Verenler**: Altay MARTI, Alp Tamer ULUKILIÇ, Ayça ŞEN, Can BARSLAN, Can KOZANOĞLU, Can YÜCEL, Celal BAŞLANGIÇ, Cevat ÇAPAN, Cezmi ERSÖZ, Cüneyt ÖZDEMİR, Derya SAYIN, Ertuğrul KÜRKÇÜ, Ender ÖZKAHRAMAN, Ferhan ŞENSOY, Gani MÜJDE, Gülay BATUR, Hacer YILDIRIM, Hatice MERYEM, Halil TURHANLI, Haydar ERGÜLEN, Hüseyin ALEMDAR, İhsan Oktay ANAR, Jaklin ÇELİK, Kanat GÜNER, Kemal GÖKHAN, Küçük İSKENDER, Mehmet KARTAL, Mihri BELLİ, Metin ÜSTÜNDAĞ, Metin CELÂL, Mehtap KANDEMİR, Muhsin KIZILKAYA, Mıgırdiç MARGOSYAN, Murat BEŞER, Musa KART, Nalan TÜRKELİ, Orhan PAMUK, Oktay TAFTALI, Ragıp DURAN, Sefa KAPLAN, Sencer, Sina AKYOL, Sunay AKIN, Şavkar ALTINER, Şebnem İŞİGÜZEL, Tomris ÖZDEN, Tuğrul TANYOL, Tuncel KURTİZ, Vedat ÖZDEMİROĞLU, Yasin ADIYEKE, Zafer AKNAR **Sayfa Sekreteri:** Aydın ŞAHİN, Bayram USLU **Bilgisayar Tasarım:** Cebrail OKÇU, Mustafa Devrim ÖZDİNÇ **Dizgi:** Vesile ÖZDEM **Montaj:** Kadri ÇAVUŞOĞLU **Satış:** Cüneyt AYDIN **İşletme:** Orhan AÇAR **Halkla İlişkiler:** Suzan ÇARK **Muhasebe:** Yaşar AKŞAHİN **Bina Görevlisi:** Yasin ADIYEKE **İnternet Uygulama:** Planet, Mrt Yçşn, **İnternet Adresi:** http://okuz.planet.com.tr/ **Tel:** 251 42 44 - 251 57 54 **Fax:** 251 52 67, **Baskı:** Basmat **Dağıtım:** Bir-Yay, **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu / İSTANBUL

Öküz Dergisi Abonelik Koşulları: Yurtiçi 1 yıllık .....2.300.000 – 6 aylık .....1.150.000 / Amerika 1 yıllık .....55 $ – 6 aylık .....25 $ / Uzakdoğu 1 yıllık .....70 $ – 6 aylık .....35 $ / Avrupa 1 yıllık .....50 DM (Posta) 6 aylık .....25 DM / Avrupa 1 yıllık .....60 DM (Uçak) 6 aylık .....30 DM

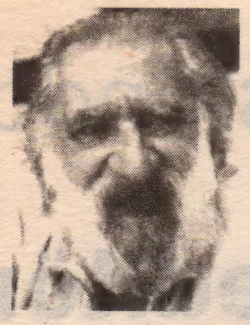

CAN YÜCEL
Petrol Yanığı Türkmenlerimiz

O Türkiye ki 2.800 Amerikan yanlısı peşmergeyi ki, bunlar Amerikan ücretli askerleriydi, Amerika hangi cehenneme yolladıysa, yollamadan önce, bu karışık ismi failleri bir yıl Türkiye'de barındırdı.

Geçen gece, hangi kanalizasyondaydı hatırlamıyorum, bir haber geldi geçti. Bir cenaze töreni... Yedi cenazenin, üçü musalla taşında, dördü iskemleler üstünde... Zaten bunların ikisi üç beş yaşında. Bir de sağ kalan onyedi yaşında bir genç irisi... Kaza garip. Sisam'a Kuşadası'ndan motorla kaçarken kazaya uğramış onüç Iraklı. Türklerden bulunanlar bunlar, öyle deniliyor. Aslında Kerküklü Türkmenler!.. Cenaze alayı içinden bir kadın "Kahrolsun Saddam!" diye bağırdı. Irak sınırları içindeki Türkmenlerin hakkını koruyan dernek üyeleri fazla konuşturulmadı.

Bu olayın gerisini izleyeceğim diye o gece ve sonraki geceler boşuna bekledim. Gazetelerde de bu haber hakkında bir sessizlik iktifakıyla karşılaştım. Derken, "Gazete Ege"yi tesadüfen aldım. "Denizde Vahşet" diye bir manşet.

Kaza Süsü Vermek İçin...

Kuşadası'nda iki hafta önce 20 Iraklı'nın ölümüyle sonuçlanan ilk tekne faciasının sırrı çözüldü. Kuşadası Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın yaptığı araştırmalar sonucunda, iki hafta önce yaşanan ilk faciada kullanılan "Çakıröz" adlı teknenin batmadığı anlaşıldı.

Çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşan 20 Iraklı, Yunanistan'ın Simos Adası'na götürmek için adam başına bin dolara anlaştıkları insan tacirlerinin, Türk karasularından çıkarken gözlerinin yaşına bakmadan teknedeki Iraklıları silah zoruyla denize attıkları ortaya çıktı.

Kuşadası Sahil Güvenlik Komutanlığı'nda görevli üst düzey bir yetkili, canavarların yedi kişi olduklarını belirlediklerini söyledi. "Açık denizde şüpheli tekneyi bulunca her şey aydınlandı. İçinde denizden cesetleri çıkan Iraklı mültecilere ait eşya ve defteri bulduk" diye konuştu.

Bunlar, ilk andığım olayda da olduğu gibi "Iraklı mülteciler" değil, Kerküklü Türkmenlerdi. Bunlar Saddam'ın şerrinden kaçıp, Türkiye'ye sığınıyorlardı. Ama sınırdaki Türk Güvenlik Kuvvetlerince geri püskürtülüyorlardı. Rüşvetle o barikatı aşıp, Türkiye içine girdiklerinde de oturma ve çalışma izni verilmediği için, İstanbul Teşvikiye'deki Birleşmiş Milletler bürosuna başvuruyorlarsa da "Türkmen" oldukları anlaşılınca, "zaten memleketinizdesiniz" diye geri çevriliyorlardı. İşte bu soydaşlarımızın kaçak olarak, bunca tehlikeyi göze alıp denizden Sisam'a iltica zoru bundan doğuyordu.

Pekiyi ama, bu soydaşlarımız neden Türkiye'nin kanatları altına alınmıyordu? Biz ki, 150.000 Kıbrıslı için çıkartma çıkarmalara başvurup, Yunanistan'la savaşı bile göze alacak bir millettik!

Şu anda Birleşmiş Milletler himayesi altındaki otuzaltıncı paralelin altında yaşayan bu soydaşların sayısı üç milyondur. Bizim Hariciye Hariciyûndan mıdır ki bunları böylesine amansızca yoksayabilmektedir? Otuz mumluk ampul altında yatasıca Turgut Özal, Amerikan ambargosuna ilk ve bodoslama olarak katılıp, Türkiye ekonomisini bir yıkıma sürüklerken, düşünüyoruz da, otuzaltıncı paraleli, otuzyedinci paralele çıkarıp, bu soydaşlarımızı Saddam şerrinden kurtarmak için, niye hiç pazarlığa girmedi? İşin palavrasına bakarsanız, Askeriye izin vereydi, Irak'a karşı sefer açmaya bile sözde hazırdı!.. O Türkiye ki 2.800 Amerikan yanlısı peşmergeyi ki, bunlar Amerikan ücretli askerleriydi, Amerika hangi cehenneme yolladıysa, yollamadan önce, bu karışık ismi failleri bir yıl Türkiye'de barındırdı. Aynı insaniyetin Türkmen soydaşlar gösterilmemesi tuhaf değil mi?

Saddam'ın insafına terkedilmiş bu yakınlarımız millet denen, insanlığımızdan sayılmıyor mu?

Erbil ki, Kürt çoğunluğu içinde Türkmenler'i de barındıran bir belde olarak, otuzaltıncı paralelin içinde yeralırken bile, Kızılay yardımları bu Türkmenler'e ulaşmamaktadır.

Güney Türkmenistan ki Kerkük ve Musul'u kuşatan Fellofer bölgesi Saddam diktasının en ağır baskısıyla karşı karşıyadır. Toprakları ellerinden alınıp, oralara Sünnî Araplar yerleştirilmekte ve bu bölge bir cehennem çemberine alınmış durumdadır.

Burada akla gelen soru, Saddam'ın Sünnî çeteleriyle neden hâlâ Amerika tarafından tasfiye edilmediği sorusudur. Amerika Saddam yönetimindeki nüfusun yüzde altmışını oluşturan Şiileri baskı altında tutarak, İran'ın Basra'ya inmesini önleme amacı gütmektedir.

Türkmenler'in haline gelince; Lozan Konferansı'nda hâlâ yapılmayan, bir pilebisit pamuk ipliğine bağlanan Türkmenler'in alınyazısı, Kerkük'ün altında kaynayan petrol rezervlerinin emperyalist bir kararla kim vurduya getirilmesi sonucudur.

Kerkük, öylesine petrolle kaynamaktadır ki, pikniğe çıkan çocuklar toprağa kibrit çakıp yumurta pişirebilmektedirler. Bu ateşe de "babagurgur" derler.

Kerkük'ün içindeki "Kayseri" denen Kapalıçarşı petrol kokusu içinden geçilememektedir.

Biz Azerbaycan'daki petrollere hissedar olacağız diye, darbeler tertip ede duralım, Orta Asya'nın üçraasındaki Doğu Türkmenistan'da Çatlı çetesiyle isyanlar çıkaralım derken, burnumuzun dibindeki, soydaşlık kaynağını görmezlikten gelebiliyorsak, bu emperyalizmin üzerimizde, ne derece güçlü olduğunu göstermektedir.

1300'lerde Akkoyun, Karakoyun kanadlarıyla ve Harput'dan Ermeni belasından kaçıp yerleşen bu Türkmenler öz be öz Türk'tür. Türkçe konuşmaktadırlar ve "Hoyrat" tarzı türküler okumaktadırlar. Yani bunların hepsi, YÖK haini Doğramacı gibi değillerdir.

1916'da Osmanlı kuvvetleri Ortadoğu'dan ricad ederken, geçecekleri köprünün İngilizler tarafından şu altta anacağım Hoyrat'la haber vermekle kalmamış, bizzat Araplar'a karşı Osmanlılar'ın yanında savaşmışlardır. O köprünün yerinde şimdi, Erbil'le Musul arasında Altın Köprü diye bir köprü kurmuşlar. Türkü şu:

Su, seni
Sümbül seni,
Su, seni
Geçme namert köprüsünden
Ko, su aparsın seni.

Şimdi ise aynı Türkmenler'i ne haliniz varsa görün diye, "Ko, su aparsın seni" diye kaçırtıp karasularımızda boğmaktayız. Yuh bize!..

TUĞRUL TANYOL
Yalnızlık Yılı

bir fahişe kadar masum
bir anne kadar zalim
annesi fahişe bir çocuk
elbet siz onu bilmezsiniz

geceleri uzak evlerden gelir
üzerinde karanlık sokakların kokusu
duvar diplerinde köpeklerin
ölmeye gittikleri bir ülkeden gelir gibi

saatin kaçı vurduğu pirinç kapılı bir evde
bir somya usulca gıcırdar durur
bir gül düşer Haliç önlerine
tek bir gül neyi değiştirir

ölüm sarayının buzdan bekçisi
bir aynanın ıssızlığını bekler gibi
o aynada kendisi için soyunan çocuk
kalp yerine, göğsünde koca bir oyuk

FERHAN ŞENSOY
Gecedeste

(Çıkmamış Bir Kitaptan Numarasız Sayfalar)

adliyenin kapısı mermer direksiz
adliye zaten kiracıdır orada
adalet temel direksiz
yargıç üzgün savcı suskun
müvekkil mütevekkil
yargıcın arkasındaki pencereden
bir evin balkonu görünüyor
balkonda sardunyalar fesleğenler
kışın boş saksı gibi duruyordular
ilkbaharda azdılar
yazın susuz kaldılar
sonbaharda son bir bahar yaşıyorlar
dört mevsim oldu
sürüyor muzır müzikal mahkemesi
vivaldi gibi gidip geliyorum
şişli adliyesi'ne

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ
Güle Güle Mustafa Ekmekçi...

Yazdıkları ve söyledikleri kadar, yazmadığı ve söylemediği şeyler için de seviyorduk Mustafa Ekmekçi'yi. Onu daha çok 12 Mart'ta ya da 12 Eylül'de, en çok da hem 12 Mart'ta hem 12 Eylül'de hapis yatanlarımız sevmiş olmalı...

Bir "yazar" için önemli olan ne olabilir? Herhalde herşeyden önce "fikirleri" ve "eserleri" olmalı bu sorunun standart cevabı. Öyleyse, yaşayan Mustafa Ekmekçi bugünün okur yazarları için neyi ifade ederdi? Acaba, Mustafa Ekmekçi adının okuma yazmayı 1980'lerin ikinci yarısında henüz sökmüş genç kuşak için bir bağlama hiç olmuş muydu?

1980'lerin devrimsiz ikliminde süregiden retorik tartışmalarda Mustafa Ekmekçi, "taraf"ların ön saflarında çarpışanlardan biri olarak kimsenin dikkatini çekmez miydi?

Genç kuşak bir yana, gazeteciliğe başladığı günden beri onu okuyagelen hatta, yazılarının tiryakisi olan orta yaşlılardan ve daha yaşlılardan Ekmekçi adıyla özdeşleşen bir tez, bir pozisyon, bir yaklaşımı özetle dile getirmeleri istense kaç cümle kurabilirlerdi?

Ama, Ekmekçi'yi, bu Ankaralı eski tüfek "gazeteci-yazar"ı kaybedişimizin üzerinden bu kadar gün geçtiği halde hepimizin burnunun direği hâlâ sızlıyorsa, neden...? Neden, onun öldüğünü işittiğimizde çoğumuzun dudaklarından zaten bir "aaah" dökülmüş olabilir?

Ekmekçi'nin ardından "anlamlı" ve "önemli" cümleler kurmak ihtiyacı duyanlarımız buna başka başka yanıtlar verebilir. Kimbilir, kimi hastane yerine "sayrıevi" demeyi tercih eden bir öztürkçeciyi yitirdiğine yanıyordur, kimi bir "Kemalist çınar" daha gitti diye, bir başkası bir "köy enstitülü" yazarı daha kaybetti diye üzgündür. Hepsi çok samimi de olsa, dolayımlı ve uzaktan hissedilen bu duygular hiç kimsenin canını kendi sandığı kadar yakmaz aslında. Hiç kimsenin sırf bu nedenlerle, ta içi acımaz.

Geriye dönüp baktığınızda Ekmekçi bir romantik kalem savaşçısı, sağda ve solda kimi parlak örnekleri bulunabilen bir yaman polemikçi, bir söz ustası gibi de gözükmeyebilir çoğu kişiye. Peki neden düzgün bir Türkçe'yle yazılan dümdüz yazıların yazarının aramızdan ayrılışı hepimizi böyle yaksın?

Belki de bu sorunun cevabı, Mustafa Ekmekçi'nin yumuşak ve köşesiz dilinin, güleç yüzünün, ilk bakışta kavramaya çoğu kişi için zorlaştırdığı duruşunda yatıyor. Biz o duruşu seviyorduk. Yazdıkları ve söyledikleri kadar, yazmadığı ve söylemediği şeyler için de seviyorduk Mustafa Ekmekçi'yi. Onu daha çok 12 Mart'ta ya da 12 Eylül'de, en çok da hem 12 Mart'ta hem 12 Eylül'de hapis yatanlarımız sevmiş olmalı...Bir de onların yakınları.

Belki hiç iyi gün görmedi bu ülke kurulduğundan beri, ama Türkiye'nin çivisi asıl, peşpeşe iki darbeden sonra çıktı. İnsanların hayatta nerede durduklarına ilişkin bütün referanslar bu iki darbe döneminde birbirine girmedi, at izi, it izine bu son 25-30 yıl içinde karışmadı mı? Tanklar köşe başlarını tutar tutmaz, hayatın nispeten daha sancısız yürüdüğü günlerde verilen sözler, bağlanılan değerler, edilen yeminler, seçilen yollar sahiciliğini yitirmedi mi?

Demek ki, Mustafa Ekmekçi'yi bizim için değerli kılan onun kendi köylüce yalnızlığı içinde hep sahici kalmayı başarmış olmasıymış. Aslında o hep aynı Mustafa Ekmekçi'ymiş. Ama, onun, parlak sözlerin, parlak vaadlerin, cerbezeli kişiliklerin geçer akçe olduğu günlerde pek de dikkati çekmeyen yalnızlığı, sorulara "evet" ya da "hayır", "siyah" ya da "beyaz" diye tek anlamlı cevaplar vermenin kaçınılmaz olduğu koşullarda bir cevher gibi parladığı için severmişiz meğerse Ekmekçi'yi.

"Koca Çınar"ların, kütük gibi sus pus kesildiği, "büyük bilge"lerin bilmezden geldiği, ince tahlil ustalarının elifi mertek sandığı, günlerde Ekmekçi basit sorulara basit cevaplar vermeyi bildiği için değerliymiş.

Hayat darbe günlerinde sorunu basit ve yalın bir biçimde getirmiş koymuştu bütün yazarların önüne: "Hapisteki devrimciyi savunacak mıyız?" Ekmekçi de bu soruya hem 12 Eylül'de, hem 12 Mart'ta basit bir cevap verdi: "Evet"! Bazen Esop'un diliyle, küçük kızlarının ağzından verdi yanıtını, ama zamanın getirip önüne koyduğu sorular yanıtsız kalmadı hiç. Bazen doğrudan yapamadı işini, ama "satır araları"na gizledi yanıtlarını hapishaneye el altından pusula ulaştırır gibi. O yüzden başkaları değil o okundu. O sevildi. "Yasak" kelimeleri telaffuz etmenin bir yolunu bulan, kalemiyle Babıalinin cephe gerisinde bir tür gerilla savaşı sürdüren ve gedikler açmanın yolunu bulan oydu. Oğulları, kızları için hapishane önlerinde dövünenlere bir "toplumsal teselli" yolu açan, onlara acılarını utanç değil övünçle yaşamaya, yere düşene "gül" fırlatanları ayıplamayı bir köy öğretmeni gibi ilk öğreten oydu.

O yüzden çok üzgünüz, Mustafa Ekmekçi'yi kaybettiğimiz için. Yaşasaydı, darbeci paşalara yuh çekmezdi belki ama, onların içeri tıkacağı devrimcilerin yanına gene gelirdi, bu kesin. Başka kim gelirdi..?

KEMAL GÖKHAN GÜRSES

Resimaltı

İki yıldız... yolunu kaybetmiş... Bir sokak lambasına adres soruyorlar!

...Ve bir ayla bir yıldız, öfkenin ve şiddetin ortadan kalkacağı güne dek, küsmüşler birbirine!

Bir genç kız, sevgilisi ihtiyar adama sarılmış, biri gökteki, diğeri yerdeki yıldızların seyrinde...

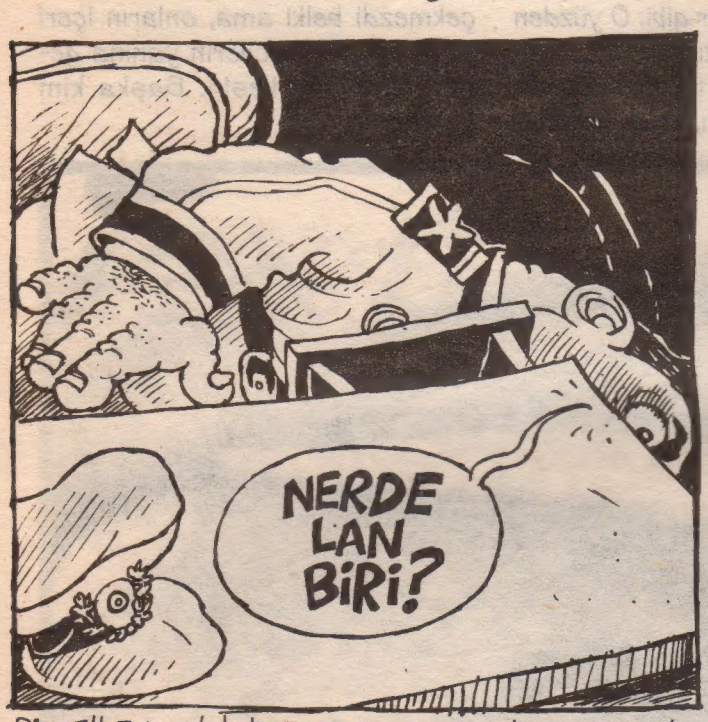

Bir albay, yıldızlarını sayıyor; çekmecesinde biriktirdiklerini...

Bir yıldız daha kayıyor İMÇ bloklarının versace yelekli vitrinlerinden...

Yıldız Savaşları'ndan emekli bir amca Halk Bankası kuyruğunda üç aylığına kavuşamadan ölüyor...

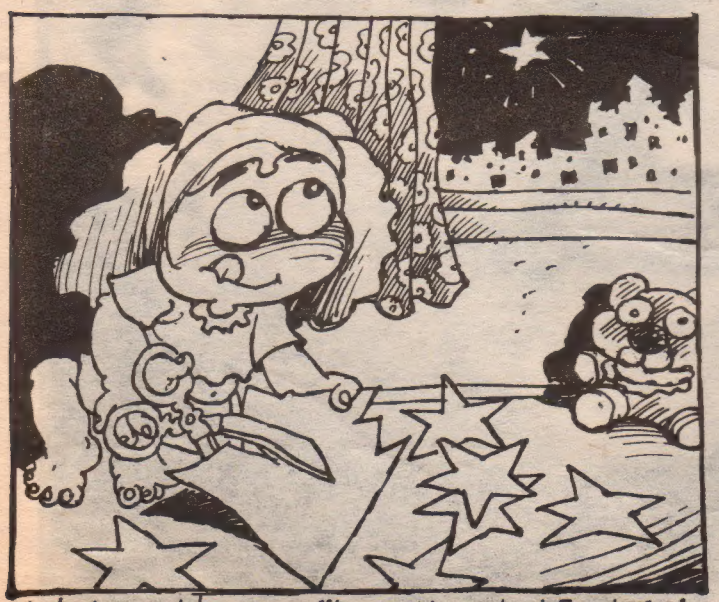

Ve kutup yıldızının mütemadî yalnızlığından şikayetçi bir çocuk, elindeki kağıttan bi sürü kardeş kesiyor kutup yıldızına...

...Ve ben elimde siyahla beyaz, yıldızlı bir geceyi daha boyuyorum uysal yalanlarımla...

Kemal Gökhan '97

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

Kudret ve Viktor

Tombul bayan Kudret'in ellerini minnetle sıkarak cevap verdi: "Size Paris büyüklüğünde, Sein nehri uzunluğunda teşekkürler borçluyum. Şu karanlık sularda bir timsahla gözgöze gelen herkes korkardı, hatta korkudan bayılır, inanın sizin gibi yüzemezdi."

Kudret İşigüzel'in yirmi yıllık kaderi güzel bir Paris gecesi Sein nehri kıyısında çizilmişti. Babasının kendisini zorla gönderdiği İktisat Fakültesi'nden epey sıkılmış İstanbul'a dönmenin yollarını Sein nehri kıyısında sarhoş olup yıldızları sayarak ararken "Pépin... Pépin..." çığlıklarıyla irkilmiş, keten masa örtüsü üzerinde dağılmış yağ lekelerine benzettiği nehir gölgeleriyle yüzyüze gelmişti. Tombul ve orta yaşlı bir bayan karanlık sulara doğru sesleniyordu. Yanına yaklaşan Kudret'in koluna asıldı lekelerin ortasındaki daha koyu bir lekeyi işaret ederek aksanlı Fransızcasıyla patlak bir egzos gibi kesik kesik aynı zamanda boğuk boğuk ses tonuyla konuştu: "Kaçtı bayım, bacaklarımın arasından tıpış tıpış yürüyerek kaçtı..." Kudret eski bir sevgilisinin "dünyanın en güzel laciverdi" dediği eski sevgilisi kadar eski ceketini yere atmaya kıyamayıp tombul kadının eline tutuşturdu ve o güne kadar kimsenin övmediği vücudunu Sein nehrine kaydırmakta sakınca görmedi. Suya atlar atlamaz altı kalın kösele ayakkabıları aklına geldi, onları da çıkarıp kadının ayakları dibine fırlattı. Tombul kadın: "Boynuna sarılın bayım, inanın çok usludur..." diye bağırıyordu. Sonra kadın gövdesi kadar büyük bir sesle çınladı: "Korkma Pépin, korkma!"

Kudret üşümüş olmaktan mutsuz Pépin olduğunu tahmin ettiği gölgeye yaklaşmaya başladı. Sonra bir çift gözden ibaret Pépin'i gördü, hayvancağız suyun içinde kımıldamadan duruyordu.

"Gel kuçu kuçu" deyip Pépin'in boynuna sarıldığında kıyıdan Pépin'e direktif geldi: "Pépin o dost, sana yardım edecek!"

Kudret Pépin'un mutsuzlukla aralanan ağzını görünce dehşete kapıldı, çığlık atarak kıyıya doğru yüzmeye başladı. Karanlık sulara atlamadan önce kafasına diktiği şaraplar bile o anda yaşadığı dehşeti bir mıknatıs gibi çekip sarhoşluğun korkusuzluğuna eklemeyi başaramamıştı. Tombul kadın Kudret'e korkmaması gerektiğini, Pépin'e ise yüzen adamı takip etmesini söyleyerek ikisinin de kıyıya çıkmasını sağladı. Soluk soluğa suya atladığı noktaya gelen Kudret'i tombul bayan tek eliyle yakaladı, yosunlu duvardan kaydırarak ayaklarının dibine boylu boyunca serdi. Pépin için de buna benzer bir yöntem izledi; kolunu hayvanın ağzının en kör noktasına yerleştirdi, diğer eliyle yerden güç alarak onu kıyıya çıkardı. Göğüs kafesinden gücünü son damlasına kadar harcadığını belirten sesler çıkarıyordu.

Kudret yattığı yerde Pépin'le tekrar gözgöze gelince kalkıp kaçamasa bile en azından bağırmak istedi. Ancak tombul bayan Pépin'i kucaklayıp birbirinden çok uzak gibi görünen gözlerinin tam ortasına hayvanın alnı olabilecek bir yere öpücük kondurunca Kudret korktuğu için utandı. "Benim yerimde kim olsa korkardı. Timsahınızın, Pépin'in böyle eğitimli olduğunu nereden bileyim" diyerek kendi kendine yarattığı utanç duygusundan kurtulmaya çalıştı.

Tombul bayan Kudret'in ellerini minnetle sıkarak cevap verdi: "Size Paris büyüklüğünde, Sein nehri uzunluğunda teşekkürler borçluyum. Şu karanlık sularda bir timsahla gözgöze gelen herkes korkardı, hatta korkudan bayılır, inanın sizin gibi yüzemezdi."

Kudret gururla ayağa kalktı, Pépin'in görkemli kuyruğunun altında kalan dünyanın en güzel laciverdinden ceketini almak üzere eğildiğinde tombul bayan ondan önce davrandı, ceketi telaşla ona uzattı.

"Islandınız. Yürüyen evimizde size sıcak bir şey verebilirim." dedi. Kudret kadının yürüyen evimiz derken işaret ettiği yere bakınca kırmızı bir karavan gördü. Kurumaya ve sıcak bir şeye gerçekten ihtiyacı vardı. Dev bir sürüngene eşlik edebilmek için gece gezintisi yapar gibi ağır ağır yürüyorlardı.Tombul kadın siyah kıvırcık saçlarının örttüğü alnını ve ensesini tombul parmaklarıyla sıyırdı, kırmızı elbisesinin yakasını terlemiş gibi hafifçe silkeledi. Konuşmasında şişmanlara özel nem yoğunluğu vardı. Kudret tombul bayanın gözlerinin Pépin'e çok benzediğinin farkına varıp korkunç hikâyeler kurmaya başladı. Kadının masalda büyükanne olan kurt gibi besili bir anne timsah olabileceği fantazisi ıslak vücuduna elektrik verilmiş etkisi yaptı. Kırmızı karavana üzerindeki yaldızlı Semaphore Sirki yazısını okuyacak kadar yaklaştıklarında tombul kadın tekerleklerinin patlayıp durmak zorunda kalmalarıyla başlayan, Pépin'in kurtulmasıyla son bulan hikâyeyi bitirmişti. Karavanın kapısını açıp Kudret'e nazikçe yol verirken kendisini tanıttı:

– Adım Veronica, tanıştığımıza memnun oldum.

– Kudret...

Kudret adını söyledikten sonra kadının "Nerelisin, neredensin, ne dedin..." sorularından hiçbirisini sormamasına şaşırdı. Kendini adamakıllı aç yavrusuyla kırmızı bir karavanda yaşayan tombul bayan kılığına girmiş anne timsah; kısaca Kırmızı Karavanlı Timsah Ailesi masalında gibi hissetti. Bir timsaha sarılıp, "Ah Pépin, çok korkuttun beni!" diye söylenen bir kadın başka ne olabilirdi ki!..

Veronica kahve suyu ısıtmak için karavanın dengesini ciddi biçimde bozarken kendisini ve Pépin'i anlatmaya başlamıştı. Macar asıllıydı, doğduğundan beri şişman, sirkte doğduğuna pişmandı. Babası hayvan terbiyecisi anası trapezci olmasaydı Pépin'le uğraşmak yerine yün örüyor olabilirdi. Ailesi çoktan ölmüş, o da sirk hayatından, hayvan terbiyeciliği ve bakıcılığı işinden hiç kurtulamamıştı. Zaten Semaphore'daki tarotçu da söylemişti, "Veronica senin için bu dünyadan çıkış yok" demişti. Omuzunu silkerek söylediği, "Hayvanları, sirki yine de seviyorum" cümlesine inanmak gerekirse Veronica çocuğu gibi gördüğü Pépin'le kırmızı karavanında çok mutluydu. Hem zaten onun için bütün dünya sirkten ibaretti. Veronica bir marketten alışveriş yapamayacak, bankadan para çekemeyecek kadar beceriksiz, dev gövdesiyle seyircilerinin varolduğu hayattan çok uzaktaydı.

Veronica'nın hikâyesi bir fincan kahve içimine denk gelmişti. Kudret o gece güneye doğru yol alan Semaphore sirkine katıldı. Kahve sohbetlerinde Veronica'dan hikâyeler dinledi, hayvan terbiyeciliğinin sırlarını ondan öğrendi.

Pépin ölümüne kadar bir daha kaçmaya kalkışmadı. Veronica'nın ölümünden sonra da bütün Semaphore sirkini hayretler içinde bırakan bir şey yapıp avını yiyormuşçasına ağladı. Kudret çok sevdiği bu iki dostunu kaybettiğinde sirkin yıldızı güzeller güzeli karısı Ofelya ve sevgili fili Viktorya'yla teselli buldu.

Bir gün sirkin tarot falcısı Kudret için açtığı kartlarda korkunç şeyler gördü ve üç gün konuşmadı. Acı dolu kader on yıl sonra vizyona girdi. Ofelya trapezden düşerek, Viktorya Viktor'u dünyaya getirirken öldü, sirk çadırı bir gecede kül oldu meşhur Semaphore sirki bitti.

Kudret henüz bir bebek olan Viktor'la İstanbul'a doğru yola çıktığında gerçek hayatı çok renksiz ve düz buldu. Yıllardır ağzına almadığı bir küfrü yolculuğun ilk gününden dilinden düşürmedi: "Sıçayım içine!.."

...MUSA KART

HAYDAR ERGÜLEN

Senler Gazeli

Bana bir odanı ayır, sen masumsun
oteller ruh hırsızı, sen pansiyonsun

Bana bir sahil bağışla, sen ırmaksın
kara gövdem derin suda aklansın

Bana bir mesel söyle, sen uslanmazsın
gam bahçesi gözyaşımda saklansın

Bana bir boşluk gönder, sen zarfsın
her mektubun içime bir çöl bıraksın

Bana bir şehir kur, sen salgınsın
ruhu aşktan başka veba sarmasın

Bana bir sır bırak, sen aşksın
kimsenin hevesinde gözüm kalmasın

Bana bir anne doğur, sen güzelsin
bir heves çocuğum ol, ev üzülmesin

Bana bir şiir söyle, sen gazelsin

OKTAY TAFTALI

Tımar Ve Teşvik

Cumhuriyetle birlikte bu sistem ve yöntem aynen devam etti. Devleti kuran askerler dediler ki: "Bu ülkeye burjuva lazım. İş kursun, üretim yapsın, adam çalıştırsın. Bilmem ne ağa, al sana destek, ver iş, arada da artık değeri tokatla, zengin ol, yap yatırım.

Sabah gazetesinin dağıttığı Türkçe sözlük ve yazım kılavuzunda "Tımar" kavramı şöyle tanımlanıyor: "Selçuklular'da ve Osmanlılar'da savaşa giderken bakıp beslediği sipahileri de yanında getirip savaşa sokan beylere verilen arazi." Bilindiği gibi bu arazilerin mülkiyeti devletin elindeydi, yani araziler geçici olarak beylere verilir ve onlardan sipahi nüfusunu beslemeleri istenirdi.

Cumhuriyetle birlikte bu sistem ve yöntem aynen devam etti. Devleti kuran askerler dediler ki: "Bu ülkeye burjuva lazım. İş kursun, üretim yapsın, adam çalıştırsın. Bilmem ne ağa, al sana destek, ver iş, arada da artık değeri tokatla, zengin ol, yap yatırım." Bunun için ilk kapital çeşitli yöntemlerle yoksul Anadolu halkından toplandı, ülke ipotek edildi. 70 milyar dolar borç ve 70 sene teşvik, a be öküz, olsana artık burjuva.

Ne zaman kendi ayakların üzerinde duracaksın, 70 sene yetmedi mi, hâlâ teşvik, hâlâ gaz.

Şimdi bütün bunları niye yazıyoruz: Hani geçenlerde, Sultanahmet mitinginde Çiller yalaka basına ve bir kısım gebeş burjuvaziye verilen teşviklerden söz edince, yalaka basının köşe yazarları hemen, teşviklerin gayet doğal olduğunu, gelişmiş ekonomilerde de böyle uygulamaların yapıldığını ama, yine de kendilerinin bir kuruş devletten para almadıklarını, vb yalanları sıraladılar. Hele hele iletişim bilimci bir yazar Çiller'in böylelikle eskimiş bir marksist söyleme başvurduğunu söyleyerek bütün "tımar" tarihinin günahını da yine marksistlere çıkartmış oldu. A be öküz, a be tımarlı keçi, marksistler kadar başına taş düşsün senin. Bir kuruş devletten almadın da tencere tava pazarlamadığın zaman ikiyüz bin zar zor satan o gazetenin kârıyla mı diktin o milyon dolarlık plazaları, ha? Avrupa'nın tirajı milyonu bulan gazeteleri bile son derece mütevazı ve eski binalarda otururken, yağmurda bok baskınına uğrayan o plazaları nereden buldun, onu söyle. Bu ülkede sırtını dayadığın ve 70 yıldır burjuva olmayı başaramayan o tımarlı efendilerine de nasıl burjuva olunacağını marksistler mi öğretsin, a öküzüm benim. Yoksa onların burjuva olmayı becerememelerinin suçlusu da marksistler midir, ha? Söyle efendilerine adam gibi üretim yapsınlar, kendi halkını kertiklemek yerine dünyanın dört bir tarafına mal satsınlar, dünyanın başka yerlerindeki zenginlikleri, para, mal, hammadde cinsinden benim vatanıma aktarsınlar, zenginleştirsinler benim yurdumu, sonra o zenginliği adam gibi bir burjuva hukukuyla dağıtsınlar benim halkıma. Yetmez mi bunun için 70 yıl teşvik? Hangi Fransız burjuvası böyle bir teşvik gördü? Adamlar ürettikleri malı Paris'e götürüp rahatça satabilmek için devrim yaptılar, devlet kurdular, dünyanın dört bir yanına asker olarak kendi çocuklarını gönderdiler, öz evlatlarını sömürgelerde savaştırdılar ve oraların zenginliklerini kendi ülkelerine aktardılar, ulusal hukuku oluşturdular ve paylaştırdılar. Bütün bunları yaparken de kendi hatalarının ve acemiliklerinin faturasını marksistlere ve solculara çıkartmadılar.

Bu ülkede nasıl burjuva olunacağını biz mi öğretelim size adam gibi üret malını, götür denizaşırı ülkelere sat, nedir yani, marksistler mi senin elini-kolunu tutuyor, a öküz, tımarlı keçi seni!..

Akşamsefası

küçük İSKENDER

Çakıl Taşları

1.

Çok sevdiğimiz bir adam var bizim. Arada bir toplanıp çişini içiyor, bokunu yiyoruz. Diyoruz ki o'na: 'Aynanın arkasında ne görüyorsun, söyle bize?!' Şöyle inceden bir gerinip bilgi ve his aktarımına başlıyor: –'Kötülüğe güvenen insanlar var orada artık. Kötülük, serüvendir. Bu serüven hassas çocuklara yöneliktir. Çünkü terkedilmek, yasadışı bir orgazm sağlar. Gövdem yok. Çünkü terkedildim. Şimdi çok uzaklara gidi'cem. Oralarda hep içi'cam. Tanıştığım herkese başımdan geçenleri anlatı'cam. Onları çok sıkı'cam. Abartı'cam. Abartı'cam. Bu benim hakkım. Soktuğumun piçi diyi'cam. !ötüne koyiim diyi'cam. Ordan çıkıp daha da uzaklara gidi'cem. Oralarda herkesi, ama herkesi !iki'cem; herkese veri'cem. Sinirden kuduru'cam. İnadımdan, hırsımdan vazgeçmiy'cam. Hep kavga çıkartı'cam. Döve'cem. Dayak yiy'cam. Sınırlı sayıda sinir sahibi olu'cam. Onu mahkemeye veri'cem. Sürüm sürüm süründürü'cam. Son'a öldürürüm belki... Evet! Evet! Onu öldürü'cam. Gıcık edi'cam. Daha daha uzaklara gidi'cam. Oralarda tek başıma oturup ona hâlâ âşık olduğum için ağlıy'cam!.'

Çok sevdiğimiz bir adam var bizim. Onun hatırına arada bir toplanıp hüzünle kek pişiriyoruz. Kurduğu cümleleri güle oynaya biz bozuyoruz.

2.

Kapitalist çocuk, sevgilisine şöyle hitap ediyor:

– 'Gözlerin çok güzel. Sony mi?!'

3.

Sonuçta, tanrı olmak benim payıma düşüyor. İlgiden memnunum, beni yalnızca hayat rahatsız ediyor. Denizkenarında yürüyorum. Bu çakıl taşları, balıkların gözyaşlarıdır.. diye yazmış mıydı herhangi bir şair?! Hem hatırlasam ne çıkar.. Bellek, bir insanın inanç ve acı hamalıdır. işte bu söz bana ait. Bu kent ne kadar bana aitse, bu söz de o kadar bana ait. Sen ne kadar benimsen, bu söz de o kadar benim. **Sonuçta,** ölümsüzlük devrimin payına düşüyor. Faşistlere bir !ikim kalmıyor. Mezarlıkta yürüyorum. Can'a gidiyorum. Can'a alkol ve enjektör götürüyorum. Can'a şeriatın deve koşturduğu bir memleketten kurtarabildiğim kadarıyla bir şair götürüyorum. Kendimi götürüyorum. Artık ondan hiçbir beklentim yok. **Sonuçta,** kavgaya ruh nakliyatı, siyah bayrak açmış kitlelerin payına düşüyor.

4.

Elektrikler kesikti, gençliğimi yaşayamadım.
Elektrikler kesikti, kendimle başa çıkamadım.
Elektrikler kesikti, yalnızlığa rezil oldum.
Elektrikler kesikti, fırsattan istifade iktidarın kıçını elledim!

5.

Uykum var. Yatağa giriyorum. Sevgilim, başucuma bir rüya tabirleri kitabı bırakıyor.
– 'Sabaha lazım olur.' diyor.

6.

Ortalaması alınmaz ki yalnızlığın
restini görmezse eğer sevdan

Kopkoyu bir parmakizi
usulca düşer kalbinin katline

Ne yazrsan yaz artık
birikir kanında kendi mezarın

Ortalaması alınmaz ki yalnızlığın
zehirli canın, yüzüğünde saklı

Kusursuz bir ölüm olmalı
ustaca, delikanlıca, peşin!

Rengini çalarken teninden çünkü aşk
Terk! Sen de benim peşimdesin!

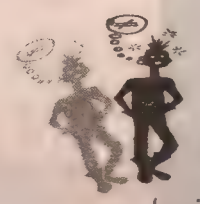

bu kartı sana paris'ten atıyorum:

çok türkçe bir aşkın ortasında
çok türkçe bir yağmurun mağarasında
çift kâğıtlının son dumanına sinen erezyonda
kelimelerden
beni aşağılayan, bir hiç yerine koyan kelimelerden
ve tehlikeli, korkunç hayvanlardan kurtulduğum,kendime doğru
ıssız bir çıkış yolu bulduğum güzel bir zamanda..

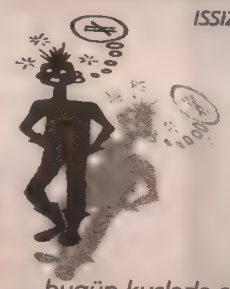

bu kartı sana paris'ten atıyorum:

bugün mavinin ayrı bir havası
bugün rüzgârın özel bir şıklığı var,
bugün kuşların yaşgünü çünkü sevgilim!
bugün kuşlarla senden, senin
o çok efkârlı ellerinden konuştuk uzun uzun
bugün kuşlarla senin resmini çizdik bütün karakol duvarlarına
biraz sandviç yedik, biraz su içtik seni düşünerek
allahına kadar fırlamaydık anlayacağın
bugün kuşların yaşgünü çünkü sevgilim
bugün kuşlara senin ismini armağan ettim!

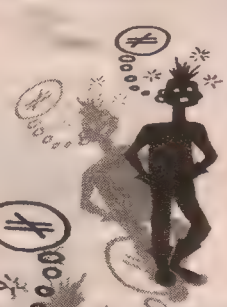

gereksiz eklem ağrıları ve kriz değil midir

ışıksız gözlerime bir nebze kan
pul pul olmuş tenime enjektör kapanları kuran,
duran sonra yürüyen sonra bir daha duran
seyyah kalbime tüm ihtişamıyla boşalan
hap niyetine sıcak elektriğin doludizgin sersemliğinde
üşürken, açken
kolları kısa ceketimin yakalarını kaldırırken
sorgumda soruyorum bunları, hep soru kalanları:
niye ayrıldık (cevabı kullanılmış, aids riski taşıyor)
nasıl sustuk (cevabı, kalabalık getto masallarında)
niçin birbirimize çarpa çarpa bir suça ortak olduk
şimdi hangi dozda hangi ekolde zırvalıyorum
sokaklarda mora mor çalan dönme bir gitaristken
koşabiliyor muyum, nefes alabiliyor muyum,sıçabiliyor muyum
dehşetli yerlerimden
en karanlık gizlerimden çalakalem vurulmuşken
otuz üçünde kahpe bir anarşist
sırtında yetmiş yedi hançer yarası
bir polisten tokatlanmış magnum ve ben
gece camlarını, orospu .mlarını yumruklarken
ya da
çıplak ayaklarımla boş ilaç şişelerini ezerken
her yer, her şey kırmızıya boyanırken duruluyorum,
ölmek üzere olan birinin üstünde dönenen
puşt akbabalar gibi yüzümün üstünde dolanıyor ruhum!
bu kartı sana ben
sanırım
paris'ten atıyorum!

mamafih,
niye gelmişim, nerden gelmişim, neden burdayım
sanki
ekmeğe karışmışken toprağı özleyen buğdayım!
sevgilim, ben ne soysuz bir adamım –ki
kopan mi telinin yerine kurumuş bir gözyaşı takıyorum
evet! evet!
koşuyorum, yuvarlanıyorum, bağırıyorum, ağlıyorum
faşizme yenilmişken
avla avcının mesafesi daralmışken
otuz üçünde bozguna uğramış bir devrimci
kıçında yetmiş yedi .arrak yarası
bu kartı sana ben
büyük ihtimal
paris'ten atıyorum!

Yüzeye Yakın Balon-cuklar

HACER YILDIRIM

Elinde gitarıyla Kadıköy Meydanı'nda çığlık çığlığa söylediği, şarkının sözleri bizi Murat Toktaş'ın yanına çekti. Kulaklarımız şarkının sözlerinde, gözlerimiz ürkekti etrafa bakarken. Ve düşündüğümüz oldu Murat'ı alıp götürdü polisler. Sokakta şarkı söylemek yasak değildi belki. Ama söylenen şarkı sözlerinin aboneli ve arabalı olmaması gözaltı nedeni olabiliyordu. İki saat sonra serbest bırakıldı Murat. Daha önce de birkaç kez gözaltına alınmış. Ama ne elinden gitarını bırakmış ne de kendi yazdığı şarkı sözlerini değiştirmeyi aklından geçirmiş.

"Bizler müzik yapmaya çalışıyoruz. Ama geldiğimiz yerden dolayı... Arka sokaktan geliyoruz. Arka sokakların taa arkalarında ailelerimiz yaşıyor. Oradan buraya kendimizi taşırken müziğimize, herşey giriyor. Yol aldıkça hepsi giriyor. Beyoğlu'nda örneğin müzik yapabileceğimiz hiçbir yer yok. İstanbul'da keza öyle. Çünkü bizlerin kendi müziğini yapmasına izin verecek insanlar yok. Konserlere çıkmamıza dahi izin vermiyorlar. Ben elime gitarı alıp sokağa çıkıyorum, ne müzikal bir kalite için ne şunun ne bunun için. Sadece çıldırma noktasına geldiğim için bildiğim tek şey bu. Çıldırma noktasına geldiğimde oraya sokağa iniyorum, onların gözlerine bakıyorum ve onlara şarkı söylüyorum. Burada bali çeken çocuklardan selpak satan çocuklara kadar hepsi biliyor. Burada bir trip dönüyor, bir yaşam dönüyor ilgilenen yok. Zaten şu da bir gerçek. Ne zaman böyle bir röportaj yapılmaya kalkışılırsa işte 'nereden geldiniz, şu anı nasıl yaşıyorsunuz, bugünden sonrasında ne yapacaksınız?' Bunların hepsi sorulduktan sonra bitiyor. Ben bugün yine elime gitarımı alıp sokağa çıkacağım, yarın da. Bugün yine gelecek polis beni düzmekle tehdit edecek. Ama eğer çabalıyorsan, bunlar normal. Anormallik bütün bunlardan yakınmak. Bence yola devam etmek lâzım, biz güzel koşuyoruz. Çok güzel koşuyoruz. Tek gitarla, tek vokalle, insanların sesine ses katabilirsin ama müzik yapmak ayrı bir şey. Dinlemekte ayrı, o patlayış var ya o yaşayan dalgalar, hareket eden, serinlere inen, buradan çok uzaklara giden Kürtler'in sesinden gelen türkü boylarına inen".

Murat'la görüşürken tinerci çocuklar geliyor yanımıza. Şarkı söylüyorlar teybe:

"Babalar ey insanlar/Sizde nasıl sabır var/Küçük bir kız çocuğu tek başına ne yapar/Mapushane katlı/Bu iş idam saklı/Bu kadar yattım yeter yıkılası mapushane/Bir anam vardı adı Meryem/Öksüre öksüre oldu verem/Bir bacım var hergün yolumu gözler/Demirel'in başı kel/Ecevit sen nerdeysen gel."

Tinerci çocuklar, teypten kendi seslerini dinleyip gülüyorlar, ellerindeki tinerli bezi koklarken.

Murat'a sorduğum sorular havada uçuşuyor sanki. Bakışları ve konuşmaları sorularımı alıp sokakta yokediyor. Ve sorumun ardından gelecek soruyu çoktan tahmin ediyor olmasının bilgiçliğiyle durmaksızın konuşuyor:

"Burada ecüş bücüş bir yaşam yaşıyoruz. Bizimle beraber milyonlarca anda ecüş bücüş yaşam var. İnsanlar orada yokediliyorlar, kimyasal gazlarla. Akla gelen herşeyle yokediliyorlar. Burada sokaklarda... Evlerde televizyonunuzu açıp izleyebiliyor musunuz? Gazete okuyabiliyor musunuz? Bilmiyorum ama hiçbiri inandırıcı değil. Hiçbir yere oturmuyor. Dostlarınla konuşabiliyorsun, tartışabiliyorsun, barlarda, meyhanelerde, sokaklarda ama hiçbirşey olduğu yok. Bunların hepsi sebeptir. Eğer değilse de değildir. Ama benim için yeterli sebep. Bugün konuşup durduk. İnsanlar yokolma isteği duyuyorlar. Popüler kültür öylesine herşeye sahip ki, insanlar yokolma isteğine sahip olduklarını yaşıyorlar. Ve şöyle diyor adam 'Hey bir dakka beni rahat bırak!' derken, o Amerikan filmi ağzıyla kötü bir dublajla sana şöyle diyor aslında 'Beni rahat bırak ben camkırığı kadınlığım ve camkırığı erkekliğimle burada yaşıyorum, bana dokunma' ve bunun adını da dem koyuyorlar. Bu dem değil. Dem bütün bunlar içerisinde delirebilmek, yaşayabilmek. Bütün bunların arkasına da gönüladamlığı koyuyorlar. Şurada gece olduğunda bir kadın İstiklal Caddesi'nden aşağıya beyni sulanmadan yürüyemez. Hâlâ maçolar olduğu için bizler bizim gibi insanlar burada erkek olduklarından utanarak dolaşırlar. Adamın bir tanesi bıçak dayamış birinin gırtlağına ve bağırıyor 'seni azat ettim' diyor yanındakine. Put olduk bakıyoruz. Hiçbirşey yapamıyoruz. Adamın bir tanesinin kafasını yerlere vuruyorlar. Bütün bunları Beyoğlu'na gelen insanlar görmüyor. Sadece geliyorlar, gidiyorlar, görmüyorlar. Beyoğlu'nda ne yaşıyoruz. Bugün bu tip kozmopolit yerlerde kültürlerin böylesine yozlaştığı yerlerde ve cam kırıklıklarının bu kadar çok olduğu yerlerde insan yüreğinin ne yaşadığını hiç düşünmüyorlar. Sadece geliyorlar, buralarda birşeyler görüyorlar. Meyhanelerinde içiyorlar, sokaklarında sarhoş olup kadınlar kadınları, erkekler erkekleri ve kadınları, eşcinseller eşcinselleri.. Ben gözlerime kalem çekiyorum bazen polis geldiğinde 'Ben hem ib..eyim hem de anti-faşistim sorun ne' diyorum. İnsanların beynini sulandırıyorum.

Sözüm ona burada düzen denen şey içten patlamalı motor gibi, içten içe dönüyor. Bu ülkenin her yerinde böyle. Kıbrıs'a gittik, orada Kürtçe konuşmak çok ayıp çok abes gibi. Bir iki tane Kürtçe parça söylediğimizde görünmez olduk sanki. Burada bazen kalabalık birikiyor, birikiyor yokoluyoruz. Orada görünmez oluyorsun. Belki de bunun peşinden koşmak yüzünden böyle. Belkide bütün sorun bundan kaynaklanıyor. Hangi işe gireceksin. Piyasaya ürün verin diyorlar. Etrafta dolanan grupları düşünün, popüler şarkılarıyla devrimci olduklarını söyleyenleri, müziklerini dinlediğinizde devrimciliğe ait bir şey yok. Çok güçlü adamların yazdıkları sözler var ve o çok güçlü sözlerin yüzü suyu gözü hürmetine piyasası olmuş.

Amerika'da isyan edenlerin piyasası var burda da var ama koşullar ve renkler farklı. Şimdi sokakta "savaş var" diye bağırabilir misiniz? Yüzeye yakın yerlerde baloncuklar içinde yaşıyorsun. Bunun neresi underground. Sonuç itibarıyla şunu söylüyorum. Hangisi daha gerçek hangisi daha hafif gibi bir şey var ya. O benim umurumda değil. Bence bana yakın olanla biraz daha ilgilenmek zorundayım ve bunu yapmaya çalışıyorum. Tinerci çocuklar ceplerinden çıkardıkları ciklet tarodunu Murat'a uzatıyorlar okuması için:

"Başını sokma derde/evet gençlik var sende/ bu işler belli olmaz/hayırda var şerde."

Çocuklar Murat kalkarken bağırıyorlar arkasından "Başımız derde mi girecek abi"

Devlet mi aldı?

Onların türküleri vardı / Türkülerin ozanları / Ve ozanların babalıkları / Babaydılar / Çocukları vardı / Docuklarını helikopterlerle dağdan kim aldı? / Devlet mi aldı? / Devlet aldı/ Onların kadınları vardı / Erkekleri / Erkeklerin geçmişleri / Onların gelinleri vardı / Taze gelinleri / Nisan sabahları / Kanıyla ıslamaktan bıkkın / Toprakları vardı / Topraklarını kim kana doyuruyor / Eskiden Fırat can alırdı / Şimdi devlet mi alıyor / Evet devlet alıyor / Devlet niye bizi almıyor / Bizim gibi sümüklüböceklerin yaşamasına / Neden izin veriyor / Bekliyoruz da ondan / Burada sükutun tam yanında / Gümüş izler bırakıp arkamızda / Yakamoz izleri / Şiir okuyup / Sevdalanıp / Katilleri peşimize takarken / Henüz isimlerimizi bilmiyormuşuz gibi davranıyoruz / Onları kim aldı? / Bizi kim bekliyor? / Devlet alacak hepimizi / Ama biz postumuzu pahalıya satacağız gibi...

Üç uç uç

Uç uç uç / Nereye uçuyorsun / Bu uçmalar nereye / Üç uç bok ye de uç / Haydi uç / Baba bize para lazım / Para neye lazım / Esrara lazım / Esrar neye lazım / Uçmaya lazım / Uçan uçmalar nereye / Nereye uçuyorsunuz / Hiçbir yere uçamıyorsunuz / Hiçbir yere uçamıyorsunuz / Olduğumuz yerde dönüp duruyoruz / Bizden önceklerin bizim boynumuza bağladıkları / Altı yaşındaki çocukların kesik gırtlakları gibi.

ATLARIN ÖLÜMÜ GACI'LARDAN OLMAYACAK

Bizi duyuyor musunuz? şimdiye kadar sesimizi kimseye duyuramadık, bağırdıkça boğulduk, boğuldukça sesimiz kısıldı... Şimdi söz Gacı'larda. Derginin yazarları, eşcinseller, travestiler, transeksüeller ve seks işçileri.

Gacı dergisini Demet, Ece, Deniz, Yazı-işleri Müdürü Şevval Kılıç ve İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfından Nevhan Varol anlattı.

Gacı ne anlama geliyor?

Çingene dilinden gelen bir kelime. Hayat kadınlarının, travesti ve transeksüellerin kendi dillerinde konuştuğu kadına hitap edilen, kadın anlamına geliyor Gacı. Çünkü fuhuş sektöründe seks işçilerine hep gacı diye hitap ediliyor. Biz kendi aramızda birbirimize Gacı diye hitap ediyoruz. O anlama uygun olduğu için biz de bu ismi bulduk ve koyduk.

Niçin böyle bir dergi?

Her kesimin, her insanın bir dergisi var. Seks işçilerinin hiç bir dergisi olmadı onun için de bize bu çok mantıklı geldi. Dergiyi çıkartanlarda transeksüeller, travestiler ve hayat kadınları yani basın tarafından düşünceleri en çok çarpıtılan kesim. Medya travestileri, transeksüelleri ve seks işçilerini kullandı. Örneğin, Nokta dergisiyle röportaj yapmıştık. Bize dediler ki sizi her zaman görüntülediğimiz yerde görüntülemeyelim hamam gibi bir yerde görüntüleyelim. Zaten röportaj konusu da sizin nasıl olduğunuz falan değil duygusal ilişkileriniz. Hamama gittik, Galatasaray hamamını kapattılar bizim için. Biz ertesi gün Bugün gazetesinde göbektaşındaki resimlerimizle "Kesmece bunlar" diye çıktık. Bunun gibi niceleri. Ne bilelim öyle çıkacağını, Hamam sohbeti yapılacak dediler. Üç gün boyunca gazetede "Kesmece bunlar" başlığıyla ilgisiz şeyler yazdılar. Yine bir arkadaşımız intihar etmişti Boğaz Köprüsü'nden. Ekip gazetesi arkasından ne yazdı biliyor musunuz "Hamza, ben erkeklikten ne zarar gördüm de kadın oldum deyip dayanamadı ve intihar etti. Aslan gibi delikanlıydı." Aşağılayan sözler alakasız şeyler yazdılar. Şimdi, 'medya çok güçlü' deniliyor. Medyanın çok güçlü olmasının nedeni kesinlikle insanların koyun olmasından kaynaklanıyor. İnsanlar bu kadar koyun olmasalar, armut olmasalar, medya da bu kadar güçlü olmayacaktı. Kesinlikle medya olmalı ama insanlar koyun olmamalı.

Dergiden beklentileriniz neler?

Amacımız, propagandamız, "Biz böyle yaşıyoruz, böyle hayatımız var"ı onlara anlatmamız gerekiyor. İnsanların bunu böyle bilmeleri gerekiyor. Derginin ilk sayısını ücretsiz ve tanıtım amacıyla vakfın desteğiyle çıkardık.

Dergide ağırlıklı olarak, seks işçileri ve onların sorunları yer alacak. Bizim kesinlikle fuhuş propagandası yapmak değil amacımız bunu üstüne basa basa belirtmek istiyoruz. Bu hassas bir konu. İnsanlar fuhuş propagandası yapıldığını o insanların ısrarla topluma empoze edildiğini falan düşünebilirler, böyle bir şey yok. Bütün azınlıkların bir şekilde seslerini duyurabildikleri bir yayın organı var.

Toplumun Gacı'lara bakışı nasıl?

Bu derginin her sayfası bizim cümlelerimizden, devrik olur düzensiz olabilir ama bu derginin her sayfası bizi ifade ediyor. Toplumun bize bakışı belli, bizleri sınıflandırıyorlar. İnsanları sadece cinsel organıyla özdeşleştirmek çok aptalca olurdu. Bizim cinsel organlarımız sizinkinden farklı ama biz aslında sizden çok farklı insanlar değiliz. Biz şimdi sesimizi bu dergi aracılığıyla biraz biraz bağırıyoruz. İnsanlar bunu yıllardır tek kulakla dinliyor ve insanları cinsellikleriyle tanımlıyorlar. Yani bizim cinsel organlarımız, bizim karakterimizi etkileyebilir mi, saçımızın rengi bizim sınıflandırmamızı sağlayabilir mi? Mavi gözlüler şöyledir, transeksüeller böyledir gibi bir sınıflandırma yapmak bana artık çok saçma geliyor. Dergide Deniz, Mr Hyde adıyla, sağlık sayfasını yazıyor. Bu kadar açıkça hiçbir basın yayın organında yazılmadı bugüne dek. Cinsel yolla bulaşan hastalıkların bu kadar ince ince cıncıklandığını ben hiç bir yerde görmedim. Biz hala Türkiye'de arpadan ölen insanlarla yaşıyoruz. "Atın ölümü arpadan olsun" diyen insanlarla yaşıyoruz. Ve bu çok büyük bir önem taşıyor bence. Vakıftan arkadaşımız Nevhan'ın Cadı Kazanı diye bir bölümü var . Dış basından seks işçileriyle ilgili çeviriler var, Kart Gacı diye bir köşemiz ve bir de Demet'in Tepindiği köşe var. Bu köşe bağıran çağıran zaman zaman küfür eden bir köşe olacak. Demet'e bu konuda çok güveniyoruz. Bir de genelevde çalışan seks işçisi bir arkadaşımızın sayfası çok önemli. Yine son sayfada seks işçileri evrensel bildirisinden, her sayıda bir madde olacak. İnsanların biraz beynine kazınsın diye. Şu anda siyaset üstü bir dergi. Ama ileriki sayılarda belirli bir tavrı olan, bir tarzı olan insanların hür düşüncelerini hür bir şekilde yazacakları bir dergi olacak.

Gizli eşcinsellerde yazacak mı ?

Türk erkeğinin üçte ikisinin biseksüel olduğunu düşünüyorum, tecrübelerime dayanarak konuşuyorum. Bunu bilipte yaşayamayanlar, tu kaka olarak bilenler, cehennemde cayır cayır yanacağını düşünenler var. Duygularını bugüne kadar bastırmış fakat eşcinsel olduğuna dair dürtüleri olan bir kişi bizlere rahtalıkla yazabilir. Eğer bu dergi eline geçmişse bize abone olabilirler, biz dergisini poşet içinde göndeririz. İsmini vermeyebilir rumuz koyabilirler. Umduğumuzdan çok çok büyük, çok enterasan şehirlerden mektup alıyoruz. Antep'ten, Denizli'den hiç ummadığımız kesimlerden ilgi var. Sanıyorum yavaş yavaş amacımıza ulaşacağız. Erkek eşcinseller, travestilere göre çok korkaklar. Erkek toplumunda yetişmelerinden dolayı, erkek olupta kendini kadın gibi kullandırmanın muhteşem kötü birşey olduğunu düşünüyorlar.

"Bedenimiz kadar beynimiz de namuslu"

İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı'ndan Nevhan ise 1995 yılından beri vakfın Avrupa Topluluğu'nun desteğiyle bu projeyi yürüttüğünü söylüyor. Nevhan projey sürecini şöyle anlatıyor: "Bu proje cinsel yolla bulaşan hastalıklarla ve AIDS'in önlenmesiyle başladı. Projenin amacı seks işçilerinin kendilerinin eğitilip kendi arkadaşlarına bu bilgileri ulaştırması. Gacı'yı çıkaranlar bu eğitimden geçmiş ve meslektaş eğitici olmuş grup. Derginin ötesinde grubun kendi ayağı üzerine durması bizim için ve bizimle birlikte çalışan seks işçileri için çok önemli bir amaç. Yine önemli olan bir şey seks işçileri bugüne kadar hiç bir kurumdan tam anlamıyla de destek görmedi. Seks işçiliği toplumun her boyutunda her ideolojide dışlanan bir grup, olmaması gerektiği savunulan bir grup, idealize edilip solcularda, sağcılarda 'Biz bu grubun olmamasını istiyoruz. Onlar bizim bacılarımız, kadının meta olmaması gerekir' diyorlar. Ama şu çağı yaşayan bir düşünce sistemi içinde bunun çok anlamı yok. Çünkü böyle bir grup var. Ve namus anlayışıyla her düşünce sistemi kitlenmiş. Aslında aynı namus çerçevesi içinde düşünüyorlar. Bütün sistemlerin birbirinden farklı olduğunu düşünmelerine rağmen bu konuda farklı düşünmüyorlar. Açıkçası insanın bedeni kadar beyni de namusludur veya kutsaldır. İsim vermeyeyim ama çeşitli derneklerden duyduğumuz ve gördüğümüz deneyimler bu gruplara destek vermenin iyi olacağı ama tabanlarına bunu empoze etmenin veya tabanlarıyla birlikte bunu harekete geçirmenin olanaksız olduğu. Çünkü kendilerini pez....enk gibi hissedecekleri gibi söylemler oluyor. Çünkü hedefleri kimilerinin ihtilaldir, kimilerinin ise siyasi nedenle hapise atılmış insanların haklarıdır. Eğer bu gruplarla uğraşırlarsa kendi söylemleri zedelenecek ve ulaştıkları nokta sıfırlanacak. Şu anda seks işçilerinin kendilerini ortaya koyabilecek güçleri olmadığı için dışardan destek verecek bir örgüt bu anlamda çok önemli.

KANAT GÜNER

Menekşe Mezar

Oyuncak ayıların içine eroin paketleri zulalanmış, polisin hoyrat eli değmeden başka eller aradım, edebiyat umrumda değildi, kanımla katilin ismini yazmaya çalıştım.

Güzel Marmara mezarlığına gömmüşler Can'ı, menekşeden mezar yapmışlar, ona, yine bir numara vermişler; 882 olmuş, çengelli iğneler ve kıvırcık saçları toprakla örtmeye çalışmışlar. Burukluğumuzu alkolle seyreltip toprağını suladık. Onun anlatacak pek fazla şeyi yoktu, geçen bir senenin haberleri bizdeydi. İçimi döktüm dostuma. Ben anlamıyorum, deyip anlatıyorum.

Yanından geçen taksinin camını elindeki dev kütükle paramparça etmiş, şoför de inip bir güzel dövmüş, reality show'cular hızır gibi yetişmiş, soruyorlar. Kütüğü soruyorlar, "Yanında mı taşıyordun?" diyorlar; "Evet" diyor. "Niye?" diyorlar. "Çok güzel bir kütüktü" diyor.

Doktor olmak için gelmiş, eroinman olmuşsun, nasıl? diyorlar.

Çok güzel bir kütüktü diye cevap vermek istiyorum. Çiçeği burnunda yazarım ya, reha muhtarlara mantıklı cevaplar vermek zorunda kalıyorum. Sonradan yakınlarım yorum yapıyorlar:

– Çok ağladım, diyor, sen anlattıkça ben ağladım. Sana da çok ağladım bayramda kesilirken ağlayan deveye de çok ağladım, diyor bir tanesi.

– Benim fazladan bir de kitabım var. Karaköy-Pera arasındaki tünel gibi samimi ve kısacık, diyorum.

Tam silah sahibi olma zamanı Can. Hazır hepsi toplu halde bana bakarken, sevgili toplumumu toplu toplu vurmak geçiyor içimden. Ağlar benim hassas insanlarım, çok içten üzülür, yapabileceği bir şey olmadığını düşünüyorsa seve seve üzülür, biliyorum. Oyuncak ayıların içine eroin paketleri zulalanmış, polisin hoyrat eli değmeden başka eller aradım, edebiyat umrumda değildi, kanımla katilin ismini yazmaya çalıştım, kıçımla deve izi yapsaymışım.

Onlar uyanana kadar ben içimi boşaltacağım, sonrası onlar sağ, ben belki...

Bir bakıyorum, cumhurumun babası, anası, hocası, başı, ortası ve devlet bakanları toplanmış, methadon alıyorlar; meğerse onlardan bize sıra gelmemişmiş. Cumhurumun babası sıradışı, kulağının üstündeki temporal ve cascavlak ortada, toka takar gibi enjektörü takıp malı damarına veriyor, darbeler yüzünden canki olmuş, limon tuzundan sorumlu devlet bakanı limon tuzu dağıtıyor, hocam kazanlarca temiz ve sebil mal kaynatıyor.

Tamam tamam, benim kafam karışmış, biliyorum. Niye ben hep sefer halindeyim diye düşünüyorum. Soru cümleleri düşünmenin sıkıcılığını farkedip soru soracak birilerini arıyorum.

İsa'yla karşılaşıyorum, ortak yanımız çok, onun elinde, kolunda, ayağında benimki kadar çok delik var. Çivilerin müsaade edebildiği kadar kafasını çevirip ban bakıyor. Tuhaf bir elektrik yakalıyor, geyik muhabbetine başlıyoruz.

– Nasıl gidiyor, ne yapıyorsun? diyor.

– Ne olsun, haydan geldik huya gidiyoruz, diyorum. Gülüyor. Gülünce çivi deliklerinden kan sızıyor, ama aldırmıyor. Kitaplardan konuştuk, o kendi kitabını anlattı, ben kendi kitabımı. Hiç de öyle çarmıhında boynu bükük, ilgisiz takılmıyor, her şeyi takip ediyormuş. Aids konusunda, çevre ve uyuşturucu konularında çok hassas ve duyarlıydı. Kiliselerden çıkabilse çok yardımcı olurdu ama mazereti vardı. Can seninle bir türlü karşılaşamamış, tanışmayı çok istiyor, cepten arasın, dedi. Arar, dedim.

Ezan sesiyle nerde olduğumu hatırladım, ama ezanı bir kadın okuyordu, normal mi? Ben duyuyorum, ben neler duyuyor, neler görebiliyorum, biliyor musun. Birileri kurt sandıkları kanişleri besliyor, öbürleri inter net'te devrim yapıyor, çocuklar he men'le tanrı'yı ayırt edemiyor. Kaos yaşanmıyor artık, kaos yaşıyor.

Renkli, kokulu rüyalarımı dah çok seviyor uyanmak istemiyorum. Uyandığımda hangi kanala zaplarsam zaplayayım, çocuklar wc'lerde ölüyor, kubar rengi camlı gözlüklerimi takıyorum, gene de herkes tanıyor. Kitaptan sonra insanlar bana yazar gözüyle mi, eroinman gözüyle mi bakacaklar diye merak ediyordum. Halkım yine her zamanki gibi duyarlı.

– Aaaa, bak Reha Muhtar'ın yanındaki kız, dedi.

Deveyi kıskanıyorum.

MEHMET KARTAL

Bir Başkaydı Her Şey

*Sonra aniden büyük bir değişim başladı. İşkembe haricinde **Göz** ve **Ruh** açlığı denen bir oburluk hastalığına yakalandı insanlar.*

Sabah güneşinin doğuşu ile parlardı uçsuz bucaksız ve tertemiz dev halı Marmara. Vapurlar.. güneşin parıltısında yarım ceviz kabuğunu andıran sandallar.. Manitalar gözlenmesin, ellenip erimesin hesabı tahta perdeyle bölünmüş plajlar vardı. Kar vicdanlı, dumanlı bir Kar Tren vardı. Leyland belediye otobüsleri.. Kaputdan taksimetreli vagon gibi dolmuşlar.. Her elli metrede bir boynuzu atıp şoförüne 'boynuzuna tıklattığımın kâfiri' dedirten troleybüsler vardı.

Hanımların semaverli balkon sefaları.. incitmeyen dedikoduları.. samimi komşuluklar.. birbirlerini tanımayanların bile ikram yarışı yaptığı piknikler.. aile bağları.. saygılar ve sevgiler vardı.

Evinin, dükkânının kapısını kilitlemeye bile gerek duymayan insanlar vardı.

Mahalle kahvesinin önünden bir hacı geçse, kumarbazlar final oyununu bırakır ve hayır duası almak için hacının elini öpmeye koşarlardı. Zaten gerçek nur yüz onlardaydı.

Sokak lambalarının kimi yanar, kimi yanmazdı.. Ama bu şehrin aydınlığı gibi karanlığı da güzeldi.

Ay dedenin ışığında oynanan toprak saha maçları.. Gazoz şişelerine vurdukça geceyi şıngırdatan açacak sesleri vardı. Garibanlara yarım ekmek arası bir şeyler yediren esnaflar.. büyük bir iştahla suyu içilen camiler vardı.

Kafayı tırlatacak kadar alkol sınırını aştığı halde, birbirlerine iltifatlar yağdıran meyhane takımları vardı.

Her gece dostları görmek.. gazozlar ikram etmek.. hal hatır sormak için aynı filme abone olunmuş yazlık sinemalar vardı. Ayrıca, sonu hep mutlu biten televizyon dizileri vardı. Saygı ve hoşgörüyü elden bırakmayan.. vermiş olduğu sözleri yerine getirmek için çabalayan.. oy almış olduğu halkını adam yerine koyan politikacılar vardı.

Bir başkaydı, insanların birbirine bakış açıları. Çünkü, gözleri toktular.

Sonra aniden büyük bir değişim başladı. İşkembe haricinde **Göz** ve **Ruh** açlığı denen bir oburluk hastalığına yakalandı insanlar. Durmadan istemelerine ve almalarına karşın, bir türlü doyamaz olmuşlardı. Anlaşılan, gözü tok yaşanan yılları büyük **Kerizlik** olarak görmeye başlamışlardı.

Çağdaş yaşamın simgesi sayılan ve eksik malzemeyle yapılmış olduğu için arada bir çökecek olan apartmanlar toprakları ezmeye başladı. Yeşil, intikam alınırcasına yokedilip doğa nefes alamaz hale getirildi.

Toprak sahalardan yazlık sinemalara kadar her şey eski anılar oluverdi.

Artık tebessümler bile değişmişti.. çünkü, kalpler eski mertliğinde değildiler.

Meyhaneler, bir şişelik **cengaverlerle** doldu.. ama ayılınca bin pişmanlıkla 'hüngür hüngür' ağlayan. Memleket hacılarla doldu.. ama çoluk çocuktan bile itibar görmeyen.

Renklendi politikamız.. üç-beş kelime ezberlemeyle üç-beş dil bilmeyi karıştıranlar sayesinde.

Yeni lokantalarımız oldu: Fast-Food.. Hani, 'peşin uçlan.. çabuk zıkkımlan ve hemen yaylan' hesabı diyeyim.

Gitti **Kara Vicdanlı Tren**, vagon dolmuş ve troleybüs.. gitti daha neler neler. Gelmez gayri. Tramvay ile nostalji yaşamak da yeter.

Gözü tok yılları kerizlik olarak algılayarak yollarını şaşıranlara baktım.. Kimi neler neler kazanmış. Kimi ise, birkaç metre **Fistan** içinde zemin katlara yollanmış. Hem de gönderenlerin hayır dualarıyla.

Yani.. menfaatler, insanlık ilkelerini raflara kaldırıp tarihi eser yapmış. Hem de bütün gücüyle.

Maymunlar Gezegeni adlı bir film vardı. İnsanlık kendini yoketmiş. Maymunlar düşünmeye başlayıp dile gelmişlerdir. Kaza ile gezegenlerine gelen bir uzay aracından yakaladıkları insan görünümlü astronotları incelemeye alırlar. İnsanlar, onların kurmuş olduğu düzene bakıp şaşırırlar. Çünkü hepsi birbirlerine son derece saygılı davranmaktadırlar. Kuralları çiğnememektedirler. Kafası bulanık **Kaptan Astronot Kerizi** de hâlâ hangi gezegende olduklarına kafa yorup durmaktadır. Taa ki.. deniz kenarında Amerika'nın simgesi olan özgürlük heykelinin parçalarını bulana kadar.

'Ateş olmayan yerden duman çıkmaz'demiş atalarımız. Gerçi, artık insanlığın daha çıkacak dumanı kalmamış ya. (Gerçi, bu kafayla gidilirse dünyada maymun da kalmaz ya.) Ama biz kaldı diyelim.. Peki ya maymunlar da sapıtırsa?

O işlere var daha üç-beş yüz yıl. O zaman ola, ne ola, hayrola.

Biz ola, o zamanlar çok uzak deplasmanlarda.

GANİ MÜJDE
İsim, Şehir, Hayvan, Bitki

Amerika'da her şükran günü kesilen ve içine fıstıklı pilav doldurulan siz olsaydınız bana hak verirdiniz.Üstelik hem kesiyoruz, hem aşşağılıyoruz. Epilasyondan habersiz sakallı annelerin, sarı tüylü çipil çocukları Hindileri gördükleri yerde sıkıştırıyorlar: "Kabaramazsın kel Fatma, annen güzel sen çirkin"

İsim :
Hüseyin Rahmi Gürpınar

Mizah adına ne öğrendiysem ondan öğrendim.
Bir şey okunurken gülüneceğini ilk o öğretti bana.
Gezici kütüphaneden alınmış "Kuyruklu yıldız altında bir izdivaç" kitabını okurken keyifli kahkahalar atmayı ve izdivaç'ın evlilik olduğunu Hüseyin Rahmi'den öğrendim.
Gulyabani'yi, Heybeli adayı, eski İstanbul komikliklerini satır satır ezberletti bana.
Mizah adına ne öğrendiysem ondan öğrendim.
Erkeklerin balkonda oturup örgü örebileceğini de...

Şehir :
Hakkari

Hiç görmedim Hakkari'yi, o da beni görmedi.
Harita çizerken en sona bırakırdım nedense.
Trakya ve Karadeniz çizildikten sonra Akdeniz'e geçilir. Sonra Kars, Doğubeyazıt, derken Hakkari ile final yapılırdı.
Doğu'nun yüzlerce Paris'inden bri...
Ama Paris'in konudan haberi yok.
Rakımdaşları milyonlarca kış turistini ağırlarken, benim Hakkarim'de ekmek çöplüğün ağzında.
Hiç görmedim Hakkari'yi.
Ama Yılmaz'ı, Muhsin'i, Ender'i tanıdım.
Şimdi Hakkari daha yakın bana.

Hayvan :
Hindi

Zavallı hindi?
Panda neslini korumak için dünya birbirine girerken hindi'yidüşünen yok.
N'apsın?!.. O da kendi kendine düşünüyor.
Her yılbaşı dansözü göremeden mevta olmak kolay mı?
Amerika'da her şükran günü kesilen ve içine fıstıklı pilav doldurulan siz olsaydınız bana hak verirdiniz.
Üstelik hem kesiyoruz, hem aşşağılıyoruz.
Epilasyondan habersiz sakallı annelerin, sarı tüylü çipil çocukları hindileri gördükleri yerde sıkıştırıyorlar:
"Kabaramazsın kel Fatma, annen güzel sen çirkin"
Kendi annene bak sen!..

Bitki :
Hıyar

Mecliste en çok kullanılan kelime olmasına rağmen bir türlü saygın bir sebze olamamış hıyar.
"Kan dökülecek, fıstık gibi olacak" diyen milletvekiline bakmış, kabuğu kızarmış oysa...
Meyhanelere vurmuş kendini, cacık olmuş, salata olmuş.
Gece hayatı mahvetmiş onu.
Sokaklar düşmüş sonunda...
Mavi branda, ıslak hıyarlar,
bir hıyar soyacağı, billur tuz,
Hıyar lokantasına hoşgeldiniz.

Eşya :
Hamak

Yıl 1979, aylardan Temmuz, yer Selimpaşa...
Bir dere yatağına karşıdan karşıya serilmiş hamakta bendeniz.
Yatıyoruz paşa paşa...
Elimde bir kitap. (Dostlar alışverişte görsün hesabı)
üstünde Gırgır dergisi için karikatür notları.
Bir o yana bir bu yana
Geçiyor günler saatler.
Gece geliyor Selimpaşa'ya.
Bir battaniye çekiyorum üstüme, altımda dere,
Uyurken gidiyorum korkunun ve ölümün olmadığı yere...

Artist :
Hulusi Kentmen

Gemilerde talim vardı.
Bahriyeli bir Hulusi abim vardı.
Bıyıklarını bura bura kızar, bıyıkaltından gülerdi.
Patrondu ama altın gibi bir kalbi vardı.
Hiç karşılıksız çekini görmedik.
Tröst olmak için bir çabasını da.
İşçilerini kovmak zorunda kaldığında penceredeki jaluzileri aralar, gidişine ağlardı Hulusi abim.
Kimi zaman Tarık Akan'ın, kimi zaman da Gülşen Bubikoğlu'nun babası oldu.
Şımarık kızını dövemedi bile. Dizini dövdü.
O gitti Türk sinemasi babasız kaldı.
Nur içinde yat Hulusi abi, ama gözlüklerini takmayı unutma.

Not :

Türkçeyi bilmiyorsanız üzülmeyin. (Gerçi bu yazıyı nasıl okuyacaksınız, o da ayrı bir panel konusu.)
Ama sadece H'yi kullanarak hayatınızı geçirebilirsiniz, öyle değil mi?
"Heee..."
Sadece "H" harfini kullanarak birine kızabilirsiniz.
"Hıımı?!.."
"H" hem sorudur, hem de cevap...
Buyrun örnek:
"Doğru söyle Cezmi. Bunu yaptın mı? Hoca?"
"Hıımı..."
Hayatın ve hayalin başında da vardır "H".
Hayatı ve hayali sevdiğim için "H"yi de severim.

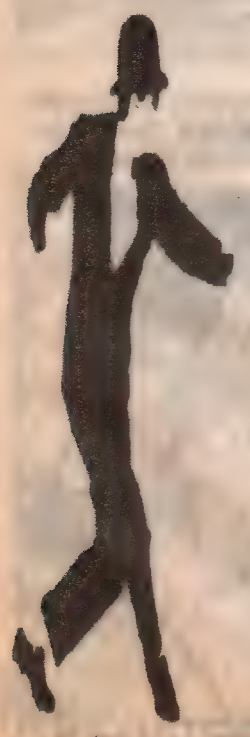

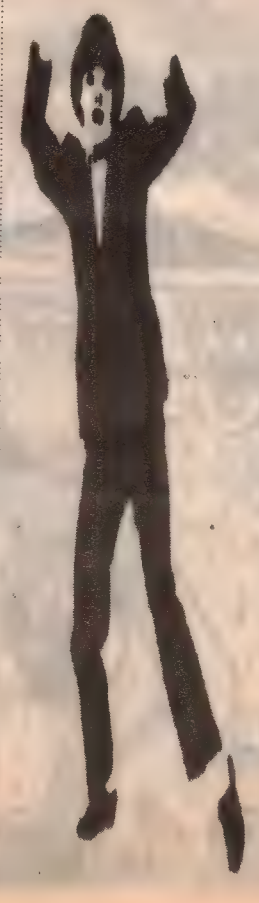

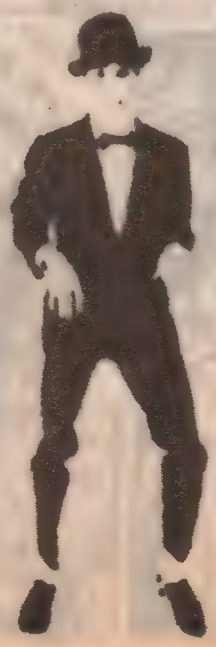

ENDER ÖZKAHRAMAN

Güzel İnsan Ferruh

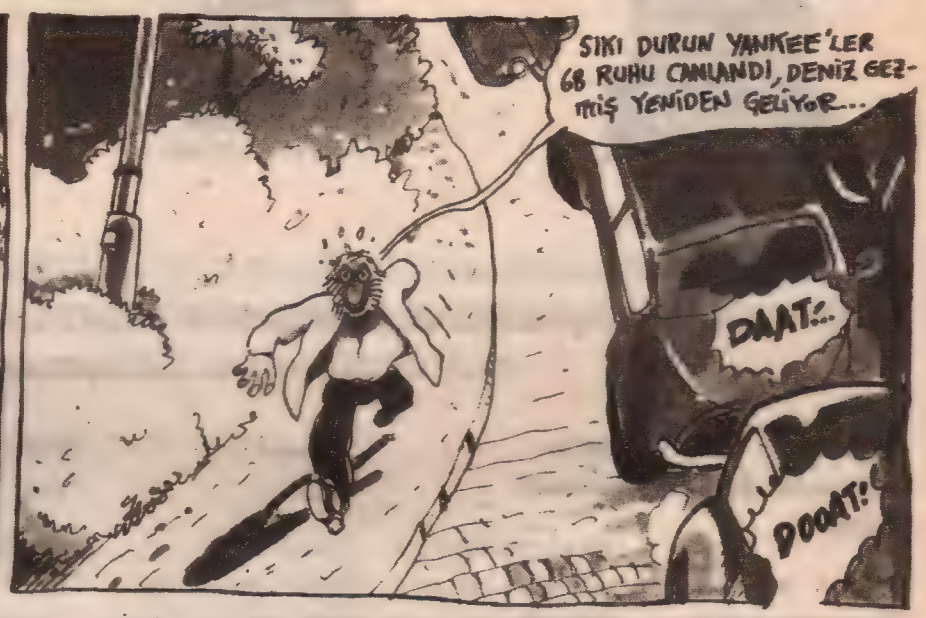

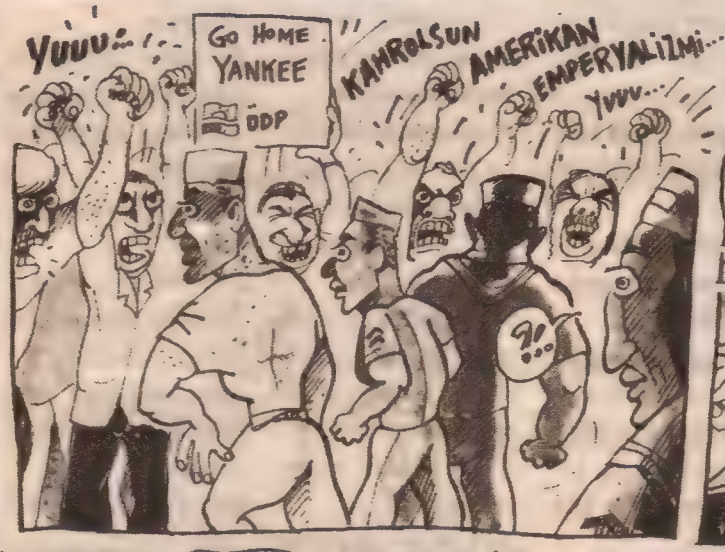

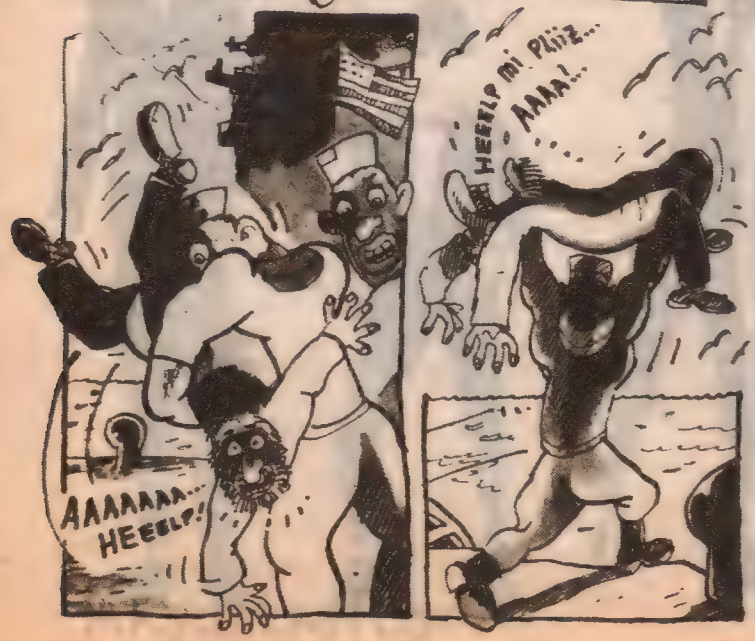

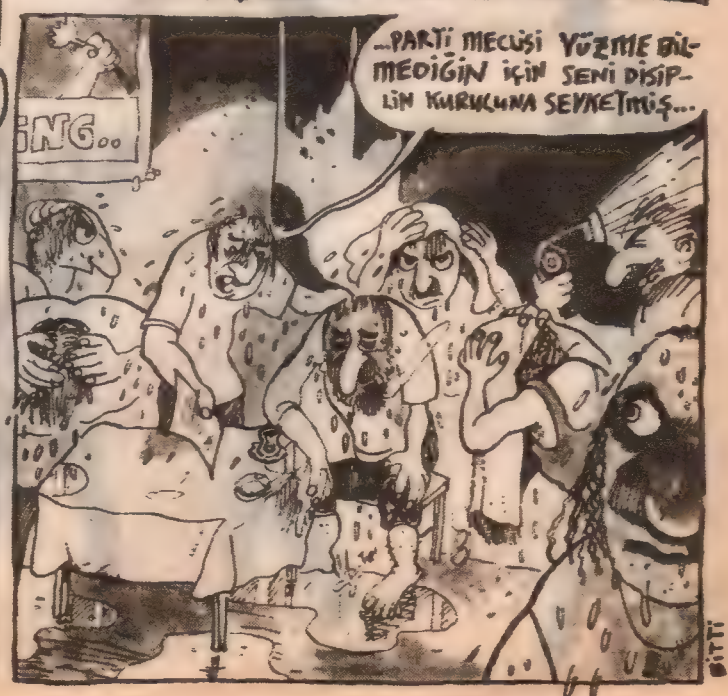

İHSAN OKTAY ANAR

Gerçeği Arayanlar

Gerçeği bulduğunu söylüyor, ancak parasız ve pasaportsuz kaldığı için çektiği sıkıntıdan daha çok etkilenmişe benziyordu.

Çocukluğumda onların resimlerini ansiklopedilerde görürdüm. Sayfaları çevirirken, fizikçi, astronom, kimyacı, filozof kimliklerinde karşıma çıkarlardı. O yaşımda yazılarını fazla okumaksızın genellikle resimlerine baktığım ansiklopedinin ressamı, herhalde benimle kafa dengiydi ki, gerçeği arayan bu büyük insanları, tam da onu buldukları andaki halleriyle resmetmiş gibiydi: Çoğunun yüzünde saygı, vecd ve huşû karışımı bir ifade olur, ama bu halleriyle, sonul gerçekliği gören bir bilginden çok, genel müdürün huzuruna çıkan küçük memurlara benzerlerdi. Belki de ressamın beceriksizliği sonucu ben ve arkadaşlarım, resimlerdeki bilgin ve filozofları garip, tuhaf, antika adamlar olarak görürdük. Ama onları çizen sanatçı da aslında pek suçlu sayılmazdı, çünkü gerçeği bulma umuduyla belki bir ömür sürecek bir yolculuğa çıkmak, ancak olağandışı birinin işi olabilirdi.

Daha sonra bu insanlardan bazılarını tanıdım. Aradığı şey herhalde ülkesinde olmadığı için, bunlardan biri kalkıp ta Tibet'e kadar giderek bir guru ile tanışmış, fakat geri dönerken İran'da cüzdanını çarptırmıştı. Gerçeği bulduğunu söylüyor, ancak parasız ve pasaportsuz kaldığı için çektiği sıkıntıdan daha çok etkilenmişe benziyordu. Anlaşılan, annesi onun durumundan hiç memnun değildi ki, bir hevesle Tibet'e kadar giden oğluna, "Neymiş Nirvana mirvana! Bak, baban sana dükkân açacak, bir baltaya sap ol artık. Gerçeği gör! demekteydi.

Bir başkası Politzer'in "Felsefenin Başlangıç İlkeleri"nde gerçeği bulmayı "başarmıştı". (Bunun, bönlüğün de bir beceri sayılabileceğini düşündürtecek bir başarı olduğunu kabul etmek gerekir.) Herhalde bulduğuyla yetinmek istemediğinden, üstüne bir de "Felsefenin Temel İlkeleri"ni okumaya kalktı. Tarih 1977 olmalıydı. 1980'in 12 Eylül sabahı bütün kitaplarını yakmış olmasaydı, o güne kadar tam 150 sayfasını okuduğu eseri bitirebilecek, gerçeği ve onun yasalarını bir kez bulduğu için, kendisini dinleyen olursa topluma "istediği şekli" verecekti.

Fakat en ilginçleri, büyü, yıldız falı, piramitlerin sırrı, ruh çağırma gibi konularla uğraşanlardı. Yıllar önce bunlardan biri bana, Mesnevi'yi tamamlamak için bir heyet hazırlayıp Mevlana'nın ruhunu çağırdıklarını, eserin son cildini böylece kaydedip yayımlamaya çalıştıklarını ileri sürmüştü. Ne var ki paraları az olduğu için basım giderlerini karşılayamıyorlardı. Oysa Marks'ın ruhunu çağırıp Kapital'e bir cilt daha ekleselerdi, büyük bir olasılıkla çok satacak olan bu kitabın geliriyle amaçlarına ulaşabilirlerdi.

Vaktiyle, Wall Street'te bir işadamı (bu fıkrayı severim) çözmesi gereken onca problem üzerinde düşünmeyi bırakıp sekreterini çağırır ve "gerçeğin ne olduğunu" kendisine açıklayabilecek birini vakit geçirmeden bulmasını ister. Yarım saat sonra sekreteri ona, Alaska'da bir ormanda yaşayan bir bilgenin aradığı kişi olduğu müjdesini verir. İşadamı derhal Alaska'ya gider, karların içinde günlerce süren bir yolculuktan sonra bilgeyi bulur. Fakat adam ona, gerçeği kendisinin değil, Kongo'da yaşayan bir sihirbazın bildiğini söyler. İşadamı haftalar sonra buraya ulaşır. Ama sihirbaz da onu bir başkasına, Himalayalar'daki bir mağarada ölümü bekleyen bir guru'ya gönderir. Gerçeği bulmak hevesiyle yanıp tutuşan işadamı kolay yılacak biri değildir. Aylar sonra sözü edilen mağaraya ulaşıp guru'yu bulur ve ona, gerçeğin ne olduğunu sorar.

Guru: "Gerçek bir aynadır" der.

İşadamı öfkeyle: "Ne demek bu! Aylardır yoldayım; işimi gücümü bıraktım, ta buralara kadar geldim. Şimdi de sen kalkmış bana, 'gerçek bir aynadır' diyorsun. Olacak iş mi bu!" diye bağırır.

Yüzünde şaşkın ve ürkek bir ifade olan guru'nun ağzından şu sözler dökülür: "Peki, değil midir?"

Kendi payıma ben, görünüşün arkasındaki sırrı bulmak için yırtınmadan dünyanın keyfini çıkaran guru'nun düşüncesine katılıyorum: Gerçek bir aynadır; ya da başka bir şey... Ne farkeder ki?

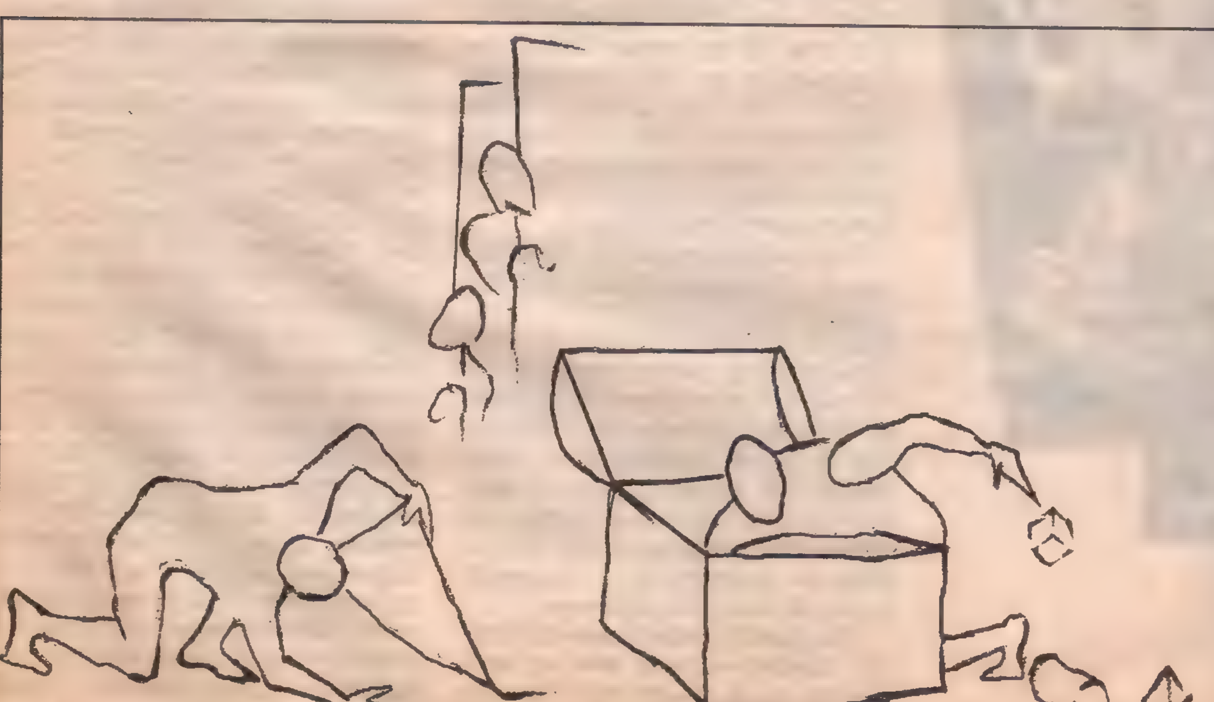

Desen:İhsan Oktay Anar

ECE AYHAN

Benzetmeler

AVADANLIK BENZETMELERİ:

Cihat Burak - Mıh
İdris Küçükömer - Balyoz
Dağlarca - Tornavida
Ece Ayhan - İngiliz Anahtarı
Metin Üstündağ: Kerpeten

ŞAİRLER:

Yahya Kemal - Devlet Şairi
Dağlarca - Hükümet Şairi
Melih Cevdet Anday - Dış Politika Şairi
Attila İlhan - Kemalist Şair
Can Yücel - Vesikalık Şair
Enis Batur - Fenomen Şair

YEMEK BENZETMELERİ:

Dağlarca - Tabildot
ilhan Berk - Türlü
Yaşar Kemal - Şalgam Şuyu ve Adana Kebabı
Can Yücel - Yan yan yürüyen yengeç
Metin Üstündağ - Biber Salçası
Murathan Mungan - Karides
Attila İlhan - Menemen
Cihat Burak - Kuru Fasulye *(severdi)*

ÇANAKKALE'DEN AĞAÇ BENZETMELERİ:

Ece Ayhan - Zakkum
Hektor İsmet - Defne
Fransız Hasan - Zeytin Ağacı
Kırılgan Yücel - Çam
Memo - Akasya

ÇANAKKALE'DEN BALIK BENZETMELERİ:

Orhan Talat Şalcıoğlu - Dülger Balığı
Ece Ayhan - İskorpit
İsmail Özay - Lüfer
Kırılgan Yücel - Palamut
Meral Hanım - Kırlangıç Balığı

ŞARKICI ya da BESTECİ BENZETMELERİ:

Küçük İskender - Küçük Emrah
Sezer Tansuğ - Haçaturyan
Feryal Çeviköz - Joan Baez
Nilgün Marmara - Billy Holiday

Öküz'ün Mayıs sayısında yazarımız İhsan Oktay Anar'ın yazısının sonunda yer alan "Çok Ünlü Şahıslar" aynı zamanda kısaltılarak ÇÜŞ şeklinde yazılmıştı [illegible]

AYÇA ŞEN

Katil Zanlısı

Öyle çok eğleniyorum ki, çünkü suyun altı lunaparktaki aynalar gibi, gerçek olan herşey yamuk yumuk, komik. Öyle bir gülmeye başlıyorum ki, anıra anıra gülerken, birden, tatlı suyla deniz suyunun birleştiği o meşhur noktada, gülmeyle ağlamayı tam o noktada ince bir çizgide değiştiriyorum.

Ateşe atladım, suyu tuttum. Suyu söndürdüm, ateşi içtim. Havayı ektim, toprağa baktım. Ama yine de ağzımla kuş tuttum, yaranamadım.

Çocukken birini öldürdüm. Hiç acımadım. Benim kadar bir çocuğu, dibini görmediğim uçurumdan aşağı ittim, bir daha da çocuğu görmedim. Geceleri sabahlara kadar ailesinin anırtılarını dinledim, ses etmedim. Katil zanlısı olduğumu kimseye demedim. Zaten bu lâfın anlamını da daha yeni öğrendim. Öğrendiğimde de hiç üzülmedim. Çünkü kocaman bir nefes alıp ciğerime, içimdeki bütün sıkıntıyı dağlara taşlara üfürdüm. Çıt çıkmadı, sinirlendim. İçimdeki hınçla dağların eteklerini kaldırıp altlarına baktım, bakireliklerini bozdum koca koca dağların. "Nesi meşhur" dendiğinde diyelim ki Toroslar'ın, duyarsınız belki, keranesi der gibi, "dağları meşhur" derler. Derler ya, içim hiç sızlamaz. Ne yapayım? Olan olmuş, geri mi döneyim? Bu yaştan sonra üzüntüden mi öleyim?

İstediğim yerlere varamıyorum. Aslında biraz korkuyorum. Çok da derine inersem yaşayamazmışım gibi geliyor.

İkiyüz-üçyüz metreden aşağısına inersem, fotosentez biter, yüzgeçlerim patlar, yosunların rengini gösterecek ışığı bulamam. Zaten kırmızıyı yeşil görmek yetiyor bana, bir de üçbin metrede yalnız başıma kalamam. O soğukta sonsuza kadar bozulmadan bekleyemem.

Isı gerek bana. Üzerinde döne döne gezeceğim yeni sıcak su kaynakları gerek. Pullarımı ara sıra parlatacağım, öyleyse can gerek bana. Tek başıma kalacaksam, sabır gerek. Uğruna derinlere ineceğim bir aşk gerek.

O derine inemeyeceksem, bu sığlıkta da kalamam ama. En derinde yaşam yoksa eğer, bu sığ yerlerde de yaşanmaz, biliyorum, çözemiyorum. Bir yerlere gitmem gerek. Bunu bütün kaslarımda hissediyorum, uğraşıyorum, boynumu kasıyorum, kollarımı, kalbimi, ciğerimi. Böyle olmayacak, biliyorum.

Oksijene ihtiyacım var şimdilik. Güneş ışığına, insan gürültüsüne, sinek vızıltısına. Bir şey daha lazım bana. Küçük. Küçücük şeyleri büyütmekle tanınırım. Ayağımı getirsem üzerine, karınca kadar kalır ama onu ezmeye utanırım. Ayağımı verip ona, bu hep böyle olmuştur, altında kalırım.

Okyanusun en derinlerinde yaşamın devam etmesi için sıcak su kaynakları var. Volkanik ağızlar var, çevrelerinde boyu bir metreye varan solucanlar var. Solucandır, biliyorum ama öyle şımarığım ki, kendi lâfımı bile dinlemiyorum. O kadar derine inmişiz diyorum, solucana dokunmadan gider miyim? Sonra birden solucana da kapılıp biraz, bir de derinde kalınca başım dönüyor ya, solucanı toprakta gördüm hep, toprağı suda görmek hoşuma gidiyor, biraz daha kalayım diyorum, hemen gitmeyeyim. Ama sonra, unutuyorum ateşteki tencereyi, annemi, evimi, tasımı tarağımı.

Öyle çok eğleniyorum ki, çünkü suyun altı lunaparktaki aynalar gibi, gerçek olan herşey yamuk yumuk, komik. Öyle bir gülmeye başlıyorum ki, anıra anıra gülerken, birden, tatlı suyla deniz suyunun birleştiği o meşhur noktada, gülmeyle ağlamayı tam o noktada ince bir çizgide değiştiriyorum. Çünkü aynalar öyle komik ki, gülerken mecbur kalıyorum ağlamaya. Çünkü gülmenin sonu yoksa ve sürekli de artıyorsa, bir üst adıma geçip, başlıyorum bu kez de anıra anıra ağlamaya.

Öyle güzel bir müzik yayılıyor ki içimden, solucan müzikten anlar mı, anlamaz mı, ya da müziğin türü nedir, hiç düşünmüyorum ama biliyorum, daha önce ben de hiç duymadım. Ne gördüm, ne işittim. Sonra hafif hafif ciğerlerim acımaya başlıyor. Önemsemiyorum. Hayatımda ilk kez böyle derinlerde dans ediyorum. Kendi içimden gelen müziğin sesini sonuna kadar açıp su kaynağından kana kana suları yolluyorum mideye. İçinde ne var ne yok, yalayıp yutuyorum. Suyun lezzeti öyle güzel ki, oysa bana hiç yakışıyor mu böyle aç gözlü olmak? Hepsini içip bitirip başlıyorum uğunmaya. Midem nasıl ağrıyor, canım nasıl yanıyor, sülfürü mideye indirip nasıl oluyor da yaşıyorum? Göbeğim öyle şişiyor ki, yukarı çıkıyorum balon gibi, nasıl süratli, bacağım kasılıyor, kalbim, beynim, böbreklerim.

Dışarı çıkıyorum, sudan çıkmış balık olup çırpınıyorum bir süre. Sonra bacağımın üzerine çıkıp yürüyeyim diyorum, kanım baloncuk dolmuş, hareket edemiyorum. Debeleniyorum, kalbim baloncuk tutmuş. Bir daha oralara inmek istemiyorum. Gözümde, belli belirsiz birşeyler, serap gibi. Ben "seraptır nasılsa" diyorum, hiç inanasım gelmiyor, ne zaman indim öyle derine, ne zaman baloncuk doldu beynime, ne zaman, saat kaç, sen kimsin. Bu gözüme görünenler de ne, o kim, ben neredeyim? İlk başta bakınıyorum aval aval, olanları herkes görüyor çünkü serap sosyal bir hayal.

Bakıyorum, ciğerlerimden aşağı kan sızıyor. Solungaç bildiklerim solucan çıkıyor içimde. Öyleyse, diyorum, solucanmış meğer, alıyorum elime koskocaman bir bıçak, ama, böylesi Osmanlı'da bile görülmedi, göğsümü yarıp; üstelik narkoz bile almadan, çünkü zaten öyle acı var ki göğüs bölgemde, kalbimden bıçaklasalar artık farketmez, ya da tüyle okşasalar hissetmez, ciğer bölgemdeki üçüncü sınıf, hamsilerde bile daha gelişmişi olan solungaçı söküp atıyorum bir çırpıda. Nasıl bir hafiflik, ferahlık, ama bu sefer aldığım nefes öyle derin ki, dünya yüzeyinde durmak mümkün değil. Yahu bu nedir? Kendi içimde dönmekten rahat huzur yüzü görmüyorum. Yatakta dönerken mahvoluyor insan uykusuzluktan, kendi içinde bir o yana bir bu yana dönerken ne olur kimbilir. Tıpkı yatakta döner gibi, düşünürken de öyle, nerelerden manevralar yapıyorum, öldürdüğüm çocuğun derin uykularını alıp kâbuslarıma katıyorum. Ve ben, ne acı, ne gözümü kapatabiliyorum, ne nefes alabiliyorum, ne de almak için çaba sarfediyorum. Çünkü biliyorum ki eğer alırsam o derin nefesi, kırmak zorunda kalacağım altından kafesi.

CELAL BAŞLANGIÇ

Altın'cı Filo Def'oluyor

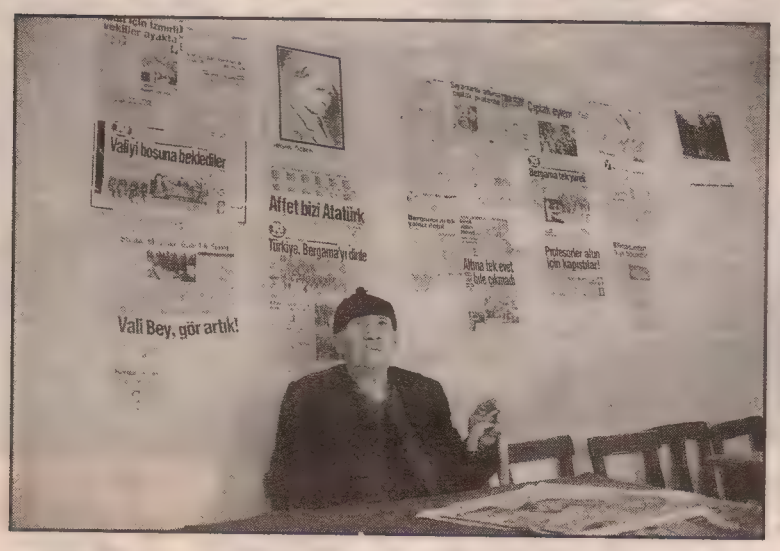

Bergama köylüleri verdikleri savaşımı adım adım kazanıyorlardı; hem de Altın'cı Filo'ya karşın. Şimdilik kesin olan şu ki Uzay Yolu'nun kahramanları gelince yemyeşil bir Bergama bulacaklar. Bergamalı köylüler belki onlara ayran, pilav ve börek ikram ederler.

Çevrede hiç yaşam belirtisi yoktu. Uzay gemisinin indiği gezegeni kirli kızıla dönük bir çamur kaplamıştı.

Giyotine benzeyen bir taşın önünde durdu, üzerindeki yazıya baktı "Kaptan Körk":

– Bu dili biliyor musun?

Kulağının daha uzun olanını kaşıdı "Mıstır Sıpark":

– Bilgi bankasına sormam gerek.

Taşa yazılı harflerin üzerindeki tozları eliyle sildi "Doktor Maggoy":

– Bu bir anıt kitâbeye benziyor...

"Mıstır Spark" taşın üzerindeki yazıyı yüksek sesle okumaya başladı:

"Ey insan! Başını kaldır ve gözünün gördüğü her şeyi ezberle. Çünkü, ikinci gelişinde belki de burada gördüklerin artık olmayacak. Ormanı gör, zeytini ezberle. Narından, incirinden, üzümünden tad. Çiçeklerini, güllerini kokla, insanıyla tanış. Belki de ikinci gelişinde bunlar artık olmayacak."

Çevresini kuşatan cansız doğaya, üzerinde ot bitmeyen kirli, kızıl toprağa baktı "Kaptan Körk":

– Çok geç kalmışız...

'Geleceğimiz Ellerimizde'

İşte belki de tam böyle olacaktı.

Geriye sadece siyanürlü altına karşı direnen Bergama köylülerinin çevre için yaptıkları savaşımın simgesi bir "anıt kitâbe" kalacaktı.

Aydınlar, sanatçılar, çevreciler ve elbette ki en başta Bergamalı köylüler bunun artık böyle olmayacağını 18 Mayıs'ta yaptıkları "Sularına Siyanür Karışmadan" pikniğiyle kanıtladılar.

Piknik programında "17 Köy Kitâbesi" anıtının açılışı da vardı. Altın madenine en yakın yer olan Çamköy'e dikilen anıt, Bergama köylülerinin çevre için verdikleri yedi yıllık savaşımın öyküsünü de anlatıyordu:

"Altını biliyorlardı ama siyanürü öğrendiler. Özenle taşıdıkları altınlarını, siyanürü öğrenince yere attılar. Onlar buğdayın, ayçiçeğinin, tütününün sarı altın, pamuğunun beyaz altın, zeytininin siyah altın olduğunu bliyorlar. Onlar, buralardan gidip kaybolmak ya da buralarda kalıp ölmek istemiyorlar."

Büyük bir destek geldi Bergamalı köylülere. "Anıt Kitâbe"nin açılacağı gün Türkiye'nin çeşitli kentlerinden gelen aydınlar, öğrenciler, kamu emekçileri, çevreciler Bergama'daydı. CHP ve ÖDP örgütleri de... ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras, Halil Ergün, Rutkay Aziz, Menderes Samancılar, Serap Aksoy da Bergama'daydı.

Halil Ergün köylülerin çevrelerine böylesine sahip çıkmasından oldukça etkilenmişti. Yaptığı konuşmaya da yansıdı bu:

– Buraya bizim gelmemizi besleyen neden kendi geleceğinizi kendi iradeniz doğrultusunda tayin etmenin örneğini vermenizdir. Kendi yaşamınızı kendiniz tayin ettiniz. Bize öğrettiğiniz şu: Yaşanası bir gelecek, eşit ve özgür bir geleceği kendi ellerinizle kurduğunuzda ancak sizin olur. Bütkün Türkiye'de beklenen de bu. Kendi iradenizin çivisini çaktınız.

Bergama'daki köylülerin direnişi hiçbir siyasi partinin önderliğinde değildi. Köylülerin çoğu da bugüne dek merkez sağdaki partilere oy vermişti. Ancak Bergama'nın CHP'li Belediye Başkanı Sefa Taşkın'ın, CHP İlçe Başkanı Oktay Konyar'ın ve ÖDP İlçe Başkanı Birol Engel'in bu savaşımdaki çabalarını ayrıca anmak gerekiyor. Demokrasi ve insan hakları savaşımında olduğu gibi, yaşanacak bir çevre savaşımına katılmak da soldaki partilere kalmıştı doğal olarak.

'Halkın Zaferi Bu'

Bir bayram yeri gibiydi Bergama. Danıştay'ın madene karşı, köylülerden yana karar vermesi de "anıt dikme pikniği"nin bir şölene dönüşmesine yolaçtı. Bergama Belediye Bandosu Ege yöresine özgü oyun havaları çalıyor, köylü gençler kızlı erkekli oyunlarıyla konuklarını ağırlıyorlardı. Köylerine gelecekler için pilav ve börek yapmışlardı.

Bir savaşı kazanmanın sevincini yaşıyordu Bergamalı köylüler.

Ancak bu sadece Bergama'nın çevresi için verilen bir savaşım değildi.

Eğer Bergamalılar siyanürlü altın üretimine geçit vermezlerse Artvin'den Eskişehir'e uzanan bir hat boyunca pek çok yörede siyanürlü altın üretiminin yapılmasını da önlemiş olacaklardı. Yani yalnızca kendi çevrelerini korumuyordu Bergamalı köylüler; aynı zamanda Türkiye'de geniş bir coğrafyanın da çevresini koruyorlardı.

Geçen ay madeni bastıklarında jandarmayla burun buruna gelmişlerdi. O anda yaşadıklarına şaşırıp kalmış Bergamalı yaşlı bir köylü:

– Madeni bekleyen jandarmalardan biri yüzüme garip garip bakıyordu. "Ne bakıyorsun?" dedim. Güldü. "Ben Eskişehirli'yim" dedi, "bizim orada da siyanürlü altın çıkartacaklar. Ama daha başlamadılar. Eğer başlarlarsa sizin yaptıklarınızı anlatacağım köylülerime. Aynen sizin gibi dirensinler diye."

Gerçekten de örnek bir direniş sergilemişti Bergamalı köylüler.

Cenaze marşı eşliğinde tabut taşımaktan, yarı çıplak bildiri dağıtmaya, yol kesmeye, kendi aralarında referandum yapmaya, hatta maden inşaatını basmaya kadar her türlü yöntemi kullanmıştı Bergamalı köylüler; çevrelerini korumak için. Yıllardır ekip biçtikleri topraklarında siyanürlü altın üretimine izin vermemeye kararlıydılar. Bu yüzden uzun bir "eylem maratonu"na çıkmışlardı. Bu yüzden köydeki tüm dükkânların kapısına "Bu işyeri siyanürlü altına karşıdır" yazısı yapıştırmışlardı. Bu yüzden köylü kadınlar yatmıyordu erkekleriyle altı aydır. Bu yüzden törende konuşmacıların "ruhsat yırtılsın mı" sorusuna hep bir ağızdan "Eveeet", "Siyanürlü altın istiyor musunuz?" sorusuna da kadınlı erkekli "Hayıır" diye yanıt veriyorlardı.

Çamköy'deki görüntülere bakan Bergama Belediye Başkanı Sefa Taşkın, varılan noktayı "Halkın zaferi bu" diye tanımlıyordu.

'Burada Deniz mi Var?'

Ankaralı bir üniversite öğrencisi Bergama'da ilginç bir pankart taşıyordu:

"Altın'cı Filo Defol!"

Bir güvenlik görevlisi belli ki espiriyi kavrayamamıştı:

– İndir o pankartı kardeşim! ne alakası var buranın Altıncı Filo'yla. Deniz mi var burada!..

Bergama köylüleri verdikleri savaşımı adım adım kazanıyorlardı; hem de Altın'cı Filo'ya karşın.

Şimdilik kesin olan şu ki Uzay Yolu'nun kahramanları gelince yemyeşil bir Bergama bulacaklar.

Bergamalı köylüler belki onlara ayran, pilav ve börek ikram ederler.

Bazı köylüler "Mıstır Sıpark"a köylerindeki 17 Köy Kitâbesi anıtının yüzlerce yıl önce neden dikildiğini anlatırlar. "Doktor Maggoy" köylülerden, bu topraklarda elde edilen "sıfır asit"li zeytinyağının sağlığa nasıl da iyi geldiğini dinler belki. Köy muhtarları "Kaptan Körk" köylülerden, dedelerinin bu topraklarda "yaşanası bir çevre" için "Eurogold" adlı Altın'cı Filo'ya karşı nasıl kahramanca bir savaşım verdiklerini dinler.

Belki bir şey daha bulabilir Uzay Yolu'nun kahramanları Bergama'ya geldiklerinde; bereketli tarlalardan uzaktaki bir yamaçta, toprağın altında unutulup gitmiş, boyaları dökük, eski bir "Eurogold" tabelası...

Leb-i Derya Sayın

ÖKÜZLER HİÇ DE APTAL DEĞİLLERDİ. YOLU BİLİYOR VE KENDİ CANLILIKLARI İÇİN DE İYİ OLDUĞUNA İNANDIKLARINDAN BİR ADIM FAZLA ÇALIŞMIYORLARDI

...BU ARADA İKİNCİ BİRK ONVOY YÜRÜŞE HAZIRLANMAKTAYD I. BURADA İŞLER DAHA AĞIR YÜRÜYORDU. ÖKÜZLERİN ARANMASI VE ÖTEKİ KONVOYLAR IN ÖKÜZLERİ ARASINDAN ÇIKARILMASI GEREK İYORDU. BU DA O KADAR KOLAY DEĞİLDİ. DAH A GECENİN KÖRKARANLIĞIYDI ÇÜNKÜ. BAŞKA BİR KONVOYDA BİR TEKERLEK KIRIĞI ONARIL MAKTAYDI. BİR BAŞKASINDA İSE ÖKÜZLERİN YARALARININ TEDAVİ EDİLMESİ GEREKİYORDU. B İR ÜÇÜNCÜ KONVOY İSE ANCAK ÖĞLEYE DOĞRU YOLA ÇI KABİLECEKTİ. ÖKÜZLER PERİŞAN DÜŞMÜŞLER, ÇOKYO RULMUŞLARDI. A YAĞA KALKMAYA ZORLANAMAZLAR DI. AŞIRI YORGUNLUK YÜZÜNDEN GECELEYİN PEKAZ OTLAYABİLMİŞLERDİ. SÜRÜCÜLER ÖKÜZLERİ YEMEĞE İSTEKLENDİRMEK İÇİN MISIRI HAYVANIN AĞIZINA YA NAŞTIRIYORLARDI. ÖKÜZLER DİNLENDİRİLMEDEN D ÖRT UZUN YOL YAPMIŞLARDI. HER YOLCULUK DA ÜÇ HAFTA SÜRMÜŞTÜ. ÖKÜZLERİN ÇOK VEYA HİÇ ARA VE RMEDEN ÇALIŞMALARI GEREKİYORDU. BÜYÜK BİR Y ÜK YERİNE TESLİM EDİLDİĞİNDE, BİR YENİSİ ULAŞ TIRILMAYI BEKLİYOR OLURDU. OYSA ÖKÜZLERİN DUR UP DİNLENMEDEN ÇALIŞMASI BİR SINIRA KADARDI. ÖKÜZLER OTLAKLARDA TATİL YAPIP DİNLENMEDİKLERİ ZAMANLARDA AŞIRI YORULUP BİTKİN DÜŞER, YOLDA Y ATAR KALIRLARDI. ONDAN SONRA DA NE EN İYİ YEM LE, NE DE EN TATLI KONUŞMAYLA YOLA GETİRİLEBİL İRLERDİ. HELE DAYAK ATMANIN HİÇ YARARI OLMA ZDI. ÖKÜZLE ÇOĞU ZAMAN TIPKI KATIRLAR GİB İ YAPARLARDI. YOLA YATAR HANGİ TÜR YEMO LURSA OLSUN ALMAYI REDDEDER VE ÖLÜRLER Dİ... ÖKÜZLERLE KATIRLARIN, İYİ BİR OTLAK TA HER BİRİ Ü Ç DÖRT HAFTADAN YILDA ÜÇ D ÖRT KEZ DİNLENMELERİ GEREKİRDİ. VE BU DİNLENMEYİ ALIRLARDI. ÖKÜZLER VE KATIR LAR PAHALIYDI. O YÜZDEN, İNTİHAR ETMELE Rİ BEYLERİNE PAHALIYA MAL OLURDU. SÜRÜC ÜLER HİÇ DİNLENME ALMAZLARDI. ONLAR PAZ AR BAYRAM DEMEDEN, GECE, GÜNDÜZ, YAĞM URDA, TRO PİK SICAĞINDA, KUM FIRTINAS INDA, GÖK YÜZÜNÜN İNFİLAK EDER GİBİ OLD UĞU KUD URMUŞ FIRTINALARDA, HER GÜN ÇALIŞIRLARDI. ZAMAN ZAMAN SÜRÜCÜLERD E KALIRDI YOLDA. AMA ONLAR HİÇBİR ZAM AN BİTKİNLİKTEN İNTİHARA KALKIŞMAZLA RDI. BU YANLIZ ÖKÜZLER VE KATIRLARA MAH SUSTU. ZATEN BU YÜZDEN APTAL ÖKÜZLERLE O NLARDAN DA APTAL KATIRLARDIR YA. BİR SÜRÜCÜN ÜN YOLDA BİTKİNLİKTEN GERÇEKTEN DÜŞÜP ÖLMESİ YA DA ÇUKURA SAPLANMIŞ BİR ARABAYI ÇIKARIRKEN U ÇURUMA YUVARLANIP PARÇALANMASI, VEYA BİR ARABANI N TEKERLEKLERİ ALTINDA KALMASI İŞVERENİ İÇİN KAYIP OLMAZDI. SÜRÜCÜLER ÖKÜZ VE KATIRLARDAN KAT KAT UZDULAR. SATIN ALMA MALİYETLERİ BİR CENTAVOYU BİL E BULMAZDI, MEĞERKİ İŞVEREN İŞE ALDIĞI SÜRÜCÜNÜN DAHA ÖNCE EFENDİSİNE YAPMIŞ OLDUĞU BİR BORCU ÜST LENMİŞ OLSUN, BÖYLE BİR BORÇ DA BİR ÖKÜZÜN MALO LDUĞU PARANIN YANINDA DEVEDE KULAK KALIR. YILLAR DIR HİZMETTE OLAN ÖKÜZLER, ONLARCA KEZ GİTMİŞ OLDUKLARI SÜRÜCÜLERDEN DAHA İYİ BİLİRLERDİ. BU DOĞAL DI; ÖYLE YA, ÖKÜZLER BURUNLARI VE GÖZ LERİYLE DAHA YAKINDILAR YOLA. AYRICA DENEY Lİ ÖKÜZLER, İNSAN SOYUNDAN BİRİNE KÜFRETM EK YA DA ONU KIZDIRMAK İÇİN BU ADI KULANANLARI N SANDIĞI KADAR APTAL DEĞİLLERDİ HİÇ. BİR KARA R TUTTURUP Ö YLE LÖK LÖK, AĞIRDAN AĞIRDAN YÜR ÜRLERDİ, ÇÜNKÜ ARABA MENZİLİNE İSTER BUGÜN İSTER GELECEK HAFTA VARSIN ONLAR İÇİN HEPAYN I MELASTI. Z AMANLARI BOLDU ONLARIN, VE ÇAL IŞMAYA OLDUĞA KADAR YEMEYE DE ZAMANA YIRIRLARDI. HEP ÖKÜZ KALACAKLARINI VE A YAKLARI ÜSTÜNDE DURDUKLARI SÜRECE BİRA RABAYI ÇEKMEK ZORUNDA OLDUKLARINI BİLİYOR LARDI BELKİ DE-BİRER FİLOZOFTU ONLAR VE YÜR ÜRKEN ACELE ETSELER DE, ETMESELER DE KADERİE RİNİN ASLA DEĞİŞMEYECEĞİNİ ÇOK İYİ BİLİYORLARDI. ÖKÜZLER HİÇ DE APTAL DEĞİLLERDİ. YOLU BİLİYOR VE KENDİ CANLILIKLARI İÇİN DE İYİ OLDUKLARINA İNANDIKLARIN DAN BİR ADIM FAZLA ÇALIŞMIYORLARDI. ÖYLE BAŞIBOŞ, DÜM DÜZ YÜRÜYÜP GİTMİYORLARDI KUŞKUSUZ. YOLU İYİ İNCEL İYOR VE YOLLARINI, ARKALARINA BAĞLANMIŞ OLANA RABANIN İZİN VERDİĞİ ORANDA HER KAYA ÇIKINTISINDAN, HER ÇUKURDAN, HER TOPRAK KAYMASINDAN, HER DALLI BUDAKLI AĞAÇ K ÖKÜNDEN KAÇIRIYOR... LARDI....

GIRC GIRC GIRC GIRC

B. Traven. / ARABA

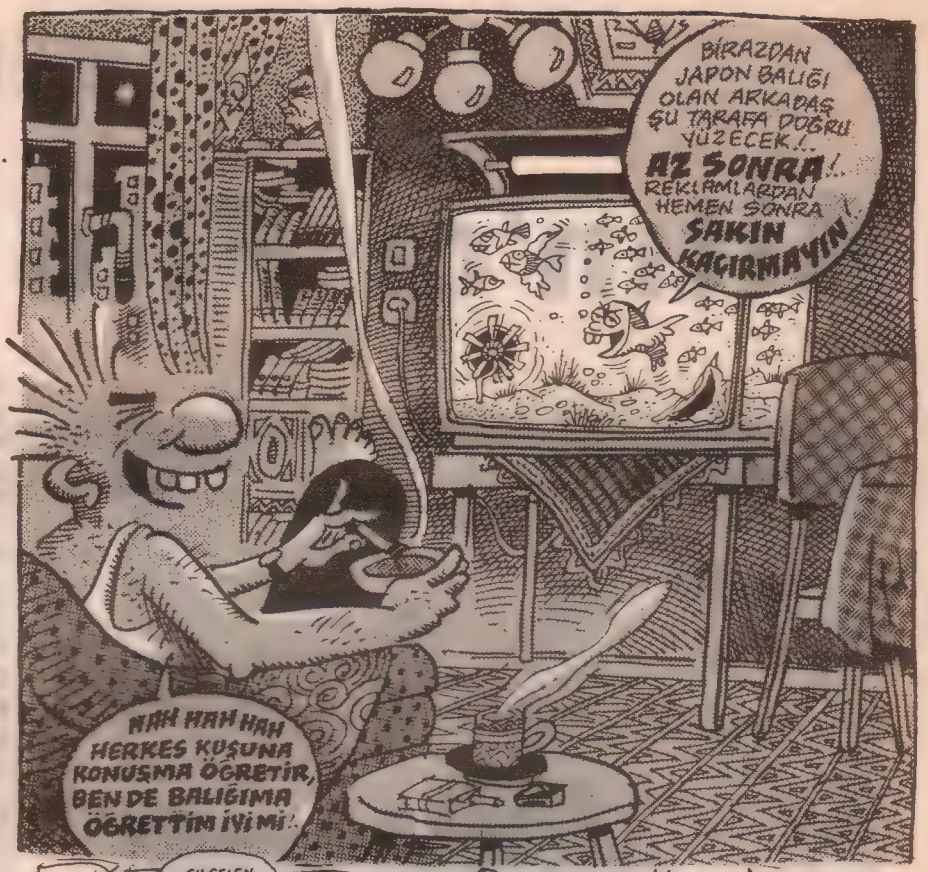

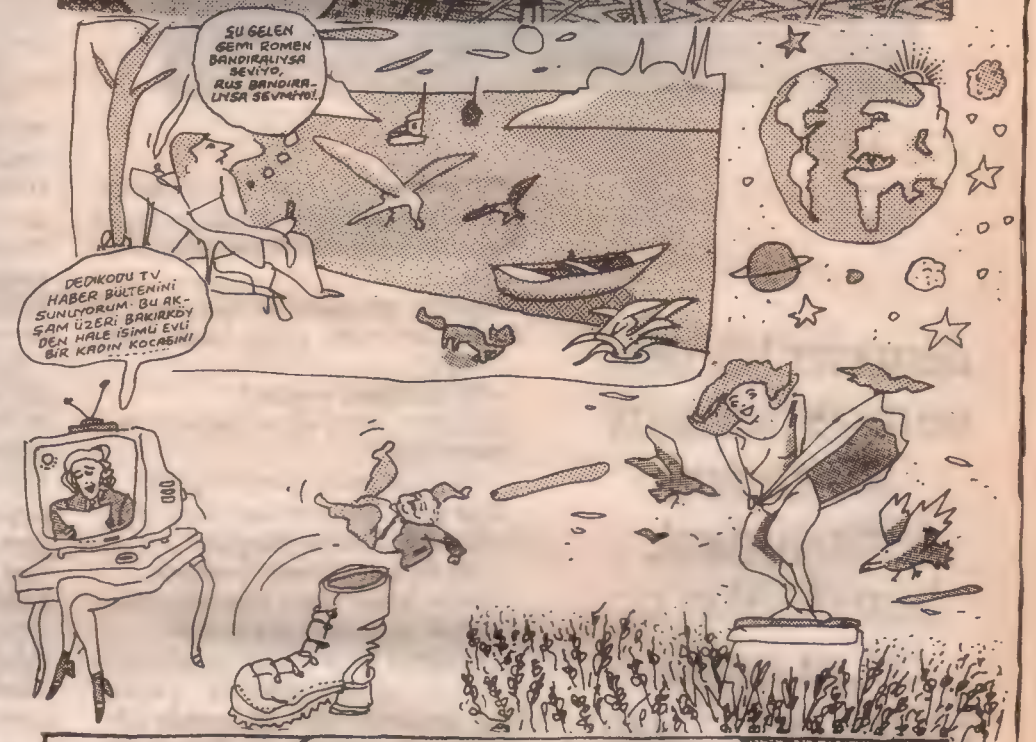

Hatice Meryem

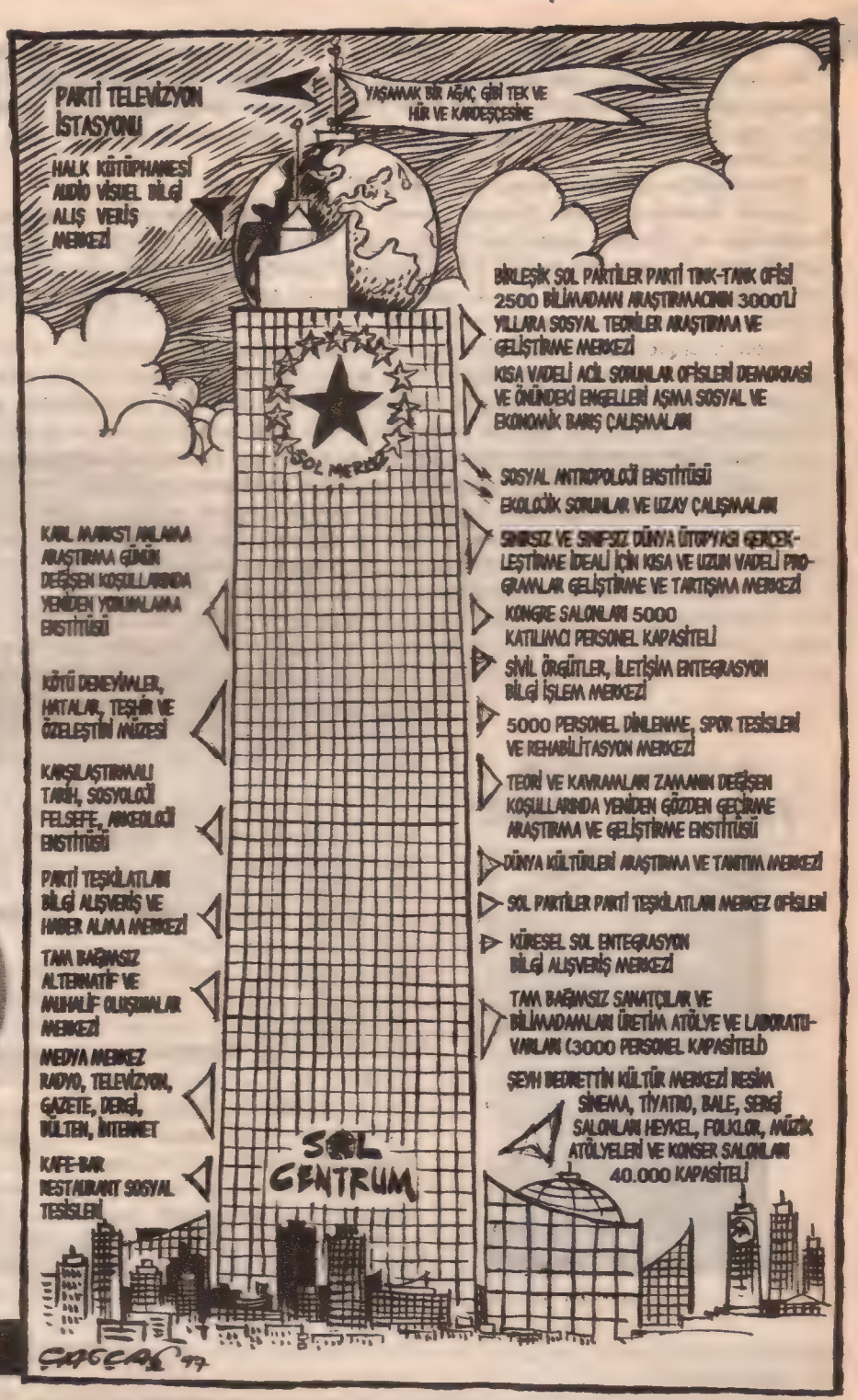

O Eski Kalıpçı Sol Paradan Anlamaz

Dr. Gürbüz Çapan

Geçmişte yaptığımız en büyük yanlışlardan birisinin para kavramına tıpkı devlet kavramına yaptığımız gibi çok uzak durmuşluğumuz olduğunu düşünüyorum. Geçtiğimiz yıl Der Spiegel dergisinde Almanya'nın en zenginlerinden modacı Joop'la Avrupa'da paranın yeşil komiseri olarak tanımlanan 68 kuşağının efsanevi lideri Tom Koenigs'in çapraz röportajı vardı ve bence hepimiz için hepimizin hayatlarındaki eğilimler için yüzleşme anlamına gelen bir söyleşiydi.

Alman aristokratı Koenigs bütün hayatı boyunca parasından kurtulmaya çalışıyor ve ailesinden gelen bir milyon mark'ı Vietnam'a armağan edip taksicilik, fabrika işçiliği gibi "sıradan" işlerle hayatını kazanmaya çalışıyor.

Zengin Joop, yoksullaşmayı seçmiş Koenigs'e soruyor, "Şimdi pişman mısınız?" Cevap şöyle "Hayır sadece bir kamu parkı yapmak için çok param olsun isterdim. Yoksa çocuklarıma da bir miras bırakmayacağım, kendi hayatlarının mimarı olmalarını sağlayacağım. Çok iyi bir eğitim dışında bir para sağlamak istemiyorum onlara."

Koenigs'in cevabında her şey var. Yani sol para kazanmalıdır ve bu para hiçbir zaman eşit olmayacağını bildiğimiz halde hiç değilse en adil olana ulaşmaya çalışan sol toplum ütopyamızın hayata uyarlanabilir yanlarına hizmet etmelidir.

Sol ve parayı hep zıt sanmıştık. Üstelik bir araç olduğu üstüne söylevler verip araç olduğunu da hiç anlamamıştık.

Solun hedefi siyasi güçtür. Dünyayı yeniden tanzim etmek üzerine bir siyasi güç. Bu güç para elde edilmeden tamamlanamıyor. Biz parayı reddetmek adına gecekondu yapılmasını, kent tahribatlarını, insanların düşkünleşmesini onaylayan bir gençlikten geliyoruz. Oysa solun hedefi yukarıdakini aşağıya çekmek değil, aşağıdakini yukarı kaldırmaktır. Sosyal refah ve sosyal adalet için kendi finans kaynaklarınız olmadan mücadele etmeniz romantik bir oyalanmadan öte gitmiyor.

Yine Koenigs'e dönüyorum. Afaki bir şey anlatmaktansa yaşanmış ve uygulanmış çok özel bir örneği cevaba taşımak daha ikna edici görünüyor bana. Koenigs'in gelecek hükümetin Maliye bakanı olmasına kesin gözüyle bakıyor Stern dergisi. Niçin bir sosyalistten bekleniyor bu? Çünkü Koenigs Hessen Eyalet Meclisine seçildiğinde ilk iş olarak bütçesi çok açık veren meclisin finans kontrolünü özel bir bankanın profesyonel yöneticisini danışman yaparak ve bu konuda bütün Almanya'da gürültü koparark sağladı. Ve iş öyle bir başarıya ulaştı ki, muhafazakârlar bile değil sessiz kalmak, alkışladılar. O eski kalıpçı sol paradan anlamaz. Paradan anlamayan da çağı yakalayamaz, o nedenle solcular Ortodokstur bakışının ne kadar yanlış olduğu bizzat solcuların uygulamalarında görülmüş oluyor. Yani bunun cevabını hayatın kendisi veriyor.

Solcuların para yönetmekten anlamadıklarına katılmıyorum, sadece para ile olan ilişkilerini kesmiş olmaları onlara hiç uygun düşmeyen bir "beceriksizlik" imajı yükledi. Tıpkı devleti reddederek, devlet kadrolarını karşıtlarına bırakmaları gibidir bu. Oysa devleti dönüştürmek iyi bir kadrolaşma ile çok mümkündür.

Benim için para çok belirleyici değil. Solcu doğama çok uygun geliyor bu. Ama solun en ciddi projelerinden birinin üstünde çalıştığınızı düşünün. Örneğin doğum kontrolü (ki bunu gerçekten çok önemli ve halkın refaha ulaşmasında çok belirleyici buluyorum) için çalışacaksınız, finansınız olmadan mümkün görünmüyor.

Bence para ile solu karşı karşıya duran kavramlar gibi düşünmek yerine biraz daha akıllanıp sol projelerimizin hayata uyarlanmasında ayaklarımızın yere basmasını sağlayan araç olarak görmeyi öğrenmeliyiz.

Para, İyi Hizmetkar Fakat Kötü Efendi

İshak Alaton

Sol ve para iç içe kavramlardır. Türkiye'de sol bir nevi Moskova'nın solu olarak satıldı. İsmi konmadı. Garip, tarif edilmeyen bir sol olarak bırakıldı. Solun tarifi bugüne kadar yapılmadı, herkes kendine göre yaptı bu tarifi. 1951-54 arası İsveç'teydim. O zamanki başbakan Targe Erlander idi. Sosyal demokrasiyi İsveç'te geliştirmiş ve bir İsveç mucizesi yaratmış olan adamdır.

Benim soldan anladığım sosyal demokrasidir.

Sosyal demokrat felsefe insana güvenir. Metoda veya sisteme veya dogmaya çok önem vermez. İnsana, vatandaşa önem verir. Bireyin arayışına doğal bir mecrada yol açmak ister. O arayışlar nedir? Daha iyi hayat şartları. Sosyal demokrasi birey'i daha çok üretken olma yolunda teşvik eder. O zaman şöyle bir soru gelebilir akla. Peki sağdaki politikalarla arasındaki fark nedir?

O zaman sınıra geliyoruz. Üretim oluştuktan, artı değer oluştuktan sonra o artı değere geliyor devlet, sosyal demokrat devlet, "sen bana hakkımı ver" diyor. Hakkı yani vergisi. Saygın ve yaygın, gelişmiş bir sistem aldatmalara ve hırsızlıklara yer vermeyen şeffaf bir sistem verginin sağlıklı bir şekilde alınmasını temin eder sosyal demokrat yönetimde. O vergi sosyal demokrat devletin eline geçtikten sonra bunun kullanıldığı sahalarda ayrılıyor sağcı politikalardan. Sosyal demokrasi bir kaç odak noktasına veya aileye harcamıyor bu parayı. Bütün toplumun geneline harcıyor, alt yapıya harcıyor, eğitime, sağlık sigortalanma... Yani bu kadar basit, bu kadar belirgin ve açık ama işte bizim sol profesörler anlatamıyor. Çünkü çok fazla teoriye dalıyorlar. Okuyorum, seyrediyorum, o kadar akademik o kadar soyut platformlara dalıyorlar ki, sokaktaki adam hiçbirşey anlamıyor. Aslında ben de anlamıyorum. Ekonomik platformda açık seçik ortaya konmuyor. Niye? Galiba anladığım kadarıyla çoğu utanıyor bundan, insanın en tabii arayışını bir utanç olarak görüyorlar. Daha çok para kazanma utanç verici bir olay değil. Aksine en çok gurur duyman gereken şey. Bu senin hakkın, sosyal demokratın da hakkı, herkesin hakkı. Ama daha çok zengin olduktan sonra ne yapıyorsun soru işareti işte burada.

Türkiye'de kendisini sol addeden birtakım adamlar bir iş adamının sosyal demokrat olabileceğini hiçbir zaman kabullenmediler. Reddettiler, "madem ki zengindir o halde sosyal demokrat olamaz" dediler. Şimdi bu belki çok zor bir mücadeledir ama yılmıyorum. Yıllardır anlatıyorum. Türkiye'de önyargılı bazı insanlar, hatta çok saygın köşe yazarları dahi sosyal demokrasiyle sermayeyi zıt olarak gördüler. Bu yoldaki ana bir felsefenin yaygınlaşmasında çok etkili oldular. Böylece Türk insanı sermaye ile sosyal demokrasinin zıt iki kavram olduğu neticesine vardı.

Üretimden anlamayan insanların solu anlatmaya çalışmaları, solun bayrağını taşımaları Türkiye'nin en büyük felaketi oldu bana sorarsanız. Türkiye'de felaket insanların en basit ve temel arayışına isyan etmek oldu, yani para sahibi olmak bir ayıptı. Hep böyle fakirlik edebiyatı, sağın para babaları falan. Sol felsefeye veya sosyal demokrat felsefeye inanan insan eğer parayı iyi analiz ederse, paranın çok iyi bir hizmetkâr fakat çok kötü bir efendi olduğunun idrakına varır.

Bugün üretim en alt safhada. Politikacıların kavgası yeni yatırımları önlüyor. Evet ama bizim de sorumluluğumuz var. Mademki devlet görevini yapmıyor o halde ne hâli varsa görsün diyemezsiniz. Sen de birşeyler yapmalısın. Diyarbakır'a gitmelisin, Kürt problemini gözardı etmememiz gerektiğini bangır bangır söylemelisin televizyonlarda, Güneydoğu'ya bir barış getirmenin çok önemli olduğunu vurgulamalısın. Savaşın devam ettiği bir ülkede maddi kaynaklar heba ediliyor.

Mesela 1960'larda komünist olmakla itham edildim. Buna sebep şuydu: Rami'de yeni bir fabrika açmıştık. Kırk yıl önceydi, modern bir yemekhane yapmıştık. Patronlar ve müdürler işçilerle beraber yemek yiyorduk. İsveç'te böyle görmüştüm. Orada işçiydim. Patronum benimle beraber yemek yiyordu, şimdi de ben patron olmuştum. Bu çok normaldi yani. Bundan dolayı ismim komüniste çıkmıştı. Ondan sonra şirket büyüdü ve paylaşımı geliştirdik şirket içinde.

Sol ve Para Ancak Efendi-Köle İlişkisi İçinde

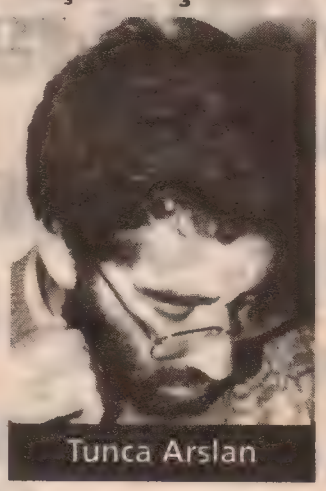

Tunca Arslan

"Sol ve para" denilince ve bunların arasındaki ilişki biçimleri sorulunca, aklıma, "Devrimi aç karınlar yapacak" vurgusundan, bazılarının "uyuşturucu ticareti"nden ya da "Kızıl milyarderler" olgusundan önce, 80 öncesinden bugüne uzanan süreç içinde orta sınıfa mensup devrimciler, bir başka deyimle "küçük burjuva sosyalistleri" geliyor. Ve devamında, şimdi kuyumculuk yapan sıkı anarşistler, borsada köşe dönmeye çalışan nihilist yazarlar, Beyoğlu'nda bar açan Genel Sekreter'ler canlanıyor gözümün önünde...

"Kaybedecek şeyi olan" insanın en büyük özelliği, büyük bir hızla tam zıddına dönüşebilmesidir. Türkiye sosyalistlerinin bir bölümü, 12 Eylül'le birlikte bu durumu büyük bir netlik ama aynı zamanda da büyük bir ikiyüzlülük içinde yaşamaya başladı. Bu ikiyüzlülüğün turnusol kağıdı ise "para" oldu.

Geçmişte sosyalizm, devrim, halk adına, yani "bir vehim uğruna" kaçırılan fırsatların yeniden yakalanabilmesi için tek araçtı para... Ama "araç" olmakla da kalmadı, "amaç" oluverdi. Minareyi çalan kılıfı da bulmakta zorlanmadı kuşkusuz. Uzağa gitmeye gerek yok; herkes, kaç eski ve "yeni solcu" arkadaşının ağzından "En büyük devrimci Turgut Özal'dır" diye duyduğunu hesaplasın, yeter...

Ne yanıt verdiğinizi de anımsamaya çalışın lütfen!

İstisnalar bir yana, "sol ve para" ancak efendi-köle ilişkisi içinde yanyana durabilirler. Birinden biri diz çökmek, boyun eğmek zorundadır. "İstisnalar"dan ne kasdettiğimi ise tıpkı Engels gibi parayı Eski Eserler Müzesi'ne kaldırmaya kararlı olanlar, ya da "Komünizmde altın ancak tuvalet taşı yapmaya yarar" diyen Lenin'e hak verenler anlayacaktır!

"Para kazanmanın, çok para kazanmanın 'sol dünya görüşüne' nasıl bir etkisi olabilir?" diye soruyorsunuz. Yürüyen merdivene binip, gözlerinizi kapamaya benzer bu durum. Zaten "çok para", gözünüzü kör etmemişse bile yeteri kadar kamaştırmıştır. Yürüyen merdiven, ayaklarınızı yerden keser, götüreceği yere götürür. Sonunda gözlerinizi açtığınızda, yeni bir "kat"a adım atarsınız... Merdivenin sizi istemediğiniz bir yere götürdüğünü fark etmeniz de mümkün.

Gözlerinizi açmak koşuluyla biraz zorlanarak da olsa geriye dönebilirsiniz.Gözünüzü hep kapalı tutarsanız, sonunda yere kapaklanırsınız.

Ama en kötüsü, tek gözün açık, diğerinin kapalı olmasıdır. Eliniz ayağınız birbirine dolaşır, bir yerlere tutunayım mı tutunmayayım mı diye düşünürsünüz. Sonunda ne olacağı ise hiç belli değildir.

Karşılıksız emeğin, paylaşmanın, dayanışmanın, "başkaları için yaşamak" ve fedakârlık kavramlarının, sade yaşamanın, "değişen dünya" masallarıyla ayaklar altına ve alaya alındığı bir dönemden geçiyoruz. "Sol da kendisine yeni bir konum bulmaya çalıştı ve/veya çalışıyor... Giderek kendisini sorgulamaya başladı... Çeşitli kavramlar karşısında yeniden yapılanıyor" dediğiniz şey, kastedilen 'sol'un kendi içinde bulunduğu durumu teorileştirme ve "örgütleme" çabasından başka bir şey değildir.

Madem "başkalarının parası" için çenemi yordum, son olarak şunu da eklemek istiyorum: Param olsaydı, "elimin kiri" muamelesi yapardım!

Sol, Paraya Değil, Haksız Paylaşımına Karşı Çıkar

Veysi Sarısözen

Sosyalistlerin parayla olan ilişkileri çok teorik. Karl Marks para hakkında uzun uzun yazmış, onun en büyük eserinin adı 'Kapital'dir. Sermaye esas itibariyle para. Diğer taraftan sosyalist hareketin anlamı onun işçi sınıfıyla olan bağlantısı. İşçi sınıfı ise iş gücünün karşılığını elde etmek için devamlı para talep ediyor. Dolayısıyla sol ve para arasındaki ilişki son derece çelişkilidir. Biz bu paranın yabancılaşma olduğunu biliyoruz. Bunun ta komünizm zamanında ortadan kalkacağını düşünüyoruz. Diğer taraftan bizler işçi sınıfının içinde olan bir politik hareket olduğumuz için, habire işçilerin iş güçlerinin karşılığı olan daha fazla ücret kazanmaları için mücadaleler yapıyoruz. Bazı solcular bunu çok çok yaptıktan sonra, bunu biz işçi sınıfı yerine kendimiz için yapsak daha mı iyi olur demeye başlamışlar ve herhalde işçi sınıfı arasındaki yürüttükleri mücadeleye nazaran daha esaslı bir başarı elde etmişler. Gelirleri esaslı bir derecede artmış. Biz bunu anlıyoruz, bu iyi birşey değil elbette. Onları kıskandığımızdan ötürü değil ama, işçi sınıfıyla ilgili mücadeleden vaz geçtikten sonra bunu başarmaları çok kötü birşey. Aynı anda hem işçi sınıfıyla ilgili mücadele etselerdi ve çok para kazanmış olsalardı.. Mesela Engels fabrikatör çocuğuydu bol miktarda parası vardı. Ve Karl Marks'a yardım ediyordu. Dolayısıyla yararlı olurdu. Mesela bizim yeni çıkaracağımız dergiye onlardan esaslı miktarda para alabilirdik. Fakat biz uğraşıyoruz, uğraşıyoruz bir türlü bu parayı alamadık bu arkadaşlardan. Yani bunlar bu parayı kazandı fakat Engels gibi yapmadılar, kötülük burada. Burada bir dayanışma eksikliği ortaya çıkmış.

Sosyalist hareket söylemi, sosyalistler fakir olmalıdır gibi bir hüküm içermiyor. Mesela dergi çıkarmak için para şart. Veya bir partinin seçim kampanyasını yürütmek için para şart. Sosyalist hareket bu gibi paraları emekçilerin dayanışmasıyla temin eder. Burada söz konusu olan şey şu: İnsanlar paraya mahkûm olmuyorlar. Belirli idealleri seçiyorlar. Ve solcu olarak kalmaya devam ediyorlar. Ama şöyle bir şey de var. Bir solcu, bir sosyalist yıllarca mücadele ediyor. Hapse giriyor, çıkıyor, sonra para kazanmaya başlıyor. Ve daha sonra köyden gelmiş Alamancı gibi sınıf değiştiriyor. Ve herşeyi unutuyor. Bu demek ki solcu değilmiş. Ama benim param olsun isterdim. Tabii çok da iyi olurdu. Fakat bunu kazanmak için sosyalizmden vazgeçmek gerektiğinde biz bunu yapmıyoruz.

Bir sosyalist bir işletme kuruyor. Bu işletmede kapitalizmin kuralları uygulanıyor. Nedir bu kurallar? Mesela işçinin sömürülmesi. Eğer siz bir işletmenin sahibiyseniz yanınızda da iki insan çalışıyorsa, besbelli ki siz o, işçileri sömürüyorsunuz. Sosyalizmin ihtiyaçları karşılayabilmek için, aranızdan bazılarının kendisini kaldırıp kapitalist yapması gibi bir mecburiyeti yok. Sosyalizm bir kitle hareketi olmalı. Hepimiz para kazanmak mecburiyetindeyiz, kapitalizmde yaşadığımız için ücrete de ihtiyacımız var.

Sosyalistler sermaye sahibi olmalı mıdırlar gibi bir soru tabiatıyla çok soyut bir soru olur. Çünkü bu bir kere mümkün değildir. Mesela yarın bir milyon üyeli bir partide bir milyon kapitalist olması demektir ki bu mümkün değildir.

Buna karşılık kapitalistlerin içinden sosyalist çıkar mı? Ya da bir sosyalist kendi çabalarıyla sermaye sahibi olmaktan çıkar mı? diye bir soru sorarsanız buna tek bir cevap veremeyiz. Çıkabilir de çıkmayabilir de..

Parasız Zengin Olmaktır Sol

Ömer Laçiner

Para(lı olmak) istediğini yapmaktan çok, istediğini yaptırtmayı, istemediğini yapmamayı çağrıştırır bana; para(sız olmak) ise tersini istediğini yapamamayı, istemediğini yapmayı.

Parasızken paralanmış solcu da zaten istediğini yap(a)mayıp istemediği şeyleri yaparak paralı hâle geldiğini söylemez mi? Bunu hafif mahcubiyetle söylerken cebim paralandı ama bu arada ruhumda paralandı, paramparça oldu demeye getirir.

Para(lanmış-bir solcu da) çalışmaz, çalıştırır. Paralı olan çalıştırandır, parasızlar ise çalıştırılanlardır.

Çalışmanın bu parçalanması yani çalıştırma ve çalıştırılmaya ayrışması ile paranın ortaya çıkışı eşanlı, bir ve aynı süreç değil midir? Bu ayrışmada çalışma istenir, sevilir, kendisiyle özdeşleşilir olma niteliklerini yitirir. Çalıştırılanların bu çalışmayı aşağılaması, çalıştırılanların çalışmayı (işi) kalır saymaları bundan değil midir?

Bu hâle gelmiş bir çalışmanın sonuçlarını eşit paylaştırmak, ne o kalır ve aşağılamayı ne de parayı ortadan kaldırabildi. Çünkü çalışmanın parçalanmasından doğan para, çalışmanın yeniden bütünselleşmesi, sevgiyle, istekle yapılabilir hâle gelişiyle ortadan kalkabilir galiba. Aşkla herşeyimizi katarak yaptıklarımıza paranın bir biçimde gölgesinin dahi düşmesine ne denli incindiğimizi hatırlayın.

Aşkla özdeşleşerek yaptıklarımız çoğaldıkça paraya ihtiyacımızda azalacak ama galiba asıl o zaman "zengin" olacağız.

Günümüzde Hep Bana Nah Sana Uçurumu Var

Tunçel Kurtiz

Adamına göre değişir. Laz demiş ki " para adamın elinin kiri, sıçayım paranın turasına". İnsan olmak. Mesela Aziz Nesin parasını nasıl harcadı. Solcu neden parasız olsun ki. Ama insandır değişir. Para ne zaman yokolacaktır. Herhalde bugün değil. Bir gün mutlaka çok para kazanan solcular dünyayı değiştirebilirler mi? Aziz Nesin'ler çoğalırsa dünya değişir. Kuruçeşme'deki Koç Düğün Salonu tinerci çocukların eğitim yuvası olursa, İstanbul'da ve yurtta çocuk yuvaları açılırsa. İhtiyaca göre. Bir rüya daha. Aklıma 'De Sica'nın Milano Mucizesi geliyor. Daha istiyorlar, durmadan. Daha, bir ev daha, bir araba daha. Bana.Bana hep bana.

Bitmeyen kavgada J.Steinbeck, "Yoldaşlar o kendisi için hiçbirşey istemedi." diye konuşur kahramanının ağzından.

Günümüz ekonomik toplumunda hep bana nah sana uçurumu var.

Çok para kazanmanın sol dünya görüşüne hiçbir kötü etkisi olamaz. Yararı olur. Yeter ki insan insan olsun. Bir tarafta sokaklardaki bebeler mendil satar, araba camı temizler, tiner çeker, gıdasızlıktan kör olurlar. (körler okulunda iyi beslenen bir körün gözleri görmeye başladı.) Bir tarafta gece kulüpleri "sen bana düşman mısın? Hiç unutma arada bir hatırla" Yüzlerce insan zıplıyor, el sallıyor, eğleniyor.

Aralarında yabancıyım.

"bana kendini anlatma, boş yere lâfı uzatma"

Hep birlikte aynı lağımın, aynı çukurun, aynı trafiğin içindeyiz. Aynı denizde yüzüyoruz. Range-Roverlerden tramvaylara, Mersedes, BMW'lere adım adım ilerliyoruz. Salkım salkım tramvaylar, tıklım tıklım otobüsler arasında paralı sağcılar, paralı solcular, paralı liberaller vs.

Çocuklarımız aynı denizde yüzüyorlar. Ah! Aziz Nesin

Paraya tapar durumlara düşüp solculuğu bir hobi sayar hâle gelenlerin, ya da düpedüz rafa kaldıranların yaşamlarının nasıl anlamsızlaştığını içten içe sezince uğradıkları bunalıma deva bulmak gibi, böylelerini rahatlatmak gibi bir niyetim olmadığını vurgulayayım.

Bir de "sol" derken burada bizim sol parlamenterlerimizi kastetmediğimi belirtmenin gereği yok sanırım.

Evet, sol ile para zıt kavramlar olmayabilir. Bu parayı kazananın nasıl kazandığına, nereye sarfettiğine, yani sol olarak, insan olarak çapına bağlı. Hani bundan ikiyüz yıl kadar önce feodal Avrupa'nın yıkılmasında baş rolü oynayan burjuva devriminin büyük kumandanına yakıştırılan "Para, para, para"' sözü var ya, işte o söz doğrudur. Hem yalnız sol hareket açısından, devrimci örgütlenme açısından değil, tek tek bireylerin devrimci çizgide kalabilmeleri için de para gerekli.

Bu Memlekette Komünistlik Bile Parayla

Mihri Belli

Bir arkadaş vardı. 1950'lerde bizden önce tahliye oldu. Hiç vakit kaybetmeden evlendi, çoluk çocuk sahibi oldu. Geçim derdi bütün ağırlığı ile sırtına bindi. Bir şirkette muhasebeci olarak iş buldu. Ziyarete geldiğinde anlatmıştı: Sabahtan akşama kadar rakkamlarla uğraşıyormuş; akşam eve geldiğinde yemek yedikten sonra televizyon seyrederken, daha haberlerde gözlerini açık tutamaz hale geliyormuş. Ne kitap okumak var, ne bir yayını izlemek var.

"Ulan bu memlekette komünistlik bile parayla" demişti arkadaş.

Sakın bu anlattıklarımdan "Solculuk paralılara özgü bir erdemdir" kuralını çıkarmasın kimse, aman!

1960'larda, 70'lerde yükselen sol dalgada yerlerini aldıktan sonra yenilgiyi izleyen yılgınlık yıllarında kurtlar sofrasının bir köşesine ilişenler eksik değildi. Bir kemik ile kalanlar da oldu, yağlı bir parçayı kapanlar da. Artık yeteneklerine göre. Tabi burada "yetenek" sözcüğünü yalnızca olumlu anlamıyla kullanmıyorum.

Böyleleri için söyleyeceğim şu: Evet, devrimciliğini küllendirmeden, yüce hedeflere yönelmekten geri kalmadan para da kazanabilirsin; yeter ki o çapı gösterebilesin, yeter ki "kararmasın sol memenin altındaki cevahir".

Solun üretimden yaratılan değerler ve değerlerin ortak ölçülmesinde araç olan para ile hesaplaştığı, çelişkisi, çatışması olduğu yargısı, bilimsel değil, duygusaldır. Solun insanoğlunun, emeğin yarattığı değerlere ve sonuç olarak paraya karşı olması sözkonusu değildir. Sol emeğin yarattığı değerlerin ve paranın haksız paylaşımına karşı çıkar.

Kapitalist düzende mal ve para, emeğin yarattığı artı değer, haksız olarak sermaye sahibinin elinde toplandığı için, sol para ile ölçülen mal ve değerlerin yaratılmasına saygılı olarak, sadece emeğin yarattığı değerlerin karşılığını alamamasına tepkisini koyar. Yaşam pratiğinde karşı çıkılan sermayedeki haksız birikim olduğu için de, solun yarattığı değerlere, sermaye, mal ve paraya karşı olduğu gibi bir önyargı gelişir.

1980 sonrası Türkiye ve dünyada çok şeyin değiştiği ve sol hareketi olumsuz yönde çok fazla etkilediği şüphesiz tartışılamayacak bir gerçek. Ancak Doğu blokunun parçalanması ve çöküşünün, solun özü ve içeriğinin değiştirilmesi gerekçesi yapılmaya çalışılması, kendini tek ideoloji olarak ilan eden kapitalist ideolojinin sadece bir propogandası.

Kapitalizm nasıl ki bilim ve teknolojide çağımızda yaşanan patlama, üretim ilişkilerindeki büyük değişim ile birlikte kendini yenilemek gereğini duymuş ve küreselleşme, yeni dünya düzeni adı altında farklı bir yapılanma ile karşımıza çıkmışsa , elbette sol da patlama biçiminde değişen üretim, insan ilişkilerine yanıt verecek yeni örgütlenmesini, yeniden yapılanmasını yaratmak zorundadır.

Ama soldaki değişim asla, yeni dünya sömürü düzeni, tek ideolojinin pompalamak istediği gibi, solun özünden vazgeçme, paylaşımda eski kapitalizmi mumla aratacak yeni sömürü ilişkilerini bir olgu olarak kabul etme, sonuç olarak soldan vazgeçme anlamında olmayacaktır.

İnsanlık bilim ve teknolojide yaşanan büyük devrim ve patlamanın ardından, insan haklarında çok daha olumlu bir yaşam düzeyine ulaşacakken, bu kez sadece sermayenin değil, bilim ve tekniğin de tamamen dünya tekellerinin eline geçmesi ile, insanlık tarihinin belki de en acımasız bir sömürü ilişkileri tuzağına düşmüştür. Hiç değilse devlet güçlü iken, ne kadar kötü yönetilirse yönetilsin, sosyal paylaşımda rol alıyor, bilginin toplum yararına kullanılmasında işlev yapıyor, sağlık ve eğitimden daha hakça bir yararlanmaya ortam yaratabiliyordu.

Sol, Paraya Değil, Haksız Paylaşımına Karşı Çıkar

Şükran Soner

Şimdi zengin ülkelerde büyük çoğunluğun, yoksul ülkelerde ise katlanmış ölçülerde çok daha büyük çoğunluğun, bırakınız patlamayı yaşanan bilgi, bilim ve teknik olanaklardan pay almayı, insanca yaşayabilmenin en alt sınırlarındaki haklardan yararlanmaları sözkonusu değildir. Akıl almaz boyutlarda işsizlik, açlık, eğitim ve sağlık haklarının en alt sınırlarından yararlanamama, sefalet, dışlanma, tümden düzen dışına atılıp kaderine, yokolmaya terk etmek söz konusudur. Dünyada tekeller elinde toplanan bilgi, para, sermaye, teknoloji insanlığın tümü için hakkı olan değerlerin insanlığın ortak kullanımına açılabilmesi için sol yeniden örgütlenmek, ideolojisini yeniden temellendirmek zorundadır.

Dünya değerlerinin tekellere geçmesi öylesine hızlı bir olgu olarak yaşandı ve onların çıkarlarının tek ideolojisi yine tekelleşmiş medya aracılığı ile insanlığa öylesine güçlü pompalandı, çıkar reçeteleri ile beyinler öylesine yıkandı ki, sol arayışlar adına sunulan reçeteler bile solun tek ideolojiye teslim olması niteliğinde oluyor. Doğal olarak sol parayla çatışmıyor, sol paranın gücünün insanlığın çoğunluğunun düzen dışına atılması, insan haklarının katledilmesi aracı olarak kullanılmasına karşı çıkıyor.

EKREM GALİP YALINER

İnönü - Churchill Buluşması ve DSİ Meselesi

O tarihte Devlet Su İşleri (DSİ) adında bir teşkilat henüz kurulmamıştı. Ancak Batı'nın savaş sonrası döneme ilişkin planları hazırdı ve bu planlar dahilinde, Türkiye'de DSİ adında bir teşkilat kurdurmak da vardı. Öyle ya, kupkuru bir Türkiye'yi ne yapsındı Batı?

Türkiye Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile İngiltere Başbakanı Winston Churchill'in Adana'daki buluşmaları tarihe Adana Buluşması adıyla geçmiştir. Adana istasyonundaki bir vagonda, 30 Ocak-1 Şubat 1943 tarihlerinde gerçekleştirilen görüşmeler tüm dünyanın ama öncelikle Türkiye'nin kaderini derinden etkilemiştir.

Churchill, müttefikler adına, ısrar etmek hatta baskı yapmak için gelmişti Adana'ya. Bir Balkan cephesi açılacak ve Türkiye o cephede, müttefiklerin safında savaşa girecekti. Müttefiklerin hesabı buydu. Ancak ısrarlar fayda etmeyecek, İsmet Paşa Türkiye'yi savaşa sokmayacaktı.

Görüşmeler sırasında Churchill'in tek ısrarı bu olmamıştı ve küçük, hatta komik görünen bir ayrıntı Türkiye'nin geleceği hakkında ipuçları vermişti. Türk tarafı, ne yazık ki, o ipucunu farkedemeyecekti...

Adana Buluşması'nda hayatî meseleler müzakere ediliyordu ama görüşmeciler de, tarihî şahsiyetler olmalarına rağmen, hepimiz gibi acıkan, susayan, uykusu gelen insanlardı. Türk tarafı, bu hakikatten hareketle, misafir heyeti en iyi biçimde ağırlamaya dikkat göstermiş, Churchill'e ve yanındakilere Adana'nın eşsiz mutfağından örnekler tattırmaya gayret edilmişti. Eh, Adana'ya gelip de şalgam suyu, ki Adana'da kısaca şalgam denir buna, içirmemek olmazdı.

Halkına yalnızca kan ve gözyaşı vaadetmiş olan Churchill, pek hoşuna giden şalgamdan bardak bardak götürüyordu. İngiltere Başbakanı, müzakerelere verilen bir ara esnasında, bu değişik ve egzotik içeceğin tarifini almak istediğini söyledi. Mirasçıları halen Adana'da bir aile kurumu olarak faaliyetlerini sürdürdükleri için burada adını zikredemeyeceğimiz namlı bir şalgamcı çağırıldı ve kalabalık heyetler önünde tarif vermesi istendi.

Churchill'in heyetinde yeralan ve Türkçe'yi İngilizce kadar iyi bilen binbaşı Barkins tercümanlık yapıyordu. Şalgamcı tarifi verdi ve ekledi: "Ancak, benim yaptığım şalgamın bir de sırrı var ki, bunu bir sır olarak saklamak zorundayım. Rahmetli babam yemin ettirdi, söyleyemem."

Churchill ısrar etti: "Koskoca İngiltere'nin başbakanlığını bırakıp Adana'da şalgamcılık mı yapacağım yahu? Söyle işte..."

Şalgamcı cevap verdi: "Mesele o değil paşam..."

Türk heyeti, şalgamcıyı Churchill'in paşa olmadığı yönünde uyardı. Ancak ortam gerginleşmiş, Churchill sinirlenmişti. Bilahare, binbaşı Barkins ile şalgamcı arasında şöyle bir diyalog geçti:

– Beyefendi, bu tavrınız diplomatik nezaket kurallarına aykırıdır. Lütfen sırrınızı söyleyiniz.

– Söyleyemem, çocuklarımın başı üzerine yemin verdim babama.

– Genç arkadaşım, bak kalp kırmayalım...

– Benim için yemin yemindir.

– Devlet Su İşleri, bırak bu işleri... Yok yeminmiş, yok bilmem neymiş...

Gidişatı beğenmeyen İsmet Paşa duruma müdahale etti: "Bakınız, bu şalgamcının sır vermemesi Türklerin tabiatını gösterir ve bizim de müttefiklere ait sırları diğer devletlere vermeyeceğimizin ispatıdır" diyerek meseleyi kapattı. Böylece müzakereler yeniden başlayabildi.

Ancak Türk heyeti çok önemli bir ayrıntıyı gözden kaçırmıştı: Barkins'in "Devlet Su İşleri, bırak bu işleri" şeklindeki sözü...

O tarihte Devlet Su İşleri (DSİ) adında bir teşkilat henüz kurulmamıştı. Ancak Batı'nın savaş sonrası döneme ilişkin planları hazırdı ve bu planlar dahilinde, Türkiye'de DSİ adında bir teşkilat kurdurmak da vardı. Öyle ya, kupkuru bir Türkiye'yi ne yapsındı Batı? Önce DSİ kurulacak, Türkiye dışarıya borçlanarak barajlar, sulama şebekeleri yapacak ve Batı, ülkemiz üzerindeki oyunları işte o zaman oynamaya başlayacaktı...

DSİ 1953'te kuruldu. Fiilen ya da dolaylı olarak bu teşkilatta görev alanlardan ikisi Çankaya'ya çıktı. Batı'nın yeşeren Türkiye üzerindeki oyunları ise bugün hepimizin malumu.

İşin ilginç yanı, binbaşı Barkins, ilerleyen yıllarda Türk argosuna yerleşecek bir deyişi de daha o günden telaffuz etmiş, "Devlet Su İşleri"nin ardına bir de "bırak bu işleri" eklemişti. Batı, kültür emperyalizmi vasıtasıyla, Türkiye'nin sokak dili üzerinde bile oyunlara kalkışıyor ve maalesef o oyunları da kazanıyordu...

Evet, Adana Buluşması iki yaşlı kurtun satranç oyunu şeklinde geçmiş, İsmet Paşa masadan belki zaferle değil ama barışla kalkmıştı. Ne var ki, Barkins'in sözü, Paşa'nın gerçekten iyi işitmediği nadir anlardan birine denk gelmişti galiba:..

metin üstündağ

üç beş iki

deniz tutar beni
toprak avutur
– umudum gökyüzü –

galata köprüsü yandı
pano şaraphanesi kapandı
özgür ülke bombalandı
sanat güneşi öldü
cennet bahçesi yıkıldı

memlekete umut lazım
haydi aşk sıran geldi

eskiden şu sivas'ın ne'si meşhurdu
ve şimdi nüfusu kaç
insan olarak

her sabah akşamdan kalmayız
(akşam öbür akşamdan kalma)
– onlar yaşıyor biz yakınıyoruz–
(yalnızca senetler protesto oluyor)
– onlar yaşıyor biz bakınıyoruz–

ateşi yeniden bulmak lazım usta
eski ateş kirlendi
temmuzda o sivas'ta

CÜNEYT ÖZDEMİR

Rüyalarım Var Benim

Kitap bilinmedik bir şehrin, dilini anlamadığım insanlarının arasındaymış. Ne yapalım rüya bu, üşenmemiş gitmişim. Sora sora bağdatı olmasa da malum kitabı bulmuşum. Gelin görün ki kitaba değil de kitabı bana satan ahu gözlü bir dilberin kahverengi gözlerinin içinde gördüklerime vurulmuşum.

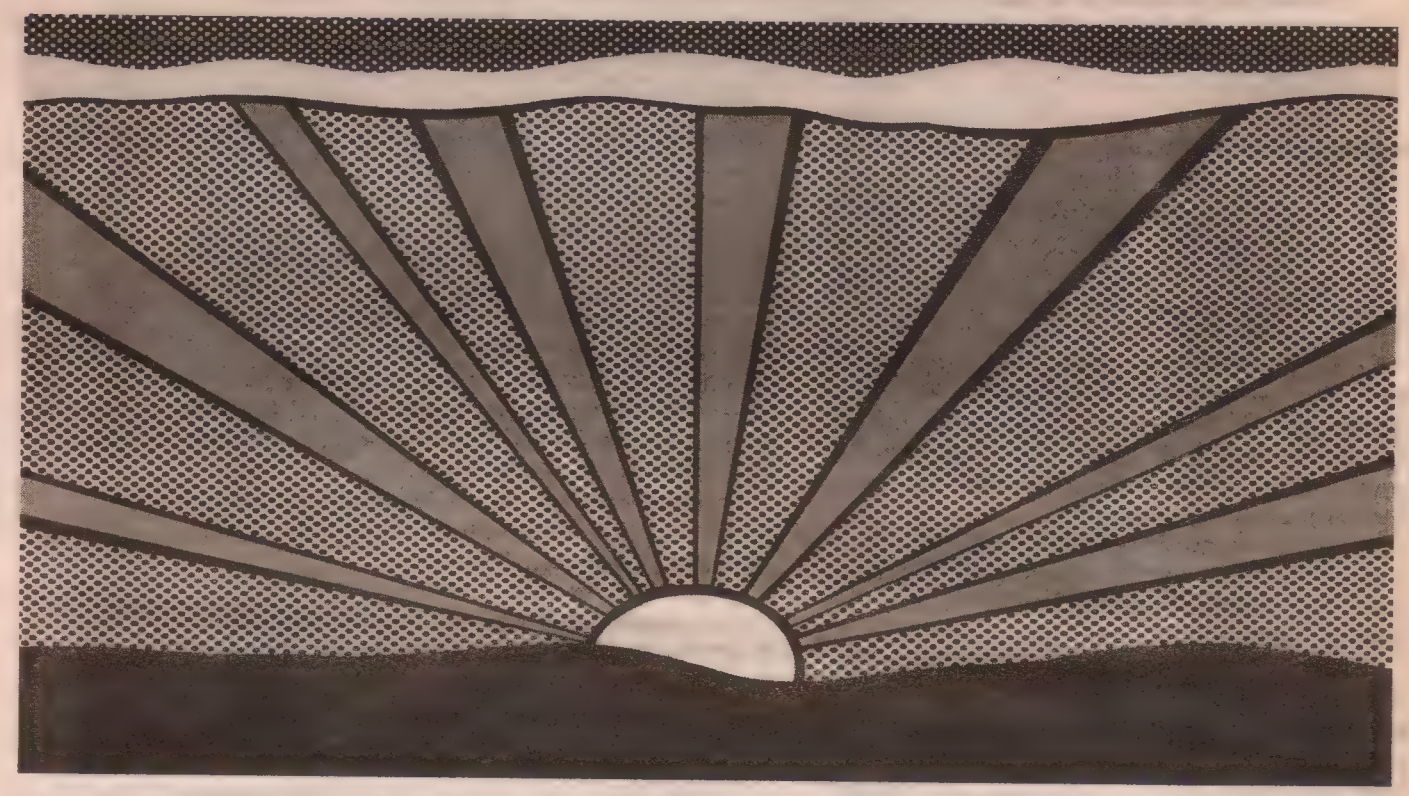

bir

Siz deyin likya ben size diyeyim frigya. İşte öyle bir ülkede yaşıyorum. Prensmişim. Nedendir bilmem, servetimi reddetmişim. Yalnız başıma şehrin sokaklarını dolaşır, ne iş olsa üşenmez gidermişim..

İşsiz güçsüz taş sokaklarda dolanırken şehrin pencere kenarında nöbet tutan dul kadınlara göz süzmeyi ihmal etmezmişim.

Ah ben ne kadar kötü kalpliymişim!

Benden başka kimseleri beğenmezmişim.

Kırık kalpleri biriktiriyormuşum. Göz göze gelmeye görelim. Aşk tutsaklarıma, yeni arkadaşlar buluyormuşum. Onlar uğruna kalbimi düşünmeden dışa vuruyormuşum. Yalan mı yalan, doğru mu doğru... aldırmıyormuşum. Aşkı kadınlarda ararken günlerden bir gün çok uzaklarda bilmedik diyarlarda dolaşan bir kitapta olduğunu duymuşum. Bilinmez savaşların vurgunu, bir dul kadına ruhumu satıp, kazandığım parayla bu kitabın peşine koyulmuşum.

Kitap bilinmedik bir şehrin, dilini anlamadığım insanlarının arasındaymış. Ne yapalım rüya bu, üşenmemiş gitmişim. Sora sora bağdatı olmasa da malum kitabı bulmuşum. Gelin görün ki kitaba değil de kitabı bana satan ahu gözlü bir dilberin kahverengi gözlerinin içinde gördüklerime vurulmuşum.

Bilinmedik uykularda, kaybolmuşum...

iki

Göz kapaklarının kenarındayım. Aşşağıya bakıyorum, kocaman iki gözbebeği. Sanki bermuda şeytan üçgeni... İçine çekiyor beni, düşüyorum. Düşüyorum. Düşüyorum... Hiç düşünmüyorum "ben nereye düşüyorum?" kendimi koca bir boşluğun ortasında buluyorum. Kahverengi gözbebekleri deniz oluyor, denizlerin üzerini bir anda uçsuz bucaksız yemyeşil buğday başakları kaplıyor. Buğdayların başları ak henüz. Mevsim ilkbahar olmalı her yer yeşil tarlalarla kaplı. Benim için birkaç saniye geçiyor oysa tarlalardaki yeşillerin üzerine bir mevsim iniyor. Sarı, yeşilin yerini alıyor. Mevsimler rüyalarda ne kadar çabuk geçiyor.

Sararan buğday başaklarının ufkunda bir ağaç belirginleşiyor. Koşuyorum, koşuyorum, koşuyorum. Sonunda bir gece vakti, kendimi yemyeşil ağacın gölgesinde buluyorum. Ayışığı yakıyormuş bedenimi. Saklanıyorum. Yaprakların altına sızan ışıklardan gözlerimi kaçırıyorum. Hoşbir müzik duyulmaya başlanıyor. "Aa ben bu şarkıyı bir yerden biliyorum!" Yere bakıyorum çimler deniz olmuş yine... Bir ben kalmışım, koskoca yeryüzünde bir de yapayalnız dolunay, uçsuz bucaksız gökyüzünde... Bir ağaç var yanıbaşımda duran... Bir de ay, ağacın yapraklarını okşayan.

Kaçmak istiyorum kendimden, atlıyorum denizin içine, başlıyorum bembeyaz bir kumun üzerini kaplayan sularda yüzmeye. Altımda akıp giden beyazlık kahverengiye dönüşünce duruyorum. Bir bakıyorum aşşağıya iki çift kahve rengi gözbebeği. Dokunmak istiyorum, dalıyorum. Suyun altında geride bırakıyorum. Yeşil ağacın yapraklarına dokunan ayışığını... Uyuyorum.

üç

Gözkapaklarımı bir kapamış, bir açmışım. Başka bir dünyaya kaçmışım. Bir işim var bir de evim. Ev dediysem, henüz evli değilim. Güneş açtığında uyanıyor ay çıkmadan uyuyormuşum. Bu nasıl rüya ise çalışıyor, çalışıyor, çalışıyormuşum.

Rüya boyunca işten kazandığım paraları eve harcıyor, evden çıkınca kendimi işte buluyorum. Hayatımı yalanlar üzerine kuruyor, sahte dostluklara aldırmıyorum. Geceyarıları ansızın uyandığım uykularımda hiç rüya göremiyorum. Bir apartmanda oturuyor, uykumda horoz seslerini duyabiliyorum. Otobüsler geçiyor önümden kapıları kapanmayan... Ve rüyamda bir dünya dolusu insan var aynı sokaklarda benim gibi kimselere aldırmadan yaşayan. Bir sabah yine aynı rüyanın içine uyanıyorum, dünya turuna çıkacak bir geminin bağlı olduğu limana kadar yürüyorum. Yolcular biniyor, kaptan biniyor, sıra bana geliyor...

"Hadi" diyorlar. Binemiyorum. Gemi ellerinden kendisini sımsıkı tutan ipleri atıyor, demirini kalbinin derinliklerine saklıyor ve sessizce limandan ayrılıyor. Gözümden yaşlar akıyor, sözcükler boğazımda düğümleniyor, gemi gözümün önünde yitip gidiyor. Benim sesim çıkmıyor. Bu nasıl rüyadır allahım, günler bir kâbus gibi geçiyor. Hep aynı, hep aynı, hep aynı...

Her gün bir başka limana yürüyorum, önümde demir alan gemileri yaşlı gözlerle uğurluyorum.

Horozlar ötüyor uyanmıyorum, evi horoz yese işe gidecek neden bulamıyorum, önümden geçen otobüslerin kapanmayan kapılarından kimse dışarıya düşmüyor.

Nasıl bir rüya ise işte!

Yalanlar yalanlar ekleniyor, kimse hangisi doğru diye sormuyor...

Ben de cevaplamıyorum.

dört

Yine insanmışız. İnsanmışız da biraz farklı insanlarmışız. Uyuduğumuzu sandığımızda uyanıyor, uyandığımızda henüz yeni uyuyormuşuz. Rüya diye gördüklerimiz gerçek, gerçek sandıklarımız bir rüyaymış. Bir tarafta ete kemiğe bürünüyormuşuz, diğer tarafta etsiz kemiksiz bir hayat yaşıyormuşuz. İki taraflı bir hayatın her seferinde bir tarafını gerçek sanıyormuşuz. Gerçekler gerçek değilmiş, yalanlar da öyle... Meğer her şey birbirine girmiş.

Uyanıkken aşk sandığımız uyurken nefret çıkıyor, uyurken aldırmadıklarımız uyandığımızda bizlere yol gösteriyormuş. Rüyanın bir tarafta politika hesapları yapılıyor, diğer tarafta uygarlıkların değişim hızına ayak uydurulmaya çalışılıyor.

Birinin gecesinde güneş doğuyor, diğeri ay vakti uyanıyor.

Rüya ya... Birinde uyurken aylar mevsimlere karışıyor, mutluluklar sonuna kadar yaşanıyor... Diğerinde saatleri bırakın, dakikalar sıkıntıdan geçmek bilmiyor. Sabaha doğru ansızın, hazırlıksız uyandığı vakitler insan ne yapacağını bilemiyor. Zamanın içinde akıyormuşum, ya da zaman önümde akıyor.

Aldırmıyorum.

beş

Rüyalara inanan, rüyalarda yaşayan biriymişim... Yaşadıklarımın hangisi gerçek hangisi yalan anlamakta zorluk çekermişim. Ağlamak nafile, hep uyumak, uyumak istiyormuşum. Her seferinde yanlış hesaplıyor, yalnız ve yanlış tarafta uyanıyormuşum. Ruhsuz bir bedenin ya da bedensiz bir ruhun arasında gidip geliyormuşum. "Yanlış" rüyayı seçtiğimi düşünüp her seferinde bile bile, yanlış hayatı yaşamayı tercih ediyormuşum...

Rüya değil, kâbusmuş gördüğüm
biliyormuşum
korkuyormuşum...

CAN BARSLAN

Dostlar Sitesi

"Ulaaaaaayyyn!.. Dürttüğümün dallamaları siziii!.. Daha memleketinizin neresinde ne var bilmiyorsunuz... Ben de kalkmış bu dümbüklerle site kurmaya hevesleniyorum!.. Kerktiğimin soytarılarıiii!. Yavşaklaaaaaarrr!.."

Bugün evden çıkmayacaktım ve bu da beni çok mutlu ediyordu.. Taygun'la kısa bir telefon görüşmesi yaptım.. O da bugün hasta anneannesini ziyarete gideceğini ve ona çok sevdiği Hindistan cevizli keklerden birkaç dilim götüreceğini söyledi.. Sonra keyifli bir ıslık tutturdum ve salondaki çiçeklerimi sulamaya başladım.. Saksı çiçekleriyle konuşmanın teorik olarak onların gelişimine olumlu etki yaptığını biliyordum. Ama hiçbir zaman konuşmaya ne şekilde gireceğimi ve nasıl bir diyalog kuracağımı bilemezdim ve onlara televizyonu açar dinletirdim.. Belki kolaycı bir kaçış yoluydu ama bu kez de öyle yaptım.. Derken kapının zili çaldı..

"Hadi hadi hadi, hazırlan gidiyoruz!.." diye telaşla daldı içeri...Kim? Tevfik... 1.97 boy ve 120 kiloluk bir cüsseye hiçbir evden çıkmama planı karşı koyamazdı... **"Ee nasıl olur.. Bilmem ki.. Şey olsa.."** gibisinden gevelemeye bile yeltenmeden giyinmeye gittim.. Bu esnada Tevfik bana Çerkezköy'de tam altı dönümlük, dere kenarında şahane bir arsa bulduğunu ve yapmayı düşündüğümüz **"Dostlar Sitesi"** için çok uygun bir arazi olduğunu anlattı.. Dostlar Sitesi mi?.. Evet, dostlarla böyle bir şey konuşmuştuk ama bir bardaydık.. Gecenin ikisiydi ve sarhoştuk.. Bir arsa alıp, çevresini kapatacak ve tam onbir tane sevimli ev yaparak orada kendimize bir dünya kuracak ve Şirinler gibi yaşayacaktık.. Ama dedim ya, gecenin ikisinde bir bardaydık ve sarhoştuk.. Üstelik kimbilir nasıl sarhoştuk ki bu muhabbeti anında unutmuştuk ve ilerleyen dakikalarda **"deh deh düldül, deh deh düldül, sen düldülsün ben bülbül"** adlı şarkıyı hep bir ağızdan nefeslerimiz yettiğince bağırarak söylemiştik.. Üstelik Orkun ve Sibel bu şarkıdan dolayı (nedense) duygu yoğunluğuna kapılmışlar ve yerlere yatarak sular seller gibi ağlamışlardı.. Demek ki bizim için çavdar saplarından yapılmış bir demiryolu köprüsü kadar iğreti ve önemsiz bir fikir olan Dostlar Sitesi projesini Tevfik unutmamış ve ciddiye almıştı...

Ben bir buçuk dakika sonra giyinmiş olarak salona geldiğimde Tevfik bitmekte olan sigarasını çiçeklerimden birinin toprağına batırarak söndürüyordu. Sanki çocuğumun etinde sigara söndürüyorlarmışcasına acıyla kasıldım.. Bir öfke seli göğüs kafesime saldırdı ve ciğerlerimi patlatıp gökgürültüsü olarak boğazımdan fırladı!.. **"Ulan ebe..... .....na..... .....mun dallamasıiii!.. Ulan ben senin tam .....nın .....nı .....rim çam yarmasıı!"** Evet, aynen bunları dedim... Ama isterdim ki içimden söylemek yerine bunları suratına haykırabileyim ve ilaveten üç beş tane sıkı yumruk ve tekmeyle de onu yere sereyim... Ama gelgelelim 1.97x120'lik vücut ölçülerini görmezden gelemiyor ve öfkenizi içinize atıyordunuz...

Minibüsle giderken Tevfik bana Çerkezköy'de bulduğu arsayı övdü biraz... Yürüyerek tam onyedi dakikada dolaşılabildiğini fakat tango yaparak dolaşılması halinde bu sürenin yirmidokuz dakikaya çıktığını söyleyerek arsanın büyüklüğü hakkında fikir vermeye çalıştı.. Derken Tacettin'lere geldik.. Tevfik gitti ve o sırada uyumakta olan Tacettin'i yatağından kaldırıp yola kadar kucağında taşıdı ve getirip minibüse attı... Tacettin uykudan uyandırılarak zorla kucakta taşınmasına çok içerlemişti... Üstelik bulunduğu çevrede oldukça karizmatik birisi olarak tanınırdı.. Ve kötü şans, bütün çevre apartmanlarda oturanlar o sırada balkonlarında oturmaktaydılar... Tacettin'in iriyarı bir adam tarafından kucakta taşınarak eski bir minibüse konulmasını herkes izlemişti.. Dostumuz uykulu bir sesle bir daha asla bu mahalleye dönemeyeceğini söyledi...

Ondan sonra dostları tek tek dolaşarak ekibi topladık.. Taygun'u daha Hindistan cevizli keklerini bile veremeden hasta ve yaşlı anneannesinin yanından zorla aldı Tevfik... Üstelik onun Kırmızı Başlıklı Kız olduğu hakkında pis espriler yaparak ve kolunu arkasına çevirip dirseğinden bükerek...Diğer dostlar da benzer durumlarda ve istemleri dışında toplandı... Orkun bilgisayarcıdan, Sibel ağda salonundan, Tarcan ve Bekir, üç M'li bir Migros'un kozmetik reyonundan, Nahide bir iş görüşmesi esnasında prodüksiyon şirketinden, Berkay, tanıdığı bir bakkalın arka bölmesinde gizlice şalgam suyu içerken, Şermin'se ablasını ziyaret etmek için Kütahya'ya giderken İstanbul çıkışında, otobüste yakalanarak alındı.

Dostlar yol boyunca sessizdi.. Tevfik'in arsa hakkında anlattığı onca şeyi dinlerken, işleyip de çoktan unuttuğumuz ölümcül bir günahın bedelini öder gibiydik... Anımsamakta bile zorlandığımız bir gece, öylesine daldığımız bir geyik muhabbetinin bizi bu noktalara kadar getirdiğine inanamıyorduk...Tevfik'in arsanın büyüklüğü hakkındaki betimlemeleri sürüyor, bizi etkilemeye çalışıyordu... Arsamızın bir kenarından diğerine, aldım verdim ben seni yendim yaparak gidildiğinde tam 1 saat 16 dakika, takla atarak gidildiğinde ise 38 dakika sürüyordu.. Tabii ki bu süre ters taklalar atılarak gidildiğinde nerdeyse iki katına çıkıyordu.. Abuk sabuk örneklemeler işte..

Arsamızın bir diğer avantajı da Çerkezköy'e çok yakın olması ve bu yüzden inşaat malzmeleri nakliyesinde avantaj sağlamasıydı... Bu sırada Berkay, Çerkezköy'ün nerede olduğunu sormak gafletinde bulundu..Tevfik bu soruya sinirlenmişti ve öfkesini saklama gereği duymadan Çorlu'ya yakın bir yer olduğunu söyledi.. Nahide'yse hepimiz adına ikinci bir yaşamsal hatayı yaptı ve **"Çorlu mu?.."** dedi... **"Çorlu mu?.."** Tevfik'in burnundan neredeyse dumanlar çıkmak üzereydi ve dişlerinin arasından pis, tehditkâr bir tınıyla, **"Çorlu'nun nerede olduğunu bilen var mı?.."** diye sordu... Dostlar sessizdi... Minibüsün içi tıka basa bakla ezmesiyle doldurulsa ve biz de bu bakla ezmesinin içinde otursaydık kesinlikle daha rahat nefes alırdık... Endişe, zehirli metan gazına, suçluluk ise kızarmakta olan kokoreç buharına dönüşmüş soluk borularımıza saldırarak bizi boğuyordu...

"Ulaaaaaayyyn!.. Dürttüğümün dallamaları siziii!.. Daha memleketinizin neresinde ne var bilmiyorsunuz... Ben de kalkmış bu dümbüklerle site kurmaya hevesleniyorum!.. Kerktiğimin soytarılarıiii!. Yavşaklaaaaaarrr!.." En acısından bir fren.. Belli ki Tevfik tarafından çalışılmış bir hareketti... Minibüsün lastikleri asfaltta nasıl kazıklandıysa ve nasıl bir devinimle olduğu yerde "göt atmak" tabir edilen o lanetli hareketi yaptıysa, dostların kafaları birbirine sarı leblebi taneleri gibi vurmaya başladı... Taak, tak, taak, tok, tuuk, tock, tak!.. Aradaki **"tock"** efekti gitgide daha fazla Amerikan kültürüne yaslanan ve Amerikan değerlerine daha yoğun bir hayranlık beslemeye başlayan Taygun'dan çıkmıştı... **"Tock"**.. Garipti ama duymuştuk işte...

Kafaların birbirine tokuşmasından tüm dostlar değişik şekillerde etkilenmişlerdi... Sibel bayılmıştı... Orkun, Çerkezköy'deki arsamıza gidene kadar camdan dışarı bakıp ağladı... Bir kısmımız somurtup otururken, kafasının iki tarafından birden şiddetli darbeler alan Bekir yol boyunca Mark banyo deterjanı reklamının laflarını tekrarlayıp durdu... **"Mutfak kiri farklı,, banyo kiri farklıdır"** gibisinden bir şeyler..Tacettin ise akıl almaz bir şey yaptı... Keyifle bir bozlak tutturmuş arabayı kullanmakta olan Tevfik'in arkasından sessizce dilini çıkartarak gözlerini şaşı yaptı ve içinden **"bölü, blü, böl, blü.."** dedi... Hayatımda bundan daha çılgınca bir eylem görmüş değildim...Tevfik o anda dikiz aynasına bakmış olabilirdi ve... Düşünmek bile istemiyordum...

Sonunda Çorlu taraflarında ve Çerkezköy'e çok yakın olan arsamıza geldik...

* * *

Eğer bu bir televizyon programı olsaydı şunları demem gerekirdi... **"Dostlar, arsalarını görünce ne yaptılar!..", "Nahide neden kendisini inek pisliğinin üzerine yüzükoyun attı?..", "Erkekler bir taraftan tahta kaşıklar oyup bir taraftan da nihilizmin kritik söylemlerini tartışırken, kadınlar neden kömür ateşinde bazladılar!.."** Az sonraa!..

Bu bir aylık dergi ve aylık dergilerin "az sonrası" önümüzdeki ay demektir... Dostların arsalarında başlarına gelenler, Öküz Dergisi ve Köyün Delisi farkıyla az sonraa!..

ALTAY MARTI
Sataşma

O sırada arkadan tam da şehir çocuklarına özgü bir nara duyuldu. Herkes başını o tarafa çevirmişken birkaç garson hemen oraya doğru seyirtti ve neredeyse üç numara tıraşlı kafalı gençten bir adamı teskin etmeye, ağzını kapatmaya çalıştılar.

Çay ocağının önündeki ufak bahçede boş kürsü yoktu yine o gün. Akşamın buğulu serinliğini ara masalara kelebek gibi konduruLan demli çayları yudumlayarak, bol sigara içerek ve ağırbaşlı sohbetler ederek karşılıyordu gençler. Olabildiğince alçak sesle konuşuyordu herkes. Herkes sesini saklıyordu.

İçerdeki camekânlı bölümde ise birkaç meraklı yan yana dizilmiş televizyonda Kenan Evren'in halka hitaben yaptığı konuşmayı seyrediyor ve ara sıra anlamsızca mırıldanıyordu.

Birden bahçenin önünde ellerinde telsiz olan takım elbiseli iki kişiyle, üç-dört polis ve iki-üç asker belirdi ve hızla içeriye girdiler. Herkes yavaş yavaş ayağa kalkarken Muharrem gidip televizyonu kapattı. Alışılmış bir kimlik kontrolü yapılıyordu yine. Sivil polisler nüfus cüzdanlarını uzun uzadıya inceleyip ara sıra da lâf olsun diye konuşuyorlardı:

"Berzan diye de isim mi olurmuş lan?"

"Doğum yeri Lice'ymiş! Pöh, otursaydın ya oğlum yerinde, ne işin vardı da kalkıp geldin buraya?"

"Demek öğrencisin ha! Belli ki daha kuşsun. Baksana şu çevrene. Bunların en az yarısı öğrenci. Peki, kaç kişi çıkardı öğrenci kimliğini, hepsi de nüfus cüzdanını gösterdi, ne olur-ne olmaz diye. Daha raconu öğrenememişsin."

Asker ve polisler şüpheli gördüklerinin üstünü arıyor, bir şey bulduklan zaman da birbirlerine de haber vererek ayaküstü sorguyu başlatıyorlardı:

"Nedir bu kitap?"

"Pablo Neruda'nın şiir kitabı!"

"Bu çakının ne işi var cebinde?"

"Lazım oluyor. Elma soyuyorum, portakal soyuyorum..."

Sonunda ilkel bir gösteri gibi devam eden bu oyunu bitiren polis ve askerler geldikleri gibi hışımla çıkıp arabalarına binip gittiler. Ağır ağır kürsülere çöken gençlerin kimi küfürü patlatırken, kimi de olup biteni hiç umursamadan kaldığı yerden devam ediyordu sohbetine. Olan yarım kalan çaylara olmuş, hepsi soğumuştu.

Kimlik kontrolü boyunca kaşlarını çatan, suratını beş karış sallayan Nuri ise çok öfkeliydi:

"Heç bir yerde rahat bırakmiler kardaşım. Hadi kahveyi anladık, caddeyi, sokağı anladık. Çevir, sor. Yatamıyoruz da artık yahu! Bu sabah damın üstünden bir uçaklar geçi, aklın durur. Kıjj, vijj, har, hur! Zannedersin savaş çıkmış. Ben yerde yatiyem. Hemen yorgani başıma çektim. Bir ara baktım babamın sesi geli. Tahtın içinde bağdaş kurmiş, ellerini de havaya kaldırmış, bağırıydi. E, vallahi tamam. Billahi çok korktuk. E hadi gidin artık, yeter, kalktım, dedim baba sen seni sinirlendirme, biter şimdi."

Nuri'nin ağzından tükürükler saçarak anlattıkları karşısında Kendal kahkahalarla gülüyor, bir taraftan da Muharrem'e bir işaret çakıyordu:

"Halfe, çaylari tazele!"

Akşam kimseye belli etmeden yavaşça inmişti her yere. Muharrem elinde bir kot süpürgeyle yavaş yavaş etrafı süpürmeye başladığında herkes anladı: "kapatıyoruz!"

Herkes gibi Kendal'la Nuri de kalktı ve apartmanların sarı-beyaz ışıklarının ayna gibi yaptığı caddede yürümeye başladılar. Çay ocağında akıllarına düşmüştü. Sino'nun yerine gidip birkaç bira içeceklerdi. "Oğlum Kendal, vallahi edemiyem yürüyeyim" diye inlemeye başladı yorgun bir sesle Nuri: "Gel şurdan bir şeye atlayak!" Hemen bir taksi çevirdiler.

On dakika sürmemişti birahaneye yetişmeleri. Gidip bir masaya çöktüler. Sino geldi yanlarına. Selamlaşıp hal hatır sorduktan sonra biralar, mezeler ısmarlandı.

İçerde çok ağır bir koku vardı ve her yerde bulutlar halinde sigara dumanı dolaşıyordu. Nuri yine öfkelendi: "İlk açıldığı zaman hatırlıyorsun ne hoştu burasi. Daha üzerinden üç ay geçmedi, hemen içine sıçtılar." Kendal her zamanki gibi gülümsedi: "Oğlum burası Diyarbakır, ye, iç, dua et, ma sanki kaç tane var ki böyle birahane!".

Birazdan masaları donatıldı. Nuri arjantinini kaldırıp önce "Hadi şerefe", sonra da "Noş" diyerek Kendalınkiyle tokuşturup başına dikti. Ya Allah, bismillah!

İçerisi gitgide daha da kalabalıklaştı. Bağıran, çağıran, kahkaha atanların sayısı çoğaldı. Teypte çalan Müslüm Gürses'in zaten kolay kolay anlaşılamayan şarkı sözleri iyice boğulup gidiyordu.

O sırada arkadan tam da şehir çocuklarına özgü bir nara duyuldu. Herkes başını o tarafa çevirmişken birkaç garson hemen oraya doğru seyirtti ve neredeyse üç numara tıraşlı kafalı gençten bir adamı teskin etmeye, ağzını kapatmaya çalıştılar. Nuri de akbaba gibi gözlerini dikmiş ne olduğunu kavramaya çalışıyordu. Hadiseyi Kendal'dan önce çözdü ve başıyla başka bir masayı işaret etti. Kendal dönüp baktı. Masada iyi giyimli, kısa saçlı, yüzleri sinekkaydı tıraşlı iki genç oturuyordu. Tiplerinden belli, yabancıydılar. Kendal'ın kolunu hafifçe dürten Nuri, kısık bir sesle, "Tamam, tamam fazla bakma. Hâlâ anlamadın mi, herifler asker. Ya üstçavuş, ya başçavuşturlar. Hadi, dön bu tarafa!" dedi. Kendal ise şaşkındı. "Peki ne işleri var burda?" diyesordu. "Ne bileyim ben oğlum, onların da canı var, onlar da keyif yapmaya gelmişler buraya."

Garsonlar asker olduğu tahmin edilen iki gençten özür dileyip olayı kapatmaya çalışırken, az önce nara atan rut kafalı genç masaya kapanmış, sızıp kalmıştı.

Nuri yavaşça başını sallayıp "iyi ki kafayi buldi, yoksa film seyredecektik vallahi. Belli ki Kurdoğlu'nun tezgâhından geçmiş." diye söylendi. Kendal yine şaşkınlıkla, "Nereden anladın?" diye sordu. Nuri köpürdü, "Ya senin gözlerin kördür ya da bu akşam hırıflamışsan, oğlum görmiysen, herifin saçını, bit kadar, belki de geçen hafta çıkmış içerden."

İki garson Sino'nun kaş-göz etmesiyle temkinli bir şekilde masaya yapışıp kalmış gence doğru yaklaşıp ayıltmaya uğraşıyorlardı. Tüm çabalarına rağmen fitil gibi olmuş genci kendisine getiremeyince vazgeçtiler.

Ortam biraz yumuşamış, herkes kendi ateşini söndürmeye başlamıştı. Az önce sataşmaya uğrayan, yüzlerine karşı nara atılan iki asker tipli genç de kendilerince eğleniyorlardı. Sino ise bir keklik gibi oradan oraya sekiyor velinimetlerini memnun etmeye uğraşıyordu.

Birazdan huzur tekrar tekrar bozuldu. Kısa saçlı genç ayılmış ve garsonlara zar zor getirttiği birasını içerken bir yandan da gözlerini dikmiş, öylece yan masadaki iki parlak yüzlü gence bakıyordu. İş artık inatlaşmaya binmişti. Sino garsonlara el kol hareketi yapıyor, olası bir vukuat için hazırlıklı olmalarını emrediyordu.

Bir ara Nuri hafifçe yerinden yekinerek, "Gidip şu çocuği çıkarayım buradan, yoksa aynen bu akşam nezarettedir." diye ağır ağır söylenerek ayağa kalktı. Daha iki adım atmamıştı ki birden kısa saçlı genç de masaya bir yumruk atıp ayağa fırladı, "Allahınız var mi ulan sizin ha!" diye bağırarak yan masaya doğru yürüdü. Herkes put kesilmiş, kimse yerinden kımıldayamıyordu. Nuri'nin de ayakları bağlanmıştı sanki, o da kaldı olduğu yerde. İçerde şimdi sadece Müslüm Gürses'in ağdalı sesi dolaşıyordu.

Kısa saçlı genç neredeyse yere yıkılacaktı, ama o kadar tehditkâr bir yürüyüşü ve bıçak gibi bakışları vardı ki garsonlar da mıh gibi duruyorlardı. İki parlak yüzlü genç ayağa kalkmış ve gerilmiş yüzleri, kasılmış vücutlarıyla neredeyse bir saattir kendilerine sataşan bu ağzı bozuk adamı kollamaya çalışıyorlardı.

Kısa saçlı genç kaykılarak yürümeye devam etti ve hırıltılı bir sesle bir daha bağırdı: "Beni yaktınız ulan!"

Parlak yüzlü, iyi giyimli, asker tipli gençlerden sarışın olanı bir-iki adım attı ve gelip kısa saçlı gencin tam karşısında durarak, sinirli bir ses tonuyla, "Ne istiyorsun kardeşim sen?" diye sordu.

Gözlerini güçlükle araladı kısa saçlı genç. Başını yavaşça yukarıya doğru kaldırdı ve dişlerini sıkarak konuştu: "Allah'a revâ mıdır, bu şehirde hangi kıza âşık olduysam bi subay evlenip götürdü be!"

GÜLAY BATUR

Söz Gümüşse Sükut Diazemdir!

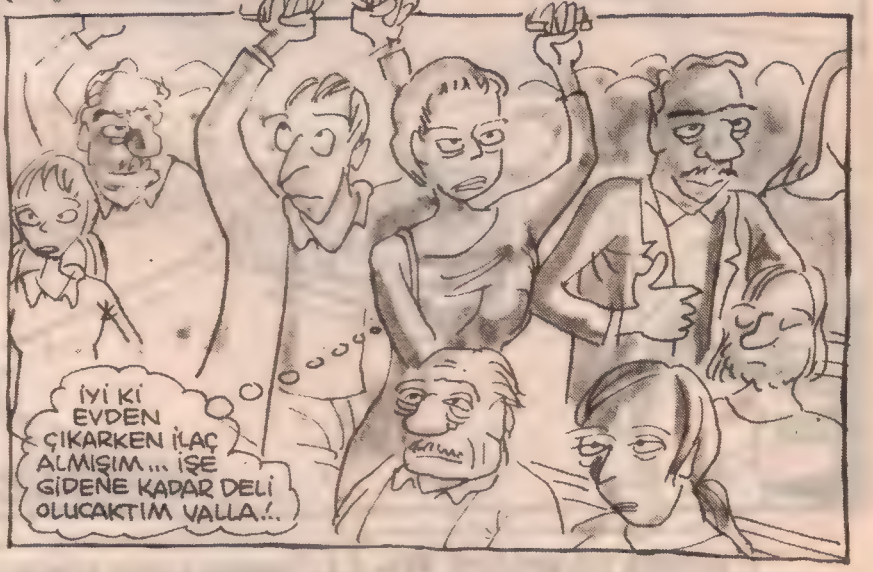

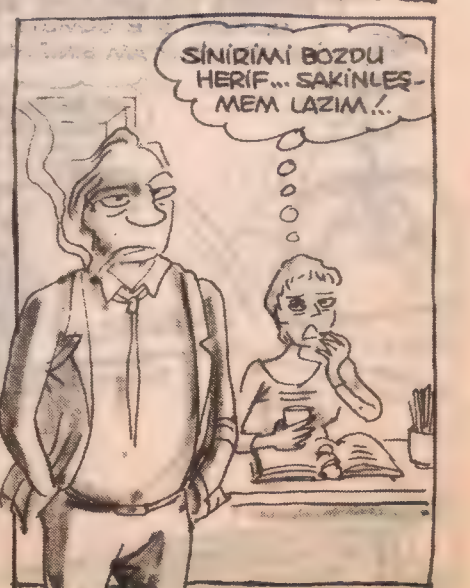

BUGÜN BORSADA ACAYİP ÇARPTIM... Bİ TÜYO ALMIŞIM Hİİ HEE!.. SONRACIMA YENİ MÜŞTERİ HATUN, BANA DA KESİK... KISKANMA CANIM HA.. HA.!.. KARI MORUK!.. ELİNİ ÇABUK TUT, BAK KAPÇAKLAR BENİ Hİ HOO!.. ÖHÖM!.. NE ARIYON... BENİ Mİ Hİ HA HA!

AAA!.. N'APTIN ÖYLE, NE ATTIN AĞZINA HA?!

HİÇ

ZEVZEK!

AL İŞTE ADIM BAŞI BİR EYLEM... ORTAM YİNE ÇOK KARIŞIK... N'OLCAK BU BÖYLE?..

Hii!.. AH CANLARIM, NASIL DAYAK YİYORLAR. AY AY AY!..

ELİM AYAĞIM BOŞALDI VALLA... İLAÇ ALDIM AMA HALA...

BAYAN!.. GİDECEĞİNİZ YERE BIRAKAYIM SİZİ... BUYRUN...

NEYSE... HİÇ DEĞİLSE ARADA BİR İNSANLAR İYİ ŞEYLER YAPIYO BARİ...

?

KİMSEYE GÜVENİLMİYO BE!.. OLMUYO İŞTE OLMUYO... ŞİMDİ AĞLIYCAM SİNİRİMDEN!

EĞLENİRDİK YAVRUM...

BİTMİŞ, İLACIM BİTMİŞ! N'APICAM BEN ŞİMDİ... AAH!..

HADİ HADİ NAZLANMA TATLUM...

ULAN ULAN, DAYANAMIYORUM... HIY HIIIY!..

CİİYYAAAK! YETER ULAN!..

YETER BE!.. NE HAKLA ULAN! AAAGGHH!..

Bu... Basit bir olaya, basit bir tepkimdi yalnızca... Siz asıl, akşam apartmandaki karısını döven adamın halini görücektiniz... Rezil ettim onu rezil!... Hatta dava da ettim... Sonra patronuma geldi sıra... Az önce sevgilimi terkettim... Şimdi de bir eyleme gidiyorum... Çok meşgulüm çok... Eczaneye uğrayacak vakit bulamıyorum...

MURAT BEŞER

NICK CAVE

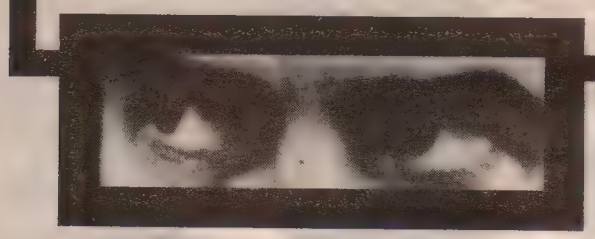

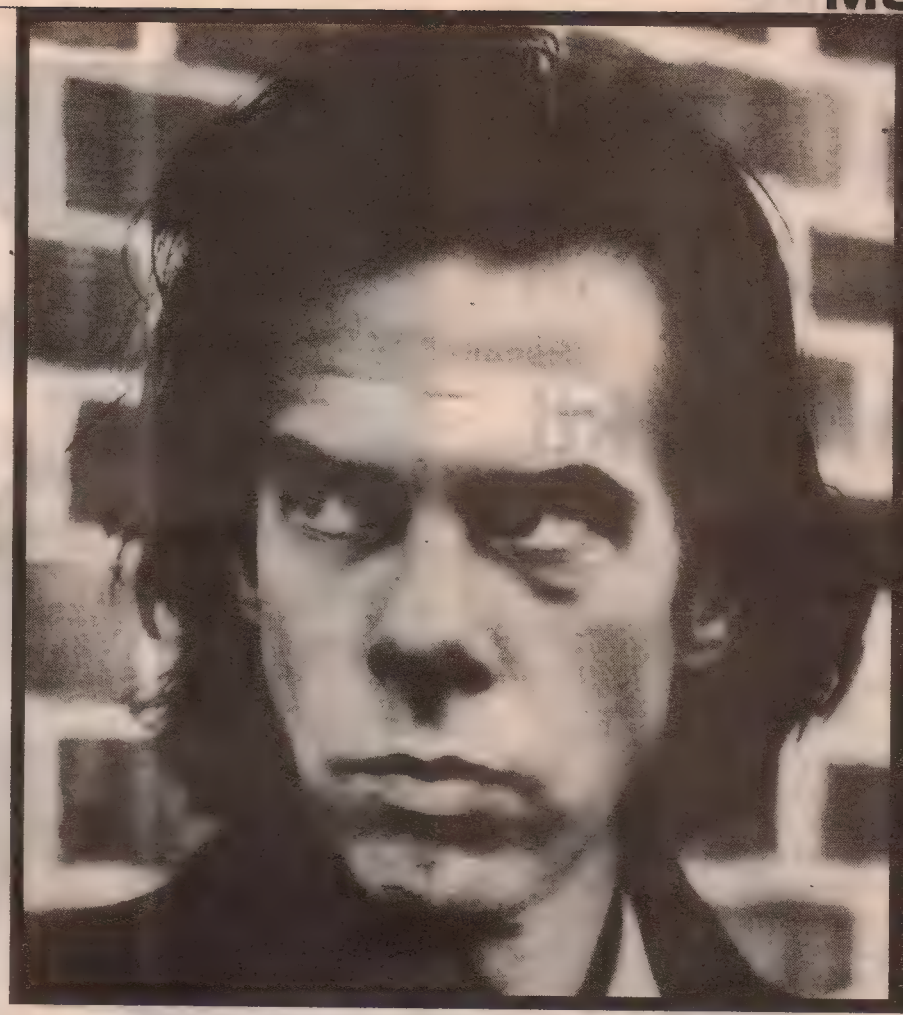

NICK CAVE Diskografi :

From Here to Eternity, 1984
The First Born is Deat, 1985
Kicking Against the Pricks, 1986
Your Funeral, My Trial, 1986
Tender Prey, 1988
Ghosts... Of The Civil Deat (Soundtracks) 1989
The Good Son, 1990
Henry's Dream, 1992
Let Love In, 1994
Murder Ballads, 1996
The Boatman's Call, 1997

Nick Cave, sahiplenilecek değer yargıları arayan, belli ölçülerde de bunu kendisi yaratmaya çalışan bir toplum-dışını oynadıkça, onun toplumla kurmaya çalıştığı ilişkide de aşk, nefret ve ihanet duyguları birbirinden kopmaz bir biçimde ve hassas dengeler içerisinde yoğunlaşıyor.

Nick Cave şimdiye kadar yaptığı en kişisel albümü "The Boatman's Call" ile yine müzik dünyasının gündemine oturdu.

"Gerçekten hoşlandığınız birilerinin bir parti verdiğini ve davet edilmediğinizi düşünün. Nasıl bir tepki verirsiniz? Bütün olayı görmezlikten mi gelirsiniz, yoksa aradan kaynayıp giriş için yalvarır ve kabul görmek için önceden ne kadar çok iyi işler yaptığınızı mı açıklarsınız? Ya sonra siz kendinizi içkiye vurmuşken, içerde eğlenen insanları gördükçe onlara düşman kesilir ve tüm lanetli mekânı dinamitler misiniz?.. Bu, benim Nick Cave'in insanlığın geri kalanıyla olan ilişkisine bakışımı ifade ediyor."

Melody Maker yazarı Dave Simpson'ın kullandığı yerinde ifade de, sözkonusu olan duyguyu daha derinden kavrayabilmek için Rock'n'Roll sofrasındaki ruhsal açılar eksperinin, daha önce hangi vazifeyle işe başladığını bilmek gerekir. Eski grubu Birthday Party muammasının bir yanını ağır bir Dostoyevski'nin Suç ve Ceza'daki acı dolu havası, diğer yanını da Werner Herzog'un şu karanlık ruhlu katili Kaspar Hause'in kişiliği oluşturur. Einstürzende Neubaeten'in Blixa Bargeld'inin bozulmuş blues tonlu gitarı da bu etkiyi artırır. Bu iki oyundan, Nick Cave ilkinde Raskalnikov'u, ikincisinde de Kaspar Hauser'i oynar.

Şimdi tarihi biraz daha ileriye, günümüze alın ve kendi dar toplumsal sınırları içinde boğulan, bu sınırları aşmak için en küçük bir çaba göstermeye gücü olmayan ya da bunun için uyuşturucu ve intihardan başka bir araç olamayacağını düşündüğünden, toplumsal tecrit yaşayan bir tip hayal edin. Bu tipin bilinen en iyi örneği tartışmasız Nick Cave'dir.

1957 Avusturalya doğumlu Cave, her ayrıksı genç gibi, okul hayatında dikiş tutturamayınca kimliğini sokak aralarında aramaya başlar. Oralarda kendi hesabına bulduğu ilk şey Mick Harvey'dir. Birlikte kurdukları The Boys Next Door adlı grup, zaman içinde başka müzisyenlerin de katılımıyla Birthday Party olacaktır. Grup, Punk'ın yükselen ve alçalan dönemlerinde, belli bir kesim tarafından, mesih muamelesi görür. 4AD tarafından basılan "Junkyard" adlı uzunçalarları belleklerden silinmez. Cave, 84 yılında ipleri eline alarak, Harvey, Bargeld ve Adamson'ın da eşliğinde, kendi topluluğunu oluşturur: Nick Cave and The Bad Seeds.

Ekip, yeni isim altında ve yeni konumlanışlarıyla, gözlerini Amerikan kültürüne çevirir. Örneğin ilk uzunçalar "From Her To Eternity" ve özellikle de bir sonraki "The First Born is Dead" adlı çalışma, Cave ve arkadaşlarının blues müziğine olan ilgilerini açıkça ortaya koyar.

Nick Cave, grup çalışmaları dışında, Alman yönetmen Wim Wenders'in "Berlin Üzerinde Gökyüzü" adlı filminde de boy gösterir. Ayrıca "Ghost... Of The Civil Deat" adlı filmin hem müziğini gerçekleştirir, hem de filmde oynar. Aynı yıl, yani 88'de, eleştirmenlerden ilk kez tam not alacak olan "Tender Prey" adlı uzunçalarının ardından Cave, uyuşturucu yüzünden rahatsızlanıp, hastaneye yatırılacak ve bu süre içinde yazdığı "And The Ass Saw The Angel" adlı kitabı yayımlayacaktır.

"Henry's Dream", eski püriten temaları, kendine özgü opusları ve baladvari okuyuşları ile hem "Tender Prey" ve "The Good Son"daki tadlara geri döner; hem de krallığını Leonard Cohen'in elinde tuttuğu, kendisi için yabancı olduğu bir toprağa ayak basar.

Nick Cave, sahiplenilecek değer yargıları arayan, belli ölçülerde de bunu kendisi yaratmaya çalışan bir toplum-dışını oynadıkça, onun toplumla kurmaya çalıştığı ilişkide de aşk, nefret ve ihanet duyguları birbirinden kopmaz bir biçimde ve hassas dengeler içerisinde yoğunlaşıyor. Artık uzmanı olduğu bu duyguları ve kumaşı kesmeden önce kırk kez ölçen terzi duyarlılığındaki yaklaşımlarını öne çıkarttığı, "Murder Ballads" dışındaki son üç albümünün, neden kariyerindeki en iyi çalışmalar olduğunu anlatmak artık daha kolay. Hele tadından yenmeyen "Let Love In"in yukarıda telaffuz edilen duygulara ait, en tehlikeli dönemeçlerdeki kıvrak duyguları, Leonard Cohen'i bile hasetinden çatlatıyordu.

"The Boatman's Call" oniki şarkıdan oluşan bir tutku suiti. Tatlı dili ve temiz, sade enstrüman kullanımıyla, "Murder Ballads"a tamamen karşıt tutumuyla, tüm ciddi müzik basınından tam not alan bu albüm, olgunluk dönemini yaşayan Cave'in tüm birikimini dışa vuruyor. "The Boatman's Call", onun tarihinde kaydettiği, kutsal güzellik arayışından henüz vazgeçmemiş olduğunu da gösteren,doğal ruhsallıkla, kişilikli olmayı birleştiren, en güzel şarkılarından oluşuyor.

Daha başlarken "Arabulucu bir Tanrı'ya inanmıyorum! Ama biliyorum ki sevgilim sen inanıyorsun" ilk satırlarıyla tokatlayan "Into My Arms" albümün ilerleyen kısımlarında başınıza gelecekler hakkında ipucu veriyor. Her heceyi ölçen milimetrik piyano vuruşları ve olabildiğince gerilere itilen bas eşliğindeki ses ve hikâye, doğrudan dikkatleri üzerinde toplayarak, sizi albümün büyülü atmosferine sürüklüyor. Bu olağanüstü acıklı şarkıda ruh haliniz inanç, sadakat ve hayalkırıklığı arasında geziniyor. Alaycı bir tonla da olsa, albümünü "kişisel ayin" olarak tarif eden Cave, 'Brompton Oratory'de, komik anıların etrafında dönerek, sadakati umutsuz bir şey olarak gösteriyor ve böylece alışılmamış bir şarkının konusunu oluşturuyor. 'There is a Kingdom', acı çeken vokali ve melodik güç gösterisiyle, karmakarışık duygular içerisindeki bir adamın serzenişlerini dile getiriyor.

Bu alışılmış ifade tarzının içinde eriterek dantel gibi işlediği, dostlukla bağlanma, inanç, arzu ve saygı, albümdeki şarkılara öylesine yakışıyor ki, ona bulaşanlarda bağımlılık yapması kaçınılmaz oluyor. "The Boatman's Call", her ne kadar gözyaşlarına boğulmuş bir albüm olsa da, Cave bundan kişisel bir zafer çıkartmasını iyi biliyor.

Zihni Müzik Seçkisi
1- Nick Cave / The Boatman's Call
2- ZIP / Gettin' X-perimental Over U
3- Archive / Londinium
4- Michael Brook / Albino Alligator
5- The Rebirth of Cool / Six

Kod Müzik Seçkisi
1- Diamanda Galas / Schrei X
2- Nick Cave / The Boatman's Call
3- David Bowie / Earthling
4- Bush / Razorblade Suitcase
5- Placebo / Placebo

D.Tone Seçkisi
1- Orb / Toxygene
2- Baby Bird / You're Gorgeous
3- 808 State-Brian Eno / Lopez
4- D.J. Spooky / Song of A Dead Dreamer
5- Phantom Surfers and The Dick Dale / Fazzio

HÜSEYİN ALEMDAR

Sinema Vakti

Dünya bulmacalrla dolu olduğuna göre
onun görüntüsü de bulmacalarla doludur
Andrey Tarkovsky

Kendine git, kalbim, flû bir sessizlikle
kendine git ve kurgusunu hızlandır filminin
hayat çoğu zaman çatlamış çan sesidir ya
flüt ve yağmur imgesiyle gezinir aramızda
her haliyle bizden biri gibidir delicesine
hep âşıktır, yalnızdır çoğuldur kederlidir
lâl sinemalar çırpıştırır mor fonunda–
iyi ki aşk var, yalnızlık var keder var,
iyi ki suç var, zaf var günâh var desene
vakitler var, yazlar var sinemalar var iyi ki
pekiyi ki hayat var, uzun ve çok geniş dudaklı
gidip gelip öpüyor ya herkesi açılmış ağzından
bir vapur gibi uzun uzun ne güzel
hayat ki, bir sinema değil de başka neydi ki
kendine tutunan bir gri sinema karışık sesli
flû ve genel çekimler ki hayatın ta kendi demekti
hayatın ta kendi bir sinemasın sen de işte!
Ey kalbim, ordasın, kendinden çıkmadın mı hâlâ
çıkmadın mı hâlâ boşluğundan siyahla beyazın
ellerin küçük bir yalnızlığın elleri sanki
hani aşktı bekleyen bizi, sinemadan çıkışta

N'oldun *Burcuuu* **sinemalar hepimizi kandırdı!***

(*) Murathan Mungan

Bir Tren Yolculuğu

Jaklin Çelik

Ses tonunun kalınlığı fiziğiyle de uyum içindeydi. Gözlerimi fal taşı gibi açmış ürküntüyle adamı seyrediyordum.

Annemin kucağında oturmuş, camdan dışarıyı seyrediyordum. Raylar üzerinde giden bu garip alet ikinci günümüzü de yemekle meşguldü. Oturmaktan popom terlemiş, dizlerim eklem yerlerinden sanki kilitlenmişti. O kadar uyuşmuştum ki, yerimden kalkmak işkence gibi geliyordu. Başım annemin göğsünde, bir kulağım annemin kalp atışlarında, "tık, tık, tık". Diğer kulağım trenin raylar üzerinde çıkarmış olduğu seslerde, "takır-tıkır, takır-tıkır". Beynim kendi kendine bu seslerle bir ritim tutturmuş, oyun oynuyordu. Öyle ki, her "takır-tıkır" arasında geçen saniyelere annemin üç tane kalp "tık"'ını sığdırıyordum. Uyuya kalmışım. Uyandığımda sabahta benimle birlikte uyanıyordu. Bilmediğim bir başka istasyona daha girmek üzereydik. Durduğumuzda güneşin sarı ışıkları istasyonu yavaş yavaş sarmaya başlamıştı. İstasyonun etrafı ağaçlarla çevriliydi. Kuş cıvıltıları sanki treni kuşatmaya çalışıyordu. Gözlerimi ağaçlarda gezdirdim. Kuşlar gözükmüyordu. Hangi ağaçta daha çok olduklarını kestirmeye çalışıyordum. Ne kadar durduğumuzu bilmiyorum. Hareket ettiğimizde güneş ışıkları sarılığını parlak camdan iğnelere bırakıyor. Trenin "takır-tıkır"ını farkedemeyeceğim bir hızla yolalıyorduk. Güneşin iğneleri ağaçların arasından üzerime üzerime geliyor, tenime batıyorlardı. Kompartımanın kapısı açılmıştı. İri yapılı bir adam koşarak yan kompartımana girdi. Ve bir anda sesler ortalığı kapladı.

– Cumali, elın ayağın öpüm, vurma!

– Herife kaş göz süzerken eyiydi, sen gel benım boynuzumi öp!

– Herifi tanımiyam, vurma rezil oliyığ!

– Elın kıbrağına göz süzerken düşüneydın.

– Cumali, gözün yağını yiyeyim, dur. Sekız cıbılın hatırına vurma!

Sesler kesilmek bilmiyordu. Nitekim kondüktör olayı duymuş, trenin kendisini bir o yana bir bu yana savurmasına aldırış etmeden sesin geldiği kompartımana girmesiyle sesler kesilmişti.

Olaylar durulmuş, tren, yolcuları ve ritmiyle eski monotonluğuna kavuşmuştu. Kompartımanın kapısı hâlâ açıktı. İri yapılı esmer adam camda sigara içiyordu. Dumanı her içine çekişinde nefesini rüzgâr yönünde dışarıya bırakıyordu. Kolunda sarı metalden saati güneş vurdukça parlıyordu. Sigarasını dışarıya attı. Anneme dönerek;

– Bacım eğer rahatsız olisan cami kapatayım.

Ses tonunun kalınlığı fiziğiyle de uyum içindeydi. Gözlerimi fal taşı gibi açmış ürküntüyle adamı seyrediyordum. Göz göze geldiğimizde o iri gövde yanımızda bitti. Annemin kucağına iyice gömüldüm. Kaybolmak istiyordum. O iri elini bana yaklaştırdı, kafamı okşamaya başladı. Anneme;

– Bacım İstanbul'da kimiz var?

– İstanbul'da oturuyoruz. Diyarbakır'a annemi ziyarete gitmiştik.

Tekrar kafamı okşadı. "Kürdo, Kürdo" dedi. Ürküntüm hâlâ geçmemişti. Bir çırpıda "Ben Kürdo değilim, ben Ermeniyim!" Ağzımdan çıkan bu sözler adamı güldürmüştü. Gülüşü esmer yüzünde dağılan bir dalga gibi bütün bedenine yayıldı, trenin sesiyle birleşip yollara karıştı. Hoşuna gitmişti. Arkasını döndü ve gitti. Anneme;

– Anne Kürdo nedir, Ermeni nedir, diye sordum.

Annemse sadece tebessüm etti.

MUHSİN KIZILKAYA

Cennete Yolculuk

Yılanoğluyla düşmanlığımız kadimdir; çok gerilere gider. Kalleştir yılan, şeytana kılığını ödünç vermiştir. Suretine bürünmesine izin vermiş, cennete onun kılığında sinsice girmesine, orada Adem babamız ile Havva anamızın yasak elmayı yemelerine, böylece cenetten kovulmalarına vesile olmuştur.

Hayatı boyunca adım başı bir yılana rastladığı için Sait'e...

Nasıl da sıcak olurdu? Bir taşlar dayanırdı kavurucu sıcaklara, bir de asma yaprakları. Cırcır böcekleri öter de öterdi, otlar sararır, güneşin hışmı karşısında korkudan tirtir titrerdi. Otlar daha fazla dayanamaz, çoğu ölürdü.

Yaz hışımla gelirdi, başına buyruk, isyankâr... Hükmüne başkaldıranı ezer geçerdi. Yaz asiydi, yaz eşkıyaydı.

Yılanlar sıcakları nasıl da severdi. Yaratıklar bu sıcaklarda boy gösterirdi kalıntılar arasında, sararmış otlara, taşlarına dolanırlardı. Islık çalarlardı yılanlar, ıslıklarından serçeler korkar, kargalar tünedikleri pisliklerden çıkarır gagalarını etrafa pür dikkat kesilirlerdi. Mahlukat korkardı yılandan, sıcak yılana cesaret verir, kuvvet, kudret aşılardı.

Çeltik tarlasında biriken su, hamam suyu sıcaklığına kavuşur, güneşin dik gelen ışıkları karşısında ısınır da ısınırdı. Çeltik su yüzüne kadar boy atar yeşil yeşil, tarlanın içindeki sıcacık suya yılanlar doluşur da doluşurdu. Su yılanları çeşit çeşitti; sürüsüne bereket, rengarenk; sarısı, yeşili, beneklisi, alı... yüzlerce yılan...

Kavlimiz vardı birbirimize ve bizi çeltik tarlasına yollayanlara. Günde yedi yılan öldürmek ödevdi, şarttı. Yılan ne çok sever ıslığı... Yılan bir tek ıslığa dayanamaz. Nerede duyarsa duysun, çok uzaklardan bir ıslık sesi kulaklarına gitsin, suyun içindeki yılan durur durduğu yerde, kafasını çıkarır suda, dik dik, ıslığın geldiği yere bakar. Bunu biliyorduk ya, yılanın ıslığa zaafını, ucu çatallı sopalar yapar, çeltik tarlasının kenarına gider, inceden inceye, uzun uzun bir ıslık tutturur, yılanın saklandığı yerden kafasını suyun yüzüne çıkarmasını beklerdik. Yapardı da. Islığı duyar duymaz su yüzüne çıkardı. Birimiz ucu çatallı sopayla belinden kavrar, sopaya dolandırır, karaya çıkarır, bir diğerimiz elindeki sopayla vurur vurur öldürürdü.

Ava gidenler, dönüşte avlarını nasıl gururla taşırlarsa, biz de öldürdüğümüz yılanları öyle gururlu, bir sopanın ucuna takar evlerin içine kadar getirirdik.

Yaşlıların hayır duasını alırdık; mübarek avımızdan dolayı övgülerine mazhar olurduk.

Oturturlardı karşılarına, "yılandan dost olamayacağını" anlatırlardı bize. Yılanla dost olmak ne demekti ki? Sürüngen bir yaratıkla nasıl dost olunabilirdi? Zor sorulardı bunlar, cevapları derindi. Göndermeleri kendi mantıklarına göreydi, üstü örtülüydü mesellerinin, örnekleri çoktu. Yolda yaralı bir yılan görüp de acıyan, acıdığı için de onu torbasına koyup götüren, geceledi ilk konakta ısınsın diye onu ateşin yanına koyan, ısınır ısınmaz kendine gelen yılanın ısırıp zehirlediği adamın hikâyesini anlatırlardı üstüne... Yılanoğluyla dost olunmayacağını, güvenilmeyeceğini defalarça kafamıza çakarlardı, ısrar ederlerdi. Daha çok küçükken yılanla aramıza nifak tohumları ekerlerdi, bize düşmanlığımızı hatırlatırlardı. Husumeti artırırlardı. Kan davasını körüklerlerdi.

Yılanoğluyla düşmanlığımız kadimdir; çok gerilere gider. Kalleştir yılan, şeytana kılığını ödünç vermiştir. Suretine bürünmesine izin vermiş, cennete onun kılığında sinsice girmesine, orada Adem babamız ile Havva anamızın yasak elmayı yemelerine, böylece cenetten kovulmalarına vesile olmuştur. Belki de bugün yaşadığımız onca eziyetin, onca cefanın müsebbibi yılandır. Kılığını vermeseydi şeytana, belki de hepimiz bugün cennette olacaktık, belki de bugün cennete yeniden kabul edilmek için onca zahmete katlanmayacaktık.

Onun için yılan bizi düşman, biz yılanı hasım bellemişiz.

Yılan sinsidir... Yılan iki yüzlüdür. Yılan affetmez... Yılan her zaman düşmandır, yılanla ateşkes yapılmaz. Yılan zehirlidir ve zehiri dilinin altında durduğu gibi durmaz. (Oysa yıllar sonra öğrendim, yeryüzündeki yılanoğlunun sadece yüzde 8'i zehirliymiş.)

Çeltik tarlalarını geçip yamaçlara vurunca kara sert taşların hükmü başlardı. Binlerce yıldan beri doğanın değişimlerine direnen yaşlı, bin yaşında, yüzbin yaşında taşların altı üstü, kara yılanlarının hükmünün geçtiği yerdi. Altlarına yuvalar yapar, üstlerine dolana dolana güneşe yatarlardı, deri değiştirir, yeni bir deriyle, yeni bir hayata hazırlanırlardı.

Kara, sert taşların arasında iki mahlukatın kavgası sürerdi. Yılanlarla kertenkeleler didişirdi. Egemenlik mücadelesi bir yaz boyu devam ederdi. Taşların üstüne çıkan kertenkele kafasını sallardı. Zikreder gibi... Kertenkele en az yılan kadar hasımdı. İki mahlukatın savaşı kendi aralarında sürerken, bizler ikisini de düşman beller, ikisinden de aynı derecede nefret ederdik. Bize böyle belletmişlerdi.

Hicret esnasında Hazreti Muhammed'in peşine kâfirler düşer. Muhammed görüldüğü yerde ortadan kaldırılacaktır. Yanındaki eshabeyle birlikte sıkıştırırlar Muhammed'i... Muhammed mahiyetindekilerle birlikte bir mağaraya sığınır. Kâfirler mağaraya doğru harekete geçer, örümcek tez davranır, mağaranın kapısına sanatını işler. Ağını örer... Kapıyı örümcek ağlarıyla kaplanmış gören kâfirler, "buraya insan girmemiştir" der ve oradan uzaklaşır. Tam bu sırada mağaranın üstüne çıkan bir kertenkele kafasını sallamaya başlar. Kafanın ritmik hareketleriyle kâfirlere, "gitmeyin Muhammed burada" der.

Ve kertenkele bu hadiseyle laneti üzerine çeker. Görüldüğü yerde katli vaciptir fetvasını bir kafa işaretiyle kabul eder.

Kertenkeleyle düşmanlığımız da böyle başlar.

Bu davranışından dolayı kalleş kabul etmişiz onu da. Peygamberimizi ihbar ettiği için onu en az yılan kadar tehlikeli saymışız. Tarihin ilk ispiyoncu hayvanı bellemişiz. Kafa sallamasını hıyaneti için yeter koşul saymışız. İhanetini tescil etmişiz. Ha, bir de şuna inanmışız. Kertenkele kafasını sallarken, aynı zamanda insanoğlunun dişlerini de sayarmış. Hani alimullah kertenkeleye ağzı açık yaklaşırsanız, yani dişlerinizi saymasına izin verirseniz, dişleriniz bir bir dökülür. Demek ki, kertenkeleye düşman olmak için yeterince nedenimiz var artık.

Ondandır, yılan zaten düşmanıdır insanoğlunun, ikinci düşmanı kertenkeledir ya, günde yedi yılan öldüren cennete gider. Günde yedi yılan ölüsüne yedi kertenkele ölüsünü ekleyenlere ise cennetin kapıları ardına kadar açılır. Müminin en kıymetlisi addedilir. Cennet ayaklarının dibine gelir.

İşte o kavurucu yazın hüküm sürdüğü günlerde kertenkele ve yılan avına çıkarken, aslında cennet yolculuğuna çıkıyorduk da haberimiz yoktu. O günkü avımız yedi yılan ölüsüne eklenen yedi kertenkele ise, bu dünyada sadece imanın temel şartlarını yerine getirmemiz yeterliydi. Başka da bir zahmete katlanmaya gerek yoktu. Cennet hazırdı, cennet bizi bekliyordu. Bizden önce yüzlerce çocuk yüzlerce kertenkele ve yılan öldürerek çoktan cenetteki en güzel köşelerden birini kapmışlardı bile.

Cennete gidince ne olacaktı ki?

Rahat yaşayacaktık!

Demek ki birileri bu dünyada "rahat yüzü" görmeyenlere, bu dünyada "rahat yüzü" görmek için, birilerinin rahatını bozmasınlar diye öte dünyada, bu dünyada bulamayacakları bir "rahat yüzü" vaadeder. Böylece dünyaları paylaşırlar. Bu dünyadanın "rahat yüzünü" kendilerine, öte dünyanın "rahat yüzünü" ise onlara bağşederler. Bu dünyada "rahat yüzü" görmeyenler de bu bölüşüme hemen razı olur, söyledikleri her şeye kanarlar.

Ama tahtırevali her zaman dengede dursaydı, onu icad edenler ona başka bir isim bulurlardı, eminim.

RAGIP DURAN
Fransız Kafka ve Arkadaşlarının Beşiktaş Davası

Sonradan öğrendik, hâkimlerden hiçbiri bu davayı almak istememiş. Kendi aralarında kur'a çekmişler ve bu grup bize düşmüş. Türkiye aydınlarının krem tabakası sanık sandalyesinde. Güç bir dava.

Hiç kimse kendini suçlu hissetmiyordu. Hakikaten de suçlu muçlu değildik. Çağırdılar gittik. Beşiktaş'taki Devlet Güvenlik Mahkemesi binasının avlusunda buluştuk önce. Gençler, ortayaşlılar ve daha ortayaşlılar bir araya gelmişti. Bu insanların bir kısmı her gün gazetelerde köşe yazılarından tanıdığımız ünlü isimlerdi, mesela Ahmet Altan. Ya da romanlarını okuduğumuz Adalet Ağaoğlu, şu bey Demirtaş Ceyhun değil mi? Cenk Koray da gelmiş. Acaba aynı davada mı yargılanıyoruz? 1054 kişi, 15-16 yazar, sendikacı, gazeteci ya da akademisyenin DGM'lerde yargılanıp, hüküm giymiş yazılarını biraraya getirip bir kitapçıkta yayınladılar ve yayıncı olarak da imza attılar. Doğu Perinçek'ten Hatip Dicle'ye İsmail Beşikçi'den Günay Aslan'a kadar çok sayıda "düşünce suçlusunu", düşüncelerine katılsak da katılmasak da savunuyoruz. Onların ve tabi herkesin görüş ve düşüncelerini serbestçe yayınlamalarından yanayız. DGM onları mahkûm etmiş belki ama biz onları savunuyoruz. Yasaklanmış, yargılanmış ve hüküm giymiş bir yazarın eserini, yani hukuki deyimle, suç unsurunu savunmak aslında yasak, çünkü yasal değil. Bizim yapmaya çalıştığımız ise meşru olup da yasal olmayan bir eylemi savunmak, yani onu yasal hale getirmeye çalışmak. Kitaptaki tanımıyla, tam anlamıyla bir sivil itaatsizlik eylemi. "Düşünce Özgürlüğü" için yürütülen bu mücadelenin tabi ki birçok kahramanı var, ama Şanar Yurdatapan ile Saruhan Oluç'un bu eylemde ayrı yerleri var.

Şanar ile avukat Ali Rıza Dizdar, hukuki ve teknik bilgiler içeren bir not iletti bizlere. Kimimiz DGM'ye abone olmuşuz, mübaşir ve çaycıyla selamlaşıyoruz, kimimiz ise boşanma hariç hâkim karşısına hiç çıkmamışız.

Daha önce Beşikçi'nin davalarından birbirini tanıyanlar var. Hava kapalı. Beşiktaş sanki bir Doğu Avrupa kentinin semti. Saruhan "Doğu Bloku aydınlarına döndük. Televizyonda çıkıyordu ya hani bir aralar, Dayanışma Sendikası ya da Vaclav Havel'in duruşmaları..." dedi.

Mübaşirin sesi yarım saat gecikmeyle duyuldu: "Ahmet Altan ve arkadaşları..." 1054 aydını, savcılığa verdikleri ilk ifadeler temelinde 90'ar kişilik gruplara bölmüşler, sonra da alfabetik sıraya koymuşlar. Biz, Ahmet'in arkadaşları olduk. Ahmet de, iri gözlükleri ve yoğun sakallarıyla, bir Ortaçağ derebeyi havasında "Haydi arkadaşlar, girelim içeri!" diye çağırdı bizi. Doldurduk salonu. Nilüfer Göle'yi gördüm bir ara. Hâkimler sanki biraz şaşkın. İddia makamında tanıdık bir sima: Eski Basın Savcısı Aytaç Tolon. İfade alırken, ismimizi söylediğimizde "Ha Cumhuriyet gazetesinden değil mi?" diye soruyordu. Oturduk sıralara, dinleyiciler için ayrılmış olan yerler de doldu tıklım tıklım. En az 15 televizyon ekibi var. Alman televizyonu ARD'den Gabriella, üç kişilik ekibiyle izliyor duruşmayı. Amerikan elçiliği ile yanlış hatırlamıyorsam İsveç Konsolosluğu'ndan da sarışın bir adam gelmiş. İlk baştaki hava sonra meydana gelecek gelişmelerin habercisi değildi. Hiç değildi. Her şey ciddi görünüyordu. Hâkim genç. Birtakım beylik sözlerle işin formalite kısımları başladı. Avukatlar tek tek isimlerini yazdırdılar. Gülçin Çaylıgil ile Çetin Özek de vardı galiba avukatlar bölümünde. Sanıklar bölümünde de çok sayıda avukat vardı, mesela Emcet Olcaytu.

Sonradan öğrendik, hâkimlerden hiçbiri bu davayı almak istememiş. Kendi aralarında kur'a çekmişler ve bu grup bize düşmüş. Türkiye aydınlarının krem tabakası sanık sandalyesinde. Güç bir dava.

Kimlik tesbiti sırasında ilk tantana koptu: Tanımadığım, ortayaşın üzerinde, saçları kırlaşmış bir sanıkta sıra. İsim soyadı, ana baba adı ve adresden sonra hâkim sordu:

– Tahsiliniz?

– Efendim ben 1952 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe kürsüsünden diplomamı aldım...

– Yazın, felsefe mezunu...

– Beyefendi, bir dakika bitmedi... Daha sonra 1952-54 yılları arasında Almanya'da Göttingen kentinde Ludwig Schartze Üniversitesi'nde....

– Tamam beyefendi, üniversite mezunu yazıyoruz sadece...

– Olmaz efendim, benim bilahare Fransa'da Poitiers Üniversitesi'nde doktora çalışmalarım....

Hâkim sinirlenip, bir sonraki sanığa geçti de gerginlik kısa sürdü. Demirtaş Ceyhun kalktı ayağa ve sorulara yanıt vermeye başladı. Hâkim herkese "Tahsiliniz nedir efendim?" diye sorarken, "Biz kara bıyıklı Türkler"in yazarına, "Okumanız-yazmanız var mı?" diye sorunca salonda bir kahkaha patladı. Tıpkı Hababam Sınıfı'nda olduğu gibi, arka sıralardan biri:

– Efendim, onun yazması vardır da, okuması yoktur! dedi. İkinci kahkaha..

Hâkim sinirlenir gibi. Kontrolü elinden kaçırıyor sanki...

– Arkadaşlar, bir dakika... diyecek oldu. O arka sıradaki ses yine konuştu.

– Ne arkadaşı yahu, biz sanığız, sanık!

Sanıkların çoğu aslında panel, seminer ve konferansların müdavimi. Siyasi olarak da DGM'ye karşı oldukları için, hukuki deyimler yerine siyasi deyimlerle konuşuyorlar. Mesela bir ara, eski tüfek olduğunu sandığım birisi ayağa kalkıp dedi ki:

– Beyefendi (Hâkim Bey, bile demiyor), izin verirseniz ben bir karşı eleştiride bulunmak istiyorum...

– Ne karşı eleştirisi efendim, oturun yerinize...

– Hayır beyefendi, siz bir eleştiride bulunmuşsunuz, ben de ona yanıt vermek istiyorum...

– Ben eleştiride filan bulunmadım.

– Bulunmuşsunuz efendim, bizim elimize başında "İddianame" yazılan bir metin verdiler, bu bir eleştiridir, siz bizi eleştirmişsiniz, şimdi izin verin de bu eleştiriye karşı görüşlerimi açıklayayım.

Duruşma heyeti gerginleşiyor. "Fesüpanallah..." şeklinde iç çekme nidaları arka sıralara kadar gidiyor. Durum kritik. Bir yandan mahkemenin ciddiyeti ve prestiji ortada bir yandan da başa çıkılamayacak sanıklar var hâkimin karşısında. DGM hâkimleri alışmışlar, o zamana kadar karşılarına okulda bildiri dağıtan, afiş asan, gösteride pankart taşıyan gençlerle uğraşıyorlar ve onlara karşı kolayca egemenlik kurabiliyorlar. Ya da mafya bozuntusu yalaka birtakım lumpenleri kolayca hizaya getiriyorlar da, şimdi mahkemede, karşılarında Türkiye, hatta dünya çapında ünlü yazarlar, profesörler, akdemisyenler var.

Hâlâ kimlik aşamasındayız.

– Sabıkanız var mı?

– Efendim, ben 1946 tevkifatında içeri alınmıştım. Bayağı dövmüşlerdi o zaman. Sonra 65'te TİP mitinginde polis içeri atmıştı bir grup arkadaşla beni. 71 Mart'ında da birkaç ay yattık. Mahkemelere filan da çıktığımızı hatırlıyorum. Son olarak 12 Eylül'de de girdim hapise. Sabıkam var mı, yok mu bilmiyorum...

Kimlik saptaması oldukça bunalımlı geçiyor. Ama Mahir Günşiray, o sırada oynamakta olduğu bir oyundan, Çek asıllı yazar Franz Kafka'nın "Dava" adlı eserinden bir bölüm okuyunca kızılca kıyamet koptu. Alıntı da esaslı bir alıntıydı hani... "Siz hâkimler kim oluyorsunuz da beni yargılayabiliyorsunuz!.. Sizin bu düzeni korumak için kimlerle nasıl çalıştığınızı biliyoruz..." türünden ağır siklet bir alıntı. Hâkimler kendi aralarında birbirlerine baktılar. Aslında bir gol durumu vardı. Kim atmıştı, kim yemişti? Ofsayt mı değil mi? Uzunca süren bir şaşkınlık hatta şaşkın bir sessizlik dönemi geçti. Hâkimler edebiyata pek meraklı değillerdi galiba. Savcı uyandı.

– Bu bölümü neden okudunuz? Kime karşı okudunuz? diye bir soru patlattı Günşiray'a. Mahir de DGM salonlarından çok tiyatro sahnelerinin adamı olduğu için, çevresine bakındı. Ali Rıza herkesin duyabileceği bir fısıltı sesiyle, "Susma hakkımı kullanıyorum" dedi, beceriksiz suflör rolünde. Mahir kopyayı aldı ve cümleyi tekrarladı.

Bizim grubun adı bundan sonra değişti, duruşmanın seyri de. Çünkü hâkim

kâtibe yazdırmaya başladı:

– Fransız Kafka, hâkimlere yönelik ağır saldırısında...

Praglı Franz Kafka, hamamböceği olmaktan vazgeçip birdenbire Fransız tabiyetine geçmişti. Arka sıradaki bir manşet daha çekti salonun bültenine:

– Yahu bu hâkime söyleyin Kafka öldü diye, bir de adam hakkında tutuklama müzekkeresi çıkarır, rezil rüsva oluruz cihana.

Bizim grubun adı değişmişti ya, "Ahmet Altan ve arkadaşları" gitti, yerine "Fransız Kafka ve arkadaşları" geldi.

Alman gazetelerinin İstanbul muhabiri Ömer Erzeren, güleç yüzü ve sakin ses tonuyla kimlik tesbitinin ardından hâkimi edebiyat sözlüsüne kaldırmıştı:

– Afedersiniz efendim, ama siz acaba Kafka'nın "Dava" kitabını okumuş muydunuz?

– Ne ilgisi var efendim?

– Var efendim, o bakımdan sordum. Eğer okumadıysanız, okumadım deyin, ama burada, bu salonda gerçekten Kafkaesk bir hava var.

Bu "Kafkaesk" sözcüğünün hâkimler nezdinde yeni bir güçlük yaratacağını sezenler bıyıkaltından ve kalçaüstünden kikirdemeye başladılar.

Hâkimin sesi yükseldi:

– Burada edebiyat matinesi yapmıyoruz. Kafka'ymış, Kafkaeksmiş (Eski Kafka anlamında, ama bir başka yazar adı olarak algılanmışa benzer!) duruşmanın gidişatını bozmayın lütfen...

Aradan bir süre geçti. Adalet Ağaoğlu bütün hanımefendiliğiyle kimlik tesbitinin ardından talebini iletti:

– Efendim, adaletin beraat etmesini istiyorum. Ya bizi düşünce suçlusu olarak mahkûm edin, hapise atın, ya da içerideki düşünce suçlularını serbest bırakın.

Bu açıklamada birden fazla "adalet" sözcüğü geçtiği için kürsüde oturanların IQ programına virüs girme durumları.

– Hangi adaletten bahsediyorsunuz hanımefendi? Hangi adaletin beraatını talep ediyorsunuz anlamadım, dedi hâkim.

Nilüfer Göle, endamlı adımlarla kürsüye yöneldi o sırada. Mübaşiri çağırıp bir şeyler söyledi. Mübaşir de ona kalkıp geldiği sanık locasındaki yerini gösterdi. Hâkim yine şaşırmıştı.

– Ne oluyor hanımefendi? Burası mahkeme salonu öyle kalkıp gidemezsiniz.

– Efendim, benim sınavım var da mübaşire size iletmesi için izin isteyecektim.

– Olmaz hanımefendi, olmaz. Burası mahkeme salonu, sağlıklı bir duruşma yapmamız engellenmiş oluyor bu tür davranışlarla...

– Tamam efendim, söylemiş oldum, ben çıkıyorum.

Bu çıkış da zabıtlara garip bir şekilde geçti. Çünkü hâkim Prof.Göle'yi öğrenci sanmıştı. Göle'nin çıkmasını fırsat bilen, kolu alçılı ve askılı bir genç sanık da adını söyleyip tam da bu saatte doktora gitmesi gerektiğini belirtip salondan ayrıldı.

Arkadaki anonim ses yorumunu yaptı hemen:

– Şuna bak yahu, daha kimlik tesbiti aşamasında işkence görmüş!

Rehavet çökmüştü salona 5 saati aşan kimlik tesbiti aşamasından sonra. Akşamüstüne doğru kimlik tesbitleri tamamlanmamışken hâkim duruşmayı sona erdirme kararı aldığını açıkladı ve:

– Bundan sonraki duruşmaya gelmek zorunda değilsiniz, ama çok eğlendiyseniz gelebilirsiniz, diyerek mizah sahibi bir kişi olduğunu da göstermekten kendini alıkoyamadı.

Üç gün sonra Beşiktaş'taki kitapçılar, Cağaloğlu'ndaki dağıtımevlerine "Fransız Kafka'nın Mahkeme" kitabından 10 tane sipariş vermişlerdi.

CEVAT ÇAPAN

Bağ Bozumu

Uzun uzun anlatmaya değer mi?
Dağdan bağlara indiğimiz besbelli.
Nerede o eski dut bahçeleri,
hançer barlar, misketler, çiftetelliler?
–Yaralı yürekte yalınkat merhem–
Yusuf ile Züleyha,
İsa'nın anası Bakire Meryem?

CEZMİ ERSÖZ

Beni Hep Bir Başkası Savunuyor

Onca atılıştan sonra balkonuma döndüm
Onca bilgi utandığım çocukluğumu
saklamak içindi
Çünkü beni hep bir başkası savundu
Sesimden, ellerimden, gülüşümden biliyorum
Hep sakladığım yara izimi
balkonumdan odama götürüyorum işte
Odamdan bir kez olsun çıkartmadığım
Sesimden, ellerimden, gülüşümden biliyorum

SEFA KAPLAN

Alkolün Halleri

– yalın hali
karşı kıyıda akrep, hatıralar akşamını
kılcal damrlar rahat, arzular seddülbahir
geçilir önlerinden kirpiklerde az güneş
ahlat ağaçları da çifte görür kendini

karşı kıyılar akşam, ödünç buseleriyle
bir kadehe bakarlar, bir arzudan çıkarlar
neydi adı sahiden, sevdiğim kadın mıydı
bir köşede görünce yüzüne bakmadığım

karşı kıyılar kendir, karşı kıyılar antep
masa biraz yaklaşsa pek sorun kalmayacak
yahut şöyle yapalım, ben terk-i diyar üzre
oysa sizin sesiniz deniz dibinde sancak

muşamba medeniyet! bahçeme akrep ektim
kuşatıyor beni de telaşlar büyüttükçe
bahçeye çıkmam gerek, bahçelere geciktim
yakışmam dilinize, benim adım halepçe!

– i hali
kestim kirpiklerimi, yakıştığı söylendi
oysa bir değirmendim, elekler beğenmeyen
kanseri mütekamil, parmak uçları harap
bir de yonca hafiften, kadehe ay düşüyor

yerin altı kabeyse yerin üstü mukaddem
her masada bir ayna, girince çıkmaya gör
kesilen erik mürdüm, karıştığında kana
suratına ey halkım ne cesetler tükürdüm

– e hali
denize gidiyorum kunduz değirmenine
bileklerim platin damarlarımda kevser
sanki suç ortağıyım böyle bir memleketin
bu çölün ortasına bilerek düştüm sanki
mahrem bir cinayetin uzak kar kandilleri
çeker ayaklarımı zulmetin kışlasına
babamı ödünç aldım alnımın kıyısından
yükü omuzlarımda bu sağır cemiyetin

hey gibi edebali edebin altın balı
kayıyor gözlerimden hüzün terazileri
yıkıldı yedi yerden erişilmez sarayım
yunus sahillerinde kapanmaz bir yarayım

– de hali
ben de gittim antep'e heybemde halayıklar
her kadeh bir çığlıktı çağrılardan mürekkep
aşkların bağbozumu söker tırnaklarımı
acına aylar düşsün beni unutma antep

sarkar omuzlarımdan bir mavzer müsveddesi
kesik kirpiklerimden düşmeyi bekler tetik
beni söyletme kirvem şu kına gecesinde
dişimi söküp geçtim benim adım cehennem

üstelik vakit akşam çölün vaha demleri
ne cahit sıtkı ne canım orhan veli
birkaç sigara daha söner avuçlarımda
görünür erdemleri kanlı kesik sularda

– den hali
medeniden, efendi bir beyati araban
çalınır kulaklara bahreyn sahillerinde
lunapark aynaları gevişle besler bizi
kâğıt helvalarının sanki kuzey kışlası
gelip kıyıya vurur dövdükçe dizimizi

o nasıl antep kirvem cümle göğüsler tamam
bütün kadınlar beyaz bir kuşku üzerinde
saçlar omuz beğenmez kirpikler yanardağı
derken sıyrılır bıçak sırat kesmez keşişi
bir kadının önünde kitlenmiş dili dişi

eskiden aylar vardı bir cinnet yeldirmesi
–kimliği kezzap güzel sevinci azap olan–
hatırla ve yola vur kuzey katillerini
gidilmeyen ülkeler kalibresiz bir kurşun
ve yoklar kanadını her geçen göçmen kuşun

Londra, sydenham, nisan 1997

HALİL TURHANLI

Yeniyetmelerin Bozgun Ve Yıkımları

*Larry Clark yeniyetme karşı-kahramanlarını harekete geçirebilmek, onları daha canlı kılabilmek için ruhsal atası Frank'ın yolunu izleyerek sinemaya el attı. Aslında **Tulsa**'yı hemen filme dönüştürmek istemiş; fakat 1970-80 yıllarını kapsayan on yılda hayatının en bunalımlı dönemini yaşamış.*

Öneri:
*Kanımca, Larry Clark'ın fotoğraflarının müzikal karşılığı onunla aynı yöreden, Oklahoma'dan gelen Flaming Lips topluluğunun müziğinde bulunuyor. Topluluğun "Jesus Shooting Heroin" (İsa Eroin Vuruyor) adlı parçası **Tulsa** ve "She Don't Use Jelly" (Yumuşatıcı Kullanmıyor) ise **Yeniyetme Kösnüsü** (Teenage Lust) albümlerindeki imgeler için mükemmel bir dip müziği oluşturuyor. Bu nedenle, okurun aşağıdaki metni de Flaming Lips müziği eşliğinde okumasını öneriyorum. Eroin kullanan, fakat beri yandan vasiline ve prezervatif kullanmayı reddeden yeniyetmeler üzerine o şarkılar eşliğinde iyi okumalar dileğiyle...*

Larry Clark, bir daha asla onarılmaz kertede yıkıma uğramış marjinal ve kriminal genç hayatların görsel kaydını tutuyor; gençlik çetelerinin, çocuk fahişelerin, genç eroinmanların uçurumun dibindeki ya da kıyısındaki hayatlarını fotoğraflarla belgeliyor. Amerikan karabasanının genç karşı-kahramanlarını romantize ederek onlara gözkamaştırıcı bir cazibe kazandırıyor. İşte tam da bu nedenle, o bir alt-kültürün fotoğrafçısı olmanın ötesinde outlaw sanatçı geleneği içinde yeralan bir lanetli ozan.

Clark bugün sahip olduğu kült statüsünü 1971 yılında yayımlanan **Tulsa** albümüyle kazandı. Bu albümü farklı ve önemli kılan, Clark'ın görüntülediği gençlere bir röntgenci (voyeur) gözüyle bakmaması, kamerasıyla gençleri (dik)izlememesi. Clark içeriden biri. Tıpkı fotoğraflardaki gençler gibi, Oklahoma uyuşturucu kültüründe yetişmiş bir "insider". Onlarla mesai arkadaşlığı ve suç ortaklığı yapmış. Tulsa'da doğmuş, çocukluğunu orada yaşamış ve onaltı yaşında amphetamine şırınga eden bir "speed freak" olmuş.

Tulsa hem bir dönemin belgeseli, hem de mezar kitabesi. Çünkü, fotoğraflardaki gençlerden bir kısmı albümün yayımlanmasını izleyen birkaç yıl içinde aşırı dozda uyuşturucudan ya da kurşunlanarak Tulsa'ya ve dostlarına veda etmişler. Ölen gençlerin aileleri ise çocuklarının kollarında iğneler, ellerinde ateşli silahlarla görünmelerine izin vermedikleri için, albümün yeni basımı yapılamadı.

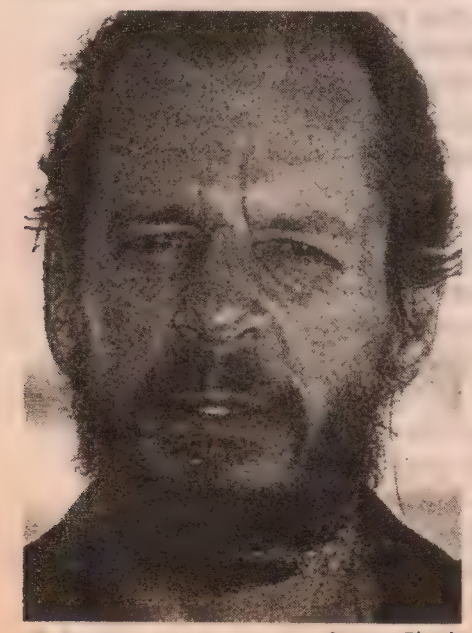

Larry Clark

Teenage kızgınlıklarına lirizm kazandıran **Tulsa**, Martin Scorsese'nin **Rezil Sokaklar** ve **Taksi Şoförü**, Gus Von Sant'ın **Eczane Kovboyu** ve **Benim Özel Idoho'm**, Coppola'nın **Siyam Balığı** gibi kült filmlere esin kaynağı oldu.

Clark, 1982 yılında **Tulsa** çizgisinde bir albüm daha yayımladı: **Yeniyetme Kösnüsü**. Bu kez yeniyetmelerin gelişigüzel cinsel yaşantılarını, 42. Cadde'nin çocuk fahişelerini, kiralık oğlanları (rent boy), Amerika'nın hiç ehlileşmemiş vahşi oğlanlarını görüntüledi. Onların biran önce aşınmak, yıpranmak için öne fırlayan genç bedenlerini fetişize etti. O kirli, pasaklı uçurum çocuklarından birer Botticelli meleği yarattı.

Clark'ın insancıl duyarlılığı Eugene Smith'den etkiler taşır, ama onun gerçek ruh atası Robert Frank'dır. İsviçre asıllı Frank 1947 yılında bir buharlı gemiden inerek ayak bastığı Amerika'nın sokak ve anayollarında hayatın kalp atışlarını duydu ve hayatın ruhunu yakaladı. Bu duyuş ve yakalayışla **Amerikalılar** albümünü yarattı. 1958 yılında Jack Kerouac'nın önsözüyle yayımlanan **Amerikalılar** trajik portreler galerisi, katışıksız Amerikan imgelerinden oluşan bir katalog. New Orleans'da bir tramvayın pencerelerinden bakan insanlar (hüzünlü yüzleriyle siyahlar elbette ki arka koltuklardalar), çevredeki bayraklardan Bağımsız Günü'nün kutlandığı anlaşılıyor (ama kimin için bağımsızlık?...) atölyeler, montaj fabrikaları, anayollar, yol kenarlarındaki lokantalar, otobüs durakları, Amerikalıların kutsallık atfederek adeta tapındıkları arabalar, parklar, dans edilen barlar, bilardo salonları ve otomatik müzik dolapları... çevreye yalnızca müzik değil, insanın yalnızlık ve kalabalıklar içinde kimsesizlik duygusunu da ışın gibi yayan sihirli kutular... (James Taylor'ın parçasını anımsadınız, değil mi? "Müzik dolabından yükselen hüzünlü şarkıyı ben söylüyorum".)

Robert Frank daha sonra filmler de yaptı. Bunlar arasında, **Papatyamı Kopar** adlı Beat filmi ve Rolling Stones'un aynı adlı parçasından yola çıkarak gerçekleştirdiği **S.k Emicinin Blues**'u hemen akla gelenler. 1988 yılında Tom Waits'in başrol oynadığı **Candy Mountain** ile de bağımsız Amerikan sinemasının iyi örneklerinden birini verdi.

Larry Clark yeniyetme karşı-kahramanlarını harekete geçirebilmek, onları daha canlı kılabilmek için ruhsal atası Frank'ın yolunu izleyerek sinemaya el attı. Aslında **Tulsa**'yı hemen filme dönüştürmek istemiş; fakat 1970-80 yıllarını kapsayan on yılda hayatının en bunalımlı dönemini yaşamış. Örneğin, bir defasında kumar oynarken, o günlerde fazla dozlarda şırınga ettiği amphetamine'in de etkisiyle bir arkadaşını tabancayla ağır şekilde yaralamış. Bu suçtan dolayı hapis yatmış; salıverildikten sonra da askere alınıp Vietnam'a gönderilmiş. Hayatının bu sorunlu ve gerilimli dönemi **Tulsa**'yı filme dönüştürme düşüncesini gerçekleştirmesini geciktirmiş.

"Ufaklıklar" filminden

Clark, ancak geçtiğimiz yıl yapabildiği **Ufaklıklar** (Kids) adlı filminde AIDS çağında dahi cinselliği rastgele ve tedbirsizce yaşayan onüçondört yaşlarındaki bir grup yeniyetmenin ilişkilerini işledi. (Bu filmin İstanbul Film Festivali'nin bağımsız Amerikan sinemasına ayrılan bölümünde yer almasını bekliyordum). **Ufaklıklar**'ı daha önce yapılmış ve bazıları kült olmuş teenage başkaldırısı filmlerinden ayıran en önemli yanı, filmde starların yeralmaması. Clark hiçbir profesyonel oyuncuya rol vermemiş. Daha doğru bir anlatımla, filmde hiç rol yok. Ufaklıklar rol yapmaksızın kendi hayatlarını (yeniden) canlandırmışlar. Clark da onların kırık-dökük, sefil hayatlarını filtreden geçirmeden, süzmeden, rafine etmeden kaydetmiş. Sonuçta; yeniyetme kırılganlıklarını, arzu ve heveslerini, özlem ve özentilerini, bozgun ve yıkımlarını, çözülüp dağılmalarını, hırpalanma ve yıpranmalarını tüm sahiciliğiyle gözler önüne seren bir film doğmuş.

Larry Clark, sefil hayatları romantize ve estetize ederek onlara gözkamaştırıcılık kazandıran bir fotoğrafçı. Son yıllarda Clark'dan açıkça etkilenen bir grup genç fotoğrafçı da low-life estetiğinin sözcülüğünü yapıyorlar. Bunlar arasında Nan Goldin ve Jim Goldberg özellikle öne çıkıyorlar.

Nan Goldin hiç stüdyo kullanmıyor; işgal edilmiş evlerde barınan gençleri, döküntü pansiyonlarda yaşayan yalnız insanları, alkolik ve eroinmanları, travestileri olay yerinde ve çoğu kez "suçüstü" görüntülüyor. Goldin, sözü edilen mekânlarda patlatılan partinin davetsiz misafiri değil. Bu, aynı zamanda onun partisi (ve besbelli ki gönlünce eğleniyor). Nitekim, kamerasını bazen kendine de yöneltiyor. Yedi yaş büyük ablası Barbara'nın onsekiz yaşında intiharını hayatının en büyük travmalarından biri olarak anımsıyor. Ondört yaşına bastığında anne-babasının yuvasından, Barbara'nın canına kıydığı evden ayrılmış ve New York cangılında ayakta kalabilmek, "yeniden doğabilmek" için fotoğraf çekmeye başlamış.

Jim Goldberg de iki yıl önce yayımlanan **Kurtlar Tarafından Beslenip Büyütülmüş** (Raised by Wolfes) albümünde 1987-93 yılları arasında Los Angeles ve San Francisco sokaklarında yaşayan, evlerinden kaçmış küçük serserileri, Amerika'nın tam anlamıyla yitik kuşağını görüntülemişti.

metin üstündağ

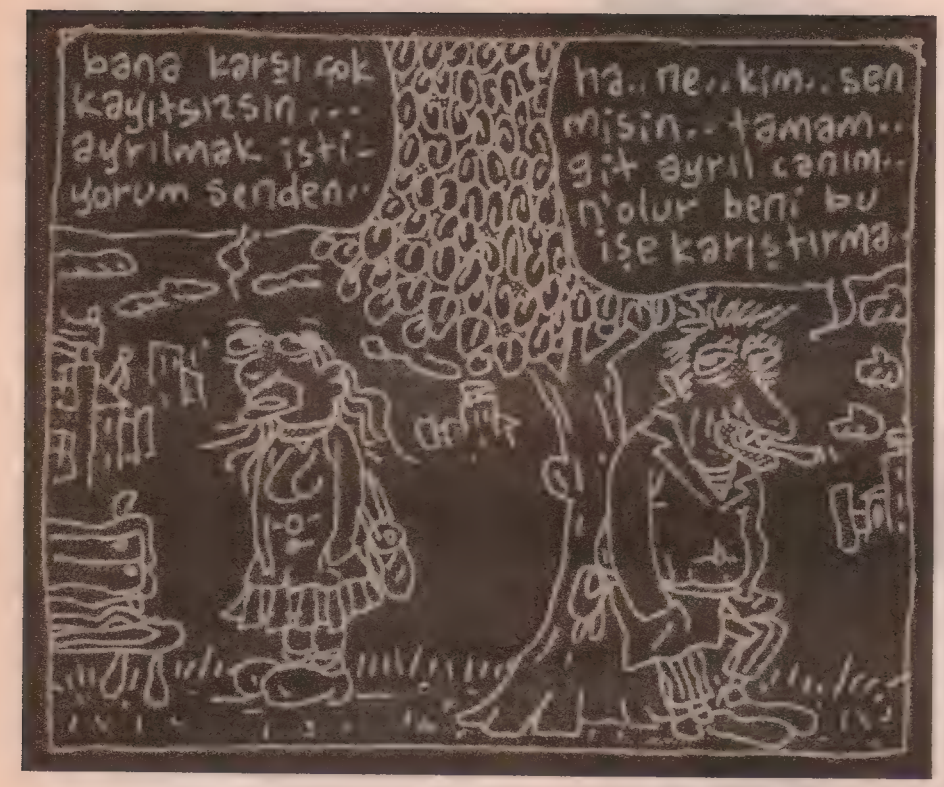

YASİN ADIYEKE

Aşk Olmazsa Ne Olacak Halimiz?

Aşk'ı tek yönüyle de ele almak yanlış olur. Çünkü öyle Aşk'lar var ki, insanın yaradılış itibariyle inancına ışık tutan ilahi Aşk kutsal Aşk gibi asla makam ve mertebesine ulaşılmayan Aşk'lardır.

Sevgili Ahmet Altan'a...

İnsanın hayat felsefesini belirleyen AŞK dünya alemi üzerindeki aşikârlığı ile bedenleri bir bütün kılarak kutsal duyguları bile dışlayıp insanlığın doğuşundan bu yana süregelen vazgeçilmez bir varsayımdır.

Aşk üzerine yazılanlar, çizilenler gerçekleri yaşayanların hayat felsefelerinin hafızalarımızdan silinmemesi herhalde Aşk'ı tarif eden zatların kendi yaşamış güzelliklerini kendi fikirleriyle tarif edilirse doğrudur. Zaten Aşk'ın yalan bir yanı yoktur; doğruluğunu isbat için Aşk'ı yaşamak lazım... Tabii Aşk'ı sadece beden üzerinde egemen kılarak cinsellik ile bağdaştırmak yanlış olur. Bedenleri bir bütün kılmak hiçbir duygunun yenemeyeceği varsayımlar insan beynine ne zaman hükmedeceği belli olmadığından Aşk'ın hangi yaşta olursa olsun yaşama olasılığı engel teşkil etmez. Zaten Aşk'ın yaşı da yoktur.

Medeni toplum ünvanı almış milletler yaşamlarında zaafiyet aramazlar, özgürlüklerinden kaynaklanan yaşam tarzları yadırganmayacak kadar serbest ve özgürlüğün Aşk'a yaklaşımı bir nevi dünya nimetlerinden eksiksiz yararlanmadır, doğrudur. Dünya tarihinde Aşk efsanelerini okuduğumuzda gerçekleri ortaya koyan zatlar günümüzün Aşk yaşamlarını değer açısından hiç yadırgamazlar çünkü toplumunda yaşam felsefesinde Aşk ön plandadır.

Aşk'ı tek yönüyle de ele almak yanlış olur. Çünkü öyle Aşk'lar var ki, insanın yaradılış itibariyle inancına ışık tutan ilahi Aşk kutsal Aşk gibi asla makam ve mertebesine ulaşılmayan Aşk'lardır. Bunlar bireysel yaşama hakkına sahip manevi değerlerin anahtarıdır. Tartışmasını yapmak da yanlış olur.

Gerçek Aşk'ların günümüze değin süregelmesi efsaneleşmiş ölümsüzlüğü ile bir Fuzuli'den bahsederken ilahi AŞK ile arzusunu dile getirmesi Aşk'ın gerçek ve ölümsüzlüğünden bahsetmektedir. Ben öyle inanıyorum.

Kerem ile Aslı'nın, Emrah ile Selvi'nin, Ferhat ile Şirin'in ve daha nice zatların ölmez Aşk'ları gerçek efsanelerin kahramanları olarak nesilden nesile taşınmış, şu anda da yeniden yaşamsal hayatta adeta güncelleşmiş bugünün tutkusu haline gelmiştir. Mantığında kabul ettiği Aşk'ı evrensel değerleriyle bir bütün olarak ele aldığımızda sonsuzluğun kuşaklar arasında olumlu bir yaklaşımla yaşatılması bana göre yarınların daha umutlu görünmesidir.

Bazen kendi kendime kaldığımda yaşadığım Aşk hayatımı düşündüğümde asla affedilmesi mümkün olmayan Zengin-Fakir ayrımlarıyla, Anadolu geleneklerinin değişmez tabuları kafamda tasalara yol açan, belki de kendi açılarından haklı olup, ama gerçek hayatımdan uzaklaştırdıkları sevgilimin de inandığı Aşk hâlâ bizi birbirimize unutulmaz acıları, insan hayatına en kötü etki yapan sonlardır.

Okuduğum kitaplarda saygıyla yadettiğim yazılarda Aşk'ı barıştan sonraya getirmeleri bir başka anlamda Aşk'ı savaşın tutsağı gibi göstermeleri herhalde yaşam sevinçlerinden uzak olan masum insanların dünya güzelliklerinden habersiz olmalarıdır.

Dünyanın kuruluşundan bu yana süregelen savaşlar Aşk üzerinde olumlu ya da olumsuz bir etki yapmamıştır; zaten Aşk'ın olduğu yerde savaştan sözetmek, barışa olan uzaklıktan başka ne olabilir! Aşk'ın olduğu yerde barış, barışın olduğu yerde Aşk iç içe olunca bu dünya düzeni içerisinde başka ne aranabilir.

Siyasi felsefelerine Aşk inancıyla güç kazandıran zatı devletliler Aşk uğruna mahkum olan köle ve cariyelerini saraylarında ağırlayarak büyüklük görevlerini yerine getirerek yükümlülükten kurtulmuşlardır. Belki bunlar Anadolu hikayelerinde mozayiğine uygun hayal ürünleri olabilir, ama gerçekte yaşanmışlığın akıllarda kalmış birer Aşk kahramanlarıdır.

Aşk'ın dışladığı kutsal duygular arzın kuvveti ile ruhsal duyguları sıcak yaklaşımlarla istekleri yineliyerek Aşk'ın hayat akışı içerisinde aşikâr olmasıdır.

Aşk'a inandıkları için bir kan davasının sona ermesine sebep olan benim köyümün iki genci Hacı Memmet'le Sediş'in bir hüsumeti ortadan kaldırmak için gönül arzularını gerçeğe dönüştürerek kızın oğlana kaçmasıyla on yıllık gizli Aşk'ın evlilik yoluyla gerçekleşmesi Çıldır çukurunda dillere destan oldu. Üç gün, üç gece davul-zurna çalındı, küskünler barıştı. Artık o pis melanet kan davasının olmaması için kurban kesildi, dualar edildi ve Hacı Memet'le Sediş'in Aşk efsaneleri diğer kuşaklara örnek olarak yediden yetmişe herkesin sevgisine layık oldular...

(devam edecek...)

NOT : Bazılarının benden tedirgin olduklarının farkındayım. Olduğum gibiyim. Vakti geldiğinde üzerime düşeni yaparım; gerektiğinde de tedirgin değil, deli bile ederim...

MEHTAP KANDEMİR

Zorunlu Muayeneye Bağış veremem

Genelev kadınlarına hemen iş bulacağını vaadeden fakat yalandan öteye gitmeyen palavracının biri belediye başkanı. Bana bütün gazete ve medyanın yanında iş sözü veren, tutmayan, bizi insan olarak görmeyen bir partinin temsilcisi. Kendilerince fuhuş yuvalarını kapatıp düzene gireceğini sanıyorlar.

Okuma yazma bilmeyen bir vatandaş ve genel kadın olarak Belediye hizmetlerini, kulaktan dolma, yol yapan, çöp toplayan, temizlik ve sağlık hizmeti veren bir kuruluş olduğunu duyuyordum. 30 yıllık genel kadınlığımda hafta iki gün gittiğim Zührevi Hastalıklar Hastanesi'nde senede dört defa kan veriyorum, senede bir defa da akciğer filmi çektiriyorum. Çektirmek zorundayım. Ben bunu yaparken devletin halkın sağlığını düşünerek, bizi bu muayenelere mecbur bıraktığını düşünüyordum. Tabii bizi düşünerek değil. Uzun yıllar çalışmamın karşılığı olarak, verdiğim hukuk mücadelesinden sigortalı olarak emekli olmaya hak kazandım. Halen çalışmaktayım şu anda sigorta primlerim yatıyor. Sigortalı olduğum halde kan muayene parasını ben ödüyorum. Halkın sağlığını düşünen devlet benden 3 milyon lira kan parası alıyor. İki defa gittiğim muayenelerde ayda sekiz yüz bin lira alınıyor. Ben bu parayı vermeye mecbur değilim. Belediyenin kan parası ve muayene parası kanunsuz olarak bizden tahsil edilemez. Bize bağış makbuzu kesiyorlar. İstanbul İnsanına ve Kentine Hizmet Vakfı adı altında. Bağış benim bildiğim zorla alınmaz gönülden verilir. Bizi pislik içinde yaşatan, sağlıksız evlerde çalıştıran belediyeye, hiçbir zaman gönülden bağış veremem. Madem sigortalıyız, prim ödüyoruz, kan parasını da sigortadan alsınlar.

Belediye bize ne türlü hizmet verdiğini açıklasın. Senede kişi başına 25 milyonu bulan bu parayı bizden alamaz İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı. Zaten partilerinin görüşü genelevlerin kapatılması yönünde olduğu için bizi zorluyor. Genelev kadınlarına hemen iş bulacağını vaadeden fakat yalandan öteye gitmeyen palavracının biri belediye başkanı. Bana bütün gazete ve medyanın yanında iş sözü veren, tutmayan, bizi insan olarak görmeyen bir partinin temsilcisi. Kendilerince fuhuş yuvalarını kapatıp düzene gireceğini sanıyorlar. Daha önce İstanbul'da bir polis amiri Şirinevler'deki evi kapatmıştı. Sonra, telefonlu kadınlar icat oldu. Yüzlerce kadın İstanbul'da evlere dağıldı. Denetimsiz çalışmaya başladı. Onlar bunu görmüyor, rüşvetin Türkiye'yi sardığı bir dönemde. Rus ve Romen kadınların sağlıksız bir şekilde çalıştığını Emniyet ve Belediye görmüyor mu? Görüyor ama bordro mahkûmları gibi ellerinin altında görüyorlar. Ben bundan sonra bu makbuzu kabul etmiyorum. Toplanan bu paraların yine genel kadın hizmetinde bir vakfın emrine verilmesini talep ediyorum. Bizler istemediğimiz, bilmeden cahillikten düştüğümüz, bu hayattan kurtulurken (yaşlandığımız için) dünyanın en ağır işçisi olan bizlerin, sosyal güvenliğimizin, hayatımızın, son dönemlerinde olsun insanca yaşayabilmemizi temin etmek, devletin ve bulunduğumuz yerel belediyelerin vazifesidir. Bizden bağış adı altında aldıkları paraları Can Can denilen hastanenin bir televizyon kuruluşunun çektiği pis manzaraları kapatmak için kullanmasınlar. Kendi paralarıyla yapsınlar temizliklerini. Vesikalı olan bizler normal bütün muayenelerimizi yapıyoruz. Bu hastanede yatmıyoruz. Bir an evvel genel kadınlarla ilgili bu vakfın kurulmasını dünyadaki emsalleri seviyesine gelmesi temennisiyle.

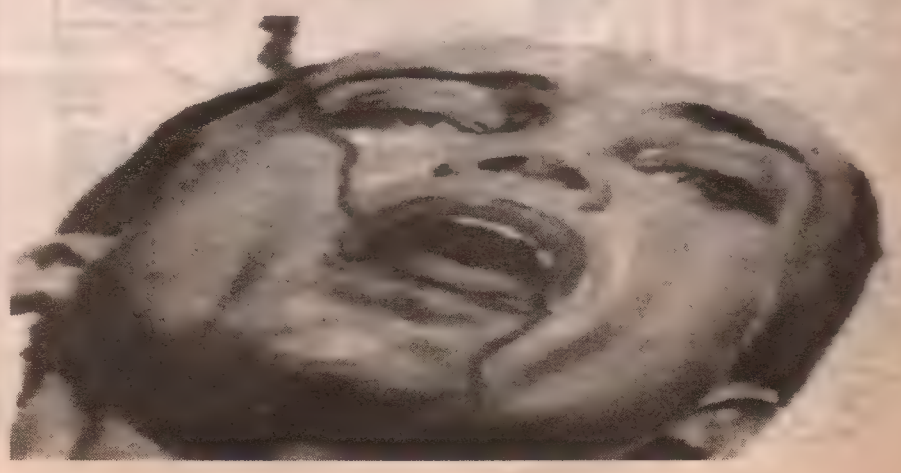

MIGIRDİÇ MARGOSYAN

Tayyare

Genç kadın uyumaya çalışan kocasını dürterek kendi dili Kürtçe ile müjdeyi verdi; "amel bu ê!" Çay, kahve kokularına "amel olmuş!" çocuğun bok kokuları karışınca; hostes, üzerinde "ultra-prima" yazılı naylon bir torbayla kadının başına dikildi.

Yeşilköy'den kalkacak uçakla Diyarbakır'a gideceğiz. Kucağında viyak viyak ağlayan çocuğuyla gelip yanımdaki koltuğa ilişen kadının ilk anda dikkatimi çeken yanı, iki kaşının tam orta yerindeki bir noktacık mavi dövmesiydi. Daha sonra tabloyu allı-güllü zıbını, beline kadar uzanan örgülü saçları, başındaki puşisi, parmağındaki mavi taşlı gümüş yüzük ile ayağındaki plastik mor terlikler tamamlıyordu. Ardı sıra gelen iri, pehlivan yapılı, kaytan bıyıklı, kırk düğme yelekli, kasketli, gabardin şalvarlı adam, elinde taşıdığı ve içi çocuğun giysileriyle tıkış tıkış dolu naylon torbasıyla, boş mam şişesiyle "selamın aleyküm" diyerek aramızdaki koltuğa zar zor sığabildi. Mama şişesini koyacak yer bulamayınca ceketinin iç cebine soktu.

Uçak hareket etmeye hazırlanırken, hostesler kemerlerimizin bağlı olup olmadıklarını kontrol ettiler. İşler ters giderde uçak düşerse, hangi kapılardan çıkacağımızı, kapıların sayısını, yerini, gerektiğinde oksijen maskelerini nasıl kullanacağımızı önce Türkçe, sonra İngilizce yayın yapan bant eşliğinde iki kez göstererek bizlere güzel bir moral takviyesi yaptılar! Havalanmaya hazır olduğumuzu belirtirken, kalkış esnasında sigara içilmemesini, ikaz lambaları sönünceye kadar emniyet kemerlerimizi çözmeden oturmamızı, varsa cep radyoları ile cep telefonlarımızı kesinlikle kapalı tutmamızı, on yılda bir "darbe" yapan omuzu kalabalık paşalarımız gibi ardı ardına tak! tak! tak! sıraladıktan sonra ortadan kayboldular. Onların makinelitüfek tarrakalarını andıran bu uyarılarına kulak asmadığımızı, kapı-mapı, kemer-memer lâflarına karnımızın tok olduğunu, işlerimizi "elhamdülillah" tamamen Allah'a emanet ettiğimizi, "bismillah" çekip yola koyulanların yanısıra, benim de kimselere çaktırmadan üç kez ıstavroz çıkarırken üç kez de "ya! Hisus, ya! Hisus, ya! Hisus" diyerek göklerde dolaşan İsa peygamberimizi yardıma çağırdığımı bilmeyecek kadar salaktılar!

Doğduğum ve onbeş yaşında henüz ortaokul öğrencisiyken ayrıldığım Diyarbakır'a, kırk küsur yıl sonra ilk kez kitaplarımı imzalamaya, söyleşiye gidiyordum. Kalkış saati gelip geçtiği halde çakılı kaldığımız koltuklarımızda sarışın genç hostes "uçtuk-uçacağız" diyerek bizleri oyalarken, benim beklemeye daha fazla tahammül edemeyerek oturduğum koltuktan kalktığımı, pilot kabinine geçerek kaptan pilotun gırtlağına Bursa işi bıçağımı dayayarak uçağı kaçırdığımı, Diyarbakır'a indirdiğimi, havaalanından bir paytona atlayarak, paytoncuya: "Çeek hemşerim, Gâvur Mahallesi'ne!" dedikten sonra, paytoncunun da kornasının lastik topunu sıkarak, kornasını "vart! vart! vart!" öttürerek, atlarını "şak! şak! şak!" kırbaçlayıp dörtnal koşturarak, beni, Hançepek üzerinden doğruca Gâvur Meydanı'na götürdüğünü, paytondan iner inmez de daracık sokaklarda, "küçe"lerimizde, örtme altlarında arkadaşlarımla bir taraftan aşık oynarken, diğer taraftan da mahallemizin tüm kızlarına yenibaştan âşık olduğumu nereden bilebilirdi ki!

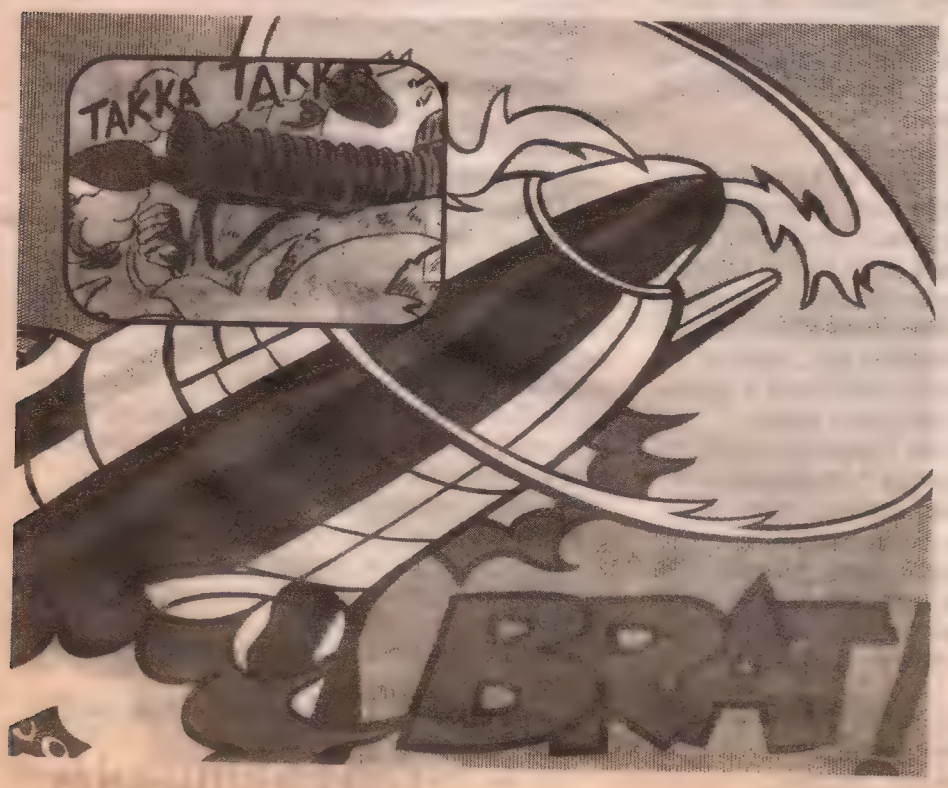

Motorların homurtusu içinde viyaklayan çocuğun sesi giderek yeknesak bir vızıltıya dönüşürken nihayet havalandık. Sabah kahvaltısı için çay, sandviç servisi yapıldı. Kaptan pilotumuz bilmem kaç "feet" yüksekten ve saatte sekizyüz kilometre süratle uçtuğumuzu söylerken, aslında gırtlağına dayadığım bıçakla ödü bokuna karıştığı için çoktaan Diyarbakır'a indiğimizi söylemiyor; bunu, gizliyor, diğer yolcular heyecanlanmasın diye belli etmiyordu.

Dağıtılan sandviçlerin üzerinde domuz resmi, onun da üzerinde çarpı işareti vardı. Yanımdaki "selamın aleyküm", domuz resmini görünce sandviçi elinin tersiyle itti. Benim tınmayıp yediğimi görünce yüzüme ters ters baktı. Ona, resmin üzerindeki çarpı işaretinin özellikle konduğunu, bundan dolayı da domuz eti olmadığını, gönül rahatlığıyla yiyebileceğini söyledim. Karısıyla Kürtçe bir şeyler konuştuktan sonra ikisi da sandviçi yememeye karar verdiler. Aynı minvalde, aynı nakaratla cızırdayıp duran çocuğu susturmak için yardıma koşan hostes, babanın elinden kaptığı boş biberon şişesine biraz süt koyup getirdi. Çocuk sütü içmedi. Kadın sütü plastik bardağa boşalttı, parmaklarıyla ufalayıp ezdiği bisküviyi süte kattı, kaşıkla yedirmeye çalıştı. Çocuk ağzına sokulanları dışarı çıkarıyor, kadın çocuğun yüzüne gözüne bulaşan mamayı kaşıkla sıvazlayıp tekrar çocuğun ağzına tıkıyordu. Çocuk inatla direnirken, daha da çok ağlayıp duruyordu.. Arka sırada oturan yaşlıca bir kadın, çocuk hasta filan değilse, mama yiyip ardından da uyumaya niyetli olmadığına göre kesinlikle altına pislemiştir diye teşhis koydu. Kadın söz dinledi. Bohça gibi sarıp sarmaladığı çocuğu dizlerinin üzerine yatırdı; altını açtı. O zamana kadar kız mı, erkek mi olduğu anlaşılmayan çocuğun erkek olduğu ayan beyan ortaya çıkarken, yaşlı kadının teşhisi de doğruydu. Genç kadın uyumaya çalışan kocasını dürterek kendi dili Kürtçe ile müjdeyi verdi; "amel bu ê!" Çay, kahve kokularına "amel olmuş!" çocuğun bok kokuları karışınca; hostes, üzerinde "ultra-prima" yazılı naylon bir torbayla kadının başına dikildi. Kadın, hostesin biraz da sinirlenerek uzattığı ultra-primanın ne olduğunu, neye yaradığını ilk anda kavrayamayınca, hostes önden, kadın kucağındaki çocuğuyla arkadan uçaktaki tuvalete doğru yollandılar. Onlar uçaktaki tuvalette kağıt bezlerle uğraşırken, ben de ayağındaki yemenilerini çıkarıp, yün çoraplarını sergileyerek, kokularını etrafa yayarak, kasketini önüne eğip koltuğunda horlayan adama sinirlenerek kalkmış, doğruca Diyarbakır'daki evimizde, avlumuzda dal daşşak yerde emekleyerek ortalığı boka boğmuştum! Ama benim imdadıma sarışın, mavi gözlü, dilber dudaklı hostes yerine Senem Nenem yetişmişti! Kuyudan çektiği buz gibi bir kova su ile beni yıkamış, kundaklayıp tahta beşiğime koymadan evvel de altıma serdiği beze, bacaklarımın arasına doldurduğu killi, kırmızı toprakla, bir güzel kundaklamış, kerpiç duvarlı, toprak damlı evimizde "ee, eee, eeeee" diyerek beşiğimi sallamaya, beni uyutmaya başlamıştı bile!

Çocuğun sesinin kesilmesiyle motorların gürültüsü içeriye dolmuştu. Yolcuların bir bölümü gazetelerine dönerken, ben saatte sekizyüz kilometrelik süratı çoktaan sollayarak, bıyıklarımın yeni yeni terlediği o günlerden birinde evimizin iki adım ötesindeki kerhanenin, umumhanenin, genelevin kapısına dikilmiştim! İki kanatlı tahta kapısının önünde bekçilerin nöbet tuttuğu bu yere neden biz yaştaki çocukları sokmadıklarını, kapı aralığından içeriyi merakla dikizleyerek bir şeyler öğrenmeye kalkıştığımızda bekçilerin ellerindeki coplarla, sopalarla bizleri kovalamaya neden kalkıştığını, içerden gelen gramafon sesleriyle, Celal Güzelses'in taşbaskı plaklarına karışan kadın kahkahalarıyla, küfürleriyle tüm Gâvur Meydanı'nı dolduran bu gizemli dünyanın sırrını çözmeye çalışırken; ebem, kocakarı Kure Mama'nın bizleri doğurttuğunu, leyleklerin getirmediğini, lahanalardan çıkmadığımızı artık ezberlemiştim ama, henüz ondört yaşlarında olduğum o günlerde, kadınlarla yatıp kalkma işinin ne menem bir şey, nasıl bir duygu, nasıl bir heyecan olduğunu bilmiyordum. Ama öğrenmeliydim! Öğrenmiştim de. Gâvur Meydanı'nda kerhanenin kapısında sürterken, benden ki yaş büyük bir arkadaşıma utanarak, sıkılarak bu "işi" sorduğumda; beni küçümseyip bir de tepeden tırnağa süzdükten sonra kem küm ederek izah etmekte zorlanınca, tam da o sırada gökyüzünde, tepemizde beliren pervaneli bir uçağın homurtulu sesiyle kendine gelmiş, havadaki uçağı işaret ederek şöyle söylenmişti:

"Allahvekil, sanki tayyareye binisen!"

Şimdi ak, beyaz saçlarımla "tayyareye binmiş" Diyarbakır'a gidiyordum. "Gavur"ların terkedip göçüp gittiği, artık kerhanesi bile kalmamış bir zamanların "Gâvur Mahallesi"ne...

TUNCEL KURTİZ

Çingene Baron – VI

Ah Baron, bunu görmedin, diyorum. Bu boğa güreşi değil. Bu güreşte urgancılar var. Develer birbirine kenetlenip sakatlanma olmasın diye iki devenin de onar urgancısı var. Develeri onlar ayırıyorlar. Ağız bağcıları var, ısırmasın develer birbirini diye.

Gümüşlük'ten çıktım yola, selam verdim sağa sola. Göynük'deyim baktım. Akrebin Yolculuğu'nda.

Baktım yanıma, yöreme.

Göynük 1300 yıllarında Süleyman Gazi tarfından alınmış. Nasıl alınmış? Türkmenler gelmişler ve savaş olmamış. Birlikte yaşamışlar. Süleyman Gazi bir hamam yaptırmış hemen.

Güleç yüzlü, içten insanlar Göynüklüler. Akşemseddin'in ondört göbek torunu Temel Akşemseddinoğlu. Otelin sahibi.

Göynük çayı akıyor kasabanın ortasından. İki yanında çınar ve ayva ağaçları. Kahveler, lokantalar. Kağşamış eski evler. Her biri meydan okuyor yeni yapılara ve günümüze.

Türbeler diyarı Göynük. Sıkkin Baba; Bıçakçı Baba yani. Yumruğu ile demir dövermiş. Bir gün, namaz sonrası, zikire başlamış Akşemseddin. Bıçakçı Baba katılmamış. Akşemseddin 'de, "Sendeki Hacı Bayram Veli tacını ve hırkasını almak gerek" demiş. Bıçakçı Baba girmiş yanan ateşin içine, alevler arasında. "Bakalım ateş tac ve hırkayı mı, yoksa beni mi yakar?"

Tac ve hırka yanmış, Bıçakçı Baba çıkmış ateşin içinden, çıplak.

Bir de Debbağ -Tabak Baba- var. Her öğlen namazını Mekke'de kılar, geri dönermiş. Katta Kâbe'de kaybolan bir Göynüklü yapışmış bunun bacağına, o da yummuş gözlerini, açınca bakmış ki Göynük'e gelmişler. Bir gün pazarda Tabak Baba'yı tanıyınca Göynüklü, Tabak Baba "Eh benim suyumu ısıtın gayri" demiş ve ölmüş. Bir de Samsa Çavuş var ve Şemseddin Molla, ki Fatih'in lalası.

Mudurnu'da Ahi bereket duası okunuyor çarşıda. Herkes dükkânının önünde. Oturarak çalışanlar ayakta, ayakta çalışanlar oturarak Ahi duasını mırıldanıyorlar.

Yıldırım Beyazıd bir hamam ve bir cami yaptırmış Mudurnu'da ve babasının ölümünden önce bir padişahlık iddiası. Şimdi bu Türkmenler Ahi teşkilatı ile mi geldiler, yoksa buradakilerle kaynaştılar mı? Bu mimarı Orta Asya'dan mı geldi? Yoksa bu yeni tanıştıkları insanlarla tanışıp konuştular mı? Türkmen babaları şamanlarını tümden unuttular mı Müslüman olunca?

Göynüklü kadınlar kendilerine has desenli –belki Hitit'ten kalan desen– kırmızılı, turunculu, sarılı, beyazlı bir örtü ile örtünüyorlar. Kaç göç yok. Çarşıda pazarda ot, mantar, yumurta, yoğurt, bal, çıra satıyorlar.

Samsa Çavuş'un türbesi kaba taştan yapılmış dört duvar. Gene kaba taşlarla çevrilmiş yüksekliği olmayan bir dikdörtgen. Bıçakçı Baba, Selçukî bahçesinde yıldız çiçeği. Hayat ağacı –mermer nasıl güzel işlenmiş. Ziyaretçiler gelip yazmalar bırakıyorlar türbeye.

Sarıkız zirvesi 1740 metre. İDA Dağı'nda –yeni gelen Türkmenlerle adı Kazdağı oluyor– Sarıkız kaz güdüyor dorukta. Paris de kaz gütmüştü İda Dağı'nda. Sarıkız Türbesi sanki Samsa Çavuş'un türbesi. Yontulmamış taşlarla yapılmış bir duvar. Ve çevresinde dört duvar. Üstü açık bir garip yarım oda. Üzüm, kavun getirenler, yazmalar bağlayanlar. Sarıkız'ın eteğinden dökülen taşlara yüzlerini sürüyorlar, dilek tutuyorlar. Sarıkız'dan bir taş alınca, gelecek yıl gene gelip taşı oraya bırakacaksın; yoksa dileğin yerine gelmez.

Sarıkız buralara Fatih Sultan Mehmed'in gemilerine tahta biçmek için Horasan asıllı Türkmenler'le gelmiş. Yani Samsa Çavuş'un Göynük'e gelişinden iki yüzyıl sonra. Ömer Kavur'un Akrebin Yolculuğu bitiyor. Tunca Yönder'le Söke, İncirliova, Germencik. Deve güreşleri. Ocak-Şubat-Mart ayları yapılıyor. Deve bir dönemin ulaşım ve taşıma aracı. Deve kervanları, Türkmenler. Gençliğimde Selçuk (Ayasluğ)'ta develerle yük taşıyan Türkmenler görmüştüm, kervanın önünde bir eşek. Eşeğin önünde bir Türkmen kadını yürüyordu, esen yele, dönen dünyaya karşı. Sanki dün çıkmıştı Horasan'dan yola.

Önce demiryolu taşımacılığı el koydu, sonra kamyon ve otobüsler. Develer artık bir şan-şeref meselesi. Sadece deve güreşi geleneğinin gereği varlar.

Kış bitiyor, bahar geliyor. Bir şölenle karşılıyoruz baharı...

Mart sonu herkes işinin başına. İş çok, ama önce şölen. Alan tel örgüyle çevreleniyor. Develer hamut töreninden önce kasabada dolaştırılıyor davullarla, zurnalarla. Boncuklarla, aynalarla süslenmiş. Zilleri, çanları ile ses vererek mağrur dolanıyorlar, ağızları köpüklü. Savran, yani deveci, ayağında körüklü çizmesi Söke, külot-pantol Aydın, ceket İzmir işi; sekiz köşe kasketinin üzerinde yağlığı sarı ya da kahverengi deve ile haşır neşir, sanki fino köpeği dolaştırıyor yanında. Bütün davranışları deveyle bütünleşmiş. Alanda çöpşiş, kavurma, sucuk ve rakı. Romörklerin üzerine masalar, sandalyeler atılmış. Rakı içiliyor ki, artık o kadar olur. Zurnalar, klarnetler, darbukalar, davullar; alan gümbür gümbür. Parayı bastıran çaldırıyor çökertmeyi, oynuyor zeybeğini. Binlerce insan içiyor ve oynuyor. Çal bir daha...

Ah Baron, bunu görmedin, diyorum. Bu boğa güreşi değil. Bu güreşte urgancılar var. Develer birbirine kenetlenip sakatlanma olmasın diye iki devenin de onar urgancısı var. Develeri onlar ayırıyorlar. Ağız bağcıları var, ısırmasın develer birbirini diye.

Bu bir Ege şöleni. Bir ayin. Ben de rakıyı dipleyip kendi zeybeğimi öğreniyorum.

Söke'den Kuşadası'na taşınıyoruz.

Aksakallı kitapçı Haluk, Nuray ve karasakallı Aybar ve Troya'dan yana oğlu Ares. Arasıra Ahmet ustanın ekşili köftesine takılıyoruz. Şimdilerde karasakallı Aybar'ın Selenası'nda ZEUS Hasan Hüseyin, Ömer Hayyam, Neyzen Teyfik tarafından "Reserve" masanın yanında oturup çekiyoruz kafaları. Reşide, ki Reşid'in kızıdır ve Neşetiyeli'dir, Aybar'ın eşi Ares'in anasıdır. Hep birlikte Afrodisyas'a gidiyoruz. Afrodisyas başka bir yazı olacak galiba.

Kuydaş Sanat Galerisi'nde Sezgin Sander'in resim sergisi öncesi "Sayıklamalar"ı imzalıyorum. Aydın, ki bilgisayar uzmanıdır, dediğine göre, haftanın "best seller"i oldum. Sonra Nâzım, Cahit ve Can babalardan yorumlar. Reyent Çello ile eşlik ediyor. Birlikte arıyoruz: Kuydaş kitapevinin kedili, sarmaşıklı güzelim bahçesinde bilmediğimizi, bulamadığımızı arıyoruz Reyent'le ve bunları paylaşıyoruz o güzelim insanlarla.

Ferda'nın sarı kartalı ile Gümüşlük'e doğru yola çıkıyoruz. Bafa Gölü'nde Ay hanımla sohbetimiz var. Köyde incir ikram ediyorlar; bal, bal...

– Bal ya... Amerikalı geldi bunun fidesini göttü, toprağı göttü... aradan zaman geçti, geldi, olmeyo diye.

– Neden olmeyo?

– Olmaz ya!

– Neden olmeyo, söyle...

– Hindi, akşem oldumu şu Çatalkaya'dan ıscak bir ürüzgar eser. Yemişe değende, yemiş ananın camı gibi çatlar. Fideyi göttün, toprağı göttün... Çatalkaya'yı ne hal götçen camına kodumunun Amerikalısı!..

Ve Selena ile buluşma. Reyent çalıyor. Çalarken çelloyu ve kompozisyonları asarken bir Dyonisos Reyent. Yalnız ev temiz olacak, mutfakta bulaşık olmayacak. Yoksa çalışamıyor. Kendi odasını bana verdi. Öteki odada, yerde yatıyor. Israr para etmedi.

Bir de Yılmaz'la Muş'ta aynı odada kalıyoruz. Askerlik yapıyor Yılmaz. Ben öğretmen, yedek subay. Yılmaz'ın da aynı hakkı var, fakat 1958'deki komünist propaganda yapmak suçundan yedibuçuk yıl mahkûmiyeti de var; dolayısıyla, askerliğini er olarak yapıyor.

Ne hazindir ki, yirmi yaşında Yılmaz Onüç Dergisi'nde yayımlanan "Üç bilinmeyenli eşitsizlik" hikâyesi ile bu üçyüz basıp üniversite kapısında satan dergide öyle bir suç işlemişti ki, yedibuçuk yıl vermişler; hem de 1960 inkılâp hükümeti icratında!..

Yılmaz kendi yattığı karyolayı bana hazırlattı, anası olan o muhteşem insan. Kendisi yer yatağında yattı, olmazlanamazsın bazen. İşte öyle.

Tunca Yönder'in film müziğini çalışıyor Reyent. Derken Can baba geliyor Datça'dan. Ali Pere, Reyent, ben eşlik ediyoruz. Eklisya'da muhteşem bir gece. Gani ve Bâki Turanlı videoya alıyorlar.

Yarın pazar. Tunca geliyor. Pazartesi İstanbul'a uçuyoruz Reyent'le. Şimdi pazar sabahı, 00.03. Reyent müzik kaydediyor.

İstanbul'da Gayfe'deyim.

Yazıyorum...

"Ben seni seviyorum; yani ben aslında kendimi seviyorum. Seni bana, beni sana benzetiyorum. Seni kendimi sevdiğim kadar seviyorum."

İlhami giriyor içeriye.

Müzeyyen, diyecek oluyorum.

Nezahat, diyor. Nasıl? diyorum...

"Nezahat, dedim, sende bu ad oldukça istersen sıfır numara kel ya da at kuyruklu olurum. İnce biyıklı tek dişi altın olurum. Hasta olurum, susarım Nezahat. Öyle bir susarım ki, susmak üzerine konuşmak gerekse beni götürürler. Ya da Çırağan Sarayı ile Dolmabahçe Saat Kulesi ile konuşurum.

Duvarlar, Albayım beni Nezahat'le evlendir, yazarım, gizli gizli.

İyi olmam Nezahat, kötü olurum.

Ya bu adı değiştir ya da bu elmayı geri al Nezahat. Ben de kafayı yemeye meyyal haller var. Sevdiklerince terkedilme endişesi var. Yüzünde göz izi var Nezahat!.."

Anlaşıldı, İlhami'nin yeni romanı bu; Nezahat'le ilgili yani...

İlhami, bu karısını öldüren adam, Miço ve Müzeyyen, ne dersin?

Olur abi, neden olmasın!..

SUNAY AKIN
Piri Reis'in Papağanı

Türklerin, Okyanus aşırı bir yolculuğa katlanıp Yeni Dünya'da sömürgeler aramasına gerek yoktu. Bu zahmetli işi Avrupalılar yapıyor, Türkler ise ambarları değerli eşyalarla dolu olan gemilerine dönüş yolunda el koyuyordu.

Yerlilerin köle olarak çalıştırıldığı maden ocaklarından çıkartılan altınlar ve gümüşler gemilere yüklenerek, Avrupa'nın çeşitli ülkelerine gönderilir. Tehlikeli bir yolculuğun ardından Akdeniz'e ulaşan gemilerin yolunu gözleyen birileri vardır: Türk korsanları!..

Okyanus'un azgın dalgalarını aşan gemilerin, Cezayir'den hareket eden korsanların elinden kurtulma şansı hiç yoktu. Böylelikle, Amerika kıtasının sömürülen zenginlikleri Türklerin eline geçer. Öyle ki, Cezayir o yılların en zengin bölgesi haline gelir. Evlerin odaları altın ve gümüşlerle dolup taşar. Osmanlı İmparatorluğu'nun Akdeniz'e egemen olduğu dönemlerde Cezayir, "Bizim Meksikamız" ya da "bizim Perumuz" diye anılır.

Türklerin, Okyanus aşırı bir yolculuğa katlanıp Yeni Dünya'da sömürgeler aarmasına gerek yoktu. Bu zahmetli işi Avrupalılar yapıyor, Türkler ise ambarları değerli eşyalarla dolu olan gemilerine dönüş yolunda el koyuyordu. İspanyol tarihçi Haidove'un karşılaştırması şöyledir: "Hıristiyan gemileri çok hantal, galileri hareketten yoksun, zor demir alabilir, liman demirleyince bakımdan düşer, tayfa ve mürettebatı sahile çıkıp trampetlerini çalar, geceleri zevk ve eğlence peşinde koşup gündüzleri de kağıt ve zar ile kumar oynarlar; bütün zamanlarını böyle boşa harcarlardı. Türk korsanları ise, Akdeniz'in doğu ve batı taraflarında, kimseden korkuları olmaksızın ve dalgaların yegane hâkimi olarak dolaşıp geziyorlardı.

Korsanlar arsında en ünlüsü 1485 yılında doğan ve Malta kuşatmasında seksen yaşındayken ölen Turgut Reis'tir. Tarihçi Morgan'ın "Cezayir Tarihi" adlı kitabında yaşantısının üç yılını bir gemide forsa olarak geçiren Turgut Reis'e rastlarız: "İşte bu zamandan itibaren bu korkusuz korsan tarfından Sicilya ve Napoli sahillerinin tahrip ve müdaafaya mecbur bırakılmadığı bir tek mevsim geçmez olmuştu. İspanya ile İtalya arasından geçmeye cesaret edecek bir tek Hıristiyan gemisi de görülmez olmuştu. Çünkü böyle bir işe kalkışmak cür'etini gösteren bütün gemiler Turgut tarafından zaptedilirdi. Eğer bunlardan biri tesadüfen Turgut'un elinden kurtulacak olsa, tazminatını o civarın sahillerindeki Hıristiyan köy ve kasabalar öder ve yüzlerce insanı Turgut'un gemilerine forsa olurdu."

1513 yılının Mart ve Nisan aylarında Piri Reis'in hazırlamış olduğu Atlas Okyanusu haritası Amerika kıyılarını

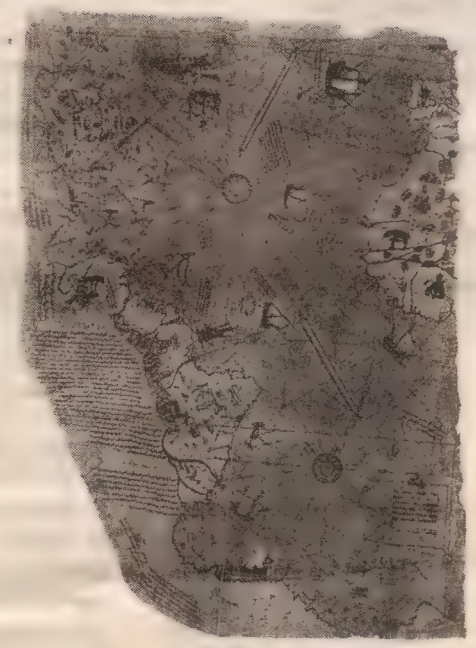

kusursuz denebilecek bir doğrulukta yansıttığı için son derece önemlidir. Piri Reis Gelibolu'da, ceylan derisine çizdiği haritasının bir köşesine "Bu harita benzeri bir harita, bu dönemde kimsede yoktur" notunu düşmeyi de ihmal etmez. Amerika'ya hiç gitmeyen usta denizci çalışmalarını "karşılaştırma yoluyla" yapar. 1517'de, Mısır'da dönemin padişahı Yavuz Sultan Selim'e sunulmuş olan harita için Piri Reis'in yararlandığı kaynaklar şunlardır: Araplar'ın Caferiye (Coğrafya) dedikleri ve kara parçalarını da içine alan İskender-î Zülkarneyn zamanında yapılmış olan sekiz dünya haritası, bir Arabî Hint haritası, Sind, Hind ve Çin ülkelerini de geometri yöntemiyle gösteren dört Portekiz haritası, Kolomb'un yapmış olduğu harita ve o dönemde çizilen yirmiye yakın diğer haritalar.

Piri Reis'in haritasında, amcası Kemal Reis'in gemisinde bulunan bir İspanyol'un da gözlemleri yazılıdır. Kolomb'un üç yolculuğuna katılmış olan İspanyol denizci yaşadıklarını Kemal Reis'e aktarır. Haritanın çizilmesine bu bilgiler de ışık tutmuştur: "Önce Septe Boğazı'na vardık, oradan günbatısı kerte İodos yönüne doğru dört bin mil seyrettikten sonra karşımızda bir ada gördük. Ama giderek denizin dalgaları köpüklenmez olmuş, yani deniz sakinleşmiş ve Kuzey Yıldızı giderek küçülerek görünmez olmuştu."

Yerlilerin insan eti yediklerini, adalarda büyük yılanlar olduğunu ve Kolomb'un yerlilere boncuk vererek karşılığında altın aldığını anlatan İspanyol denizcinin sözleri haritanın Güney Amerika kısmında yazılıdır. Bu bölümde çizilmiş olan hayvanlar da "Espiri Reis" tarafından görülmemiş olduğundan karikatür özelliği taşırlar.

Ünlü reklamcı Oliviero Toscani'nin tanıtımını yaptığı giyim firmasına 1991 yılında hazırlamış olduğu kampanya Riyad'ta yasaklanır. Sırtında rengârenk bir papağan oturan zebranın fotoğrafı, "Kuran'ın canlıların resmedilmesini yasaklaması" nedeniyle tüm reklam panolarından indirilir. Piri Reis'in haritasına baktığımızda birçok hayvan ile karşılaşırız. En çok çizilen de papağandır! Piri Reis'in haritası, yapılmış olduğu yıl düşünülecek olunursa, bilimin yasak tanımazlığını gözler önüne sermesi açısından da önemlidir.

1960 yılının 29 Aralık günü, Nâzım Hikmet, Moskova'da "Piri Reis'in Haritası" adlı bir şiir yazar. Şiiri okuduğumuzda, haritadaki resimlerin şairin de dikkatini çektiğine tanık oluruz:

Piri Reis düşlerimizi çizmiş hartasına
boyamış serin deniz sabahlarının
renkleriyle.
Piri Reis düşlerimizi çizmiş hartasına
göz görmemiş, el değmemiş yıldız
hevenkleriyle.
Piri Reis düşlerimizi çizmiş hartasına
varılan kıyılardan ayak basmamış
kumsallara doğru
hayırsız adalarla yeşil papağanların
arasından
billûr köşklere giden yolu.

Reis'in hartasında kıtalardan büyük
boynuzlu balıklar
ve timsah başlı maymunlar yanar-
dağlardan iri
Reis'in hartasında yelkenliler yürek
kadar
ama balıklarla maymunlar yutamıyor yelkenlileri.

Yolculuk başlamaz yürek çağırmasa
akıl yorulabilir, yılabilir, ama yüreğin
sırtı gelmez yere.
Yelkenlilerle gidiliyor kosmosa
Piri Reis'in hartasında yüzen yürek
kadar yelkenlilerle.

Amerika'nın kuzey kıyılarını ve Gröndland'dan Florida yarımadasına kadar uzanan bölgeyi kapsayan bir haritayı da, 1528 yılında hazırlamış olan Piri Reis, yerli halkı şöyle tanımlar: "Bu bölgeler yerleşme bölgeleridir, tüm halkı çıplak gezer."

Piri Reis'in haritasında Avrupa kıtasında insan resimleri bulunsa da, karşı kıyılardaki hayvan çizimlerinin yanında bir tek Kızılderiliye rastlanılmaz!..

ŞAVKAR ALTINEL
Berberler Tarihi

Kurtuluş'ta otururken
babamın götürdüğü berberde,
daha boyum çok kısa olduğundan
koltuğun kolları arasındaki
yüksek tahtaya oturur
ve on beş dakikalık süre
bir hayat kadar uzun geldiği için
ağlardım sıkıntımdan.

"Demek Türksün," demişti
57. Sokak'taki geveze berber,
"Nasıl dayanıyorsun burada olmaya?
Ben Kansas'a gitmiştim bir kez;
öbür ucu gibi gelmişti dünyanın."

Glasgow'da Çinli bir berberim vardı:
Başka günlere tanıklık eden
solmuş Hong Kong resimleri duvarlarda;
sabırla makas kullanışına baktım on yıl
am ne yaşını kestirebildim,
ne de anlayabildim birkez bile
Çince mi, İngilizce mi olduğunu
ağzından çıkan garip sözcüklerin.

Pudra, losyon ve saç kokusu,
usturalar, kremler, kırık dişli taraklar,
Sevil Berberi Rossini'nin,
Nabokov'un Kasbeam berberi.
Ama en çok bir ortaokul hocamın
anlattığı öykü kalmış aklımda:
"Saçlarım dökülüyor
dediğimde bir berbere,
kaybetmenin sonu yoktur, beyefendi,
diye karşılık vermişti bana."

NALAN TÜRKELİ
Yavrum

Kimler kıydı sana
Hiddetin lâv
İsyanın deli dalgalar
Kuşkunun gölgesi var
Solgun benzinde
Yitik kimlik varlığınla
İstihkakın nefeslik mi umutlarda
Hiç tatmadığın sevgi mi mutsuzluğun
Dilindeki mi alfabesizlik
Yüreğindeki kamçı izleriyse kükreyişin
Ayrı bir ortam, ayrı bir dünya
var mı ki yavrum...

OKU DUĞUM KİTAP LAR

METİN CELÂL

Açıklayıcı Bilgiler El Kitabı,
Julio Cortazar (Çev. Işıl Yüce, Altıkırkbeş yay.)

Latin Amerika Edebiyatının en önemli yazarlarından, ustalarından biri Cortazar. Daha çok Avrupa'da yaşadığından olsa gerek edebi anlamda buraya daha yakın ama Latinliği de her satırından yansıyan bir yazar. Hınzır, deneyci, yeniliklere açık.... Ama tüm bu dinamizminin altında güçlü bir kültürel, yaşamsal donanım var. Boş atıp dolu tutmuyor, ne yaptığını biliyor.

Açıklayıcı Bilgiler El Kitabı, Cortazar ustanın, bir sayfayı bile doldurmayacak uzunluktaki küçük küçük öykülerle, öykücüklerle ayrıntılara, hayatın esasını oluşturan gündelik yaşamın unsurlarına bakıyor, anlatıyor. Bir saç teli, bir etiket, bir günlük gazetenin katlanışı öykünün başlamasına yetiyor. Okudukça, bize tekdüze gelen gündelik görüntülerin ardında nasıl anlamlar saklı olduğunu görüyorsunuz. Önemli olan görmesini bilmek. O göze de herkesin kolayca sahip olamayacağına inanıyorsak Cortazar gibi kılavuzlara her zaman gereksinimimiz olaçak.

Yüzyılın En İyi 100 Filmi, Barry Norman
(Çev. V. Sargın - J. Mutlu, Afa yay.)

Sinemanın yüzüncü yılı, çeşitli kitaplarla kutlanıyor. Sinema tarihleri tabii ki ağırlıkta. Ama esas çoğunluğu "yüz yılın en iyi yüz filmi" kitapları oluşturuyor. Sanıyorum ülkemizde de bu başlıkla yayınlanan kitapların sayısı şimdiden dördü beşi buldu.

Barry Norman'ın "Yüzyılın En İyi 100 Filmi" de bu kitaplardan biri. Barry Norman, entellektüel kaygılara fazla yüz vermeden, sinema açısından önemli olan filmleri seçmiş. Böyle olunca da ağırlık daha çok Amerikan filmlerinden yana kaymış. Örneğin bir Kieslowski ya da Tarkovski'nin filmleri bu kitapta yer almıyor. Ama çok daha başka ve aklınıza kolayca gelmeyecek filmler var. Bunu kitabın bir dezavantajı olarak söylemiyorum, tercihin yönünü belirleyen bir şey. Unutmamalı ki yüz yıldan yüz film çıkartmak çok zor bir şey. En az sinema bilgisine sahip olanlarımız bile yüz yıllık bir dönemden, bir asırda çekilen binlerce, yüzbinlerce filmden en az üç yüz beş yüz tane beğenilecek, unutulmayacak film çıkartır.

Ben bu tür kitapların çok önemli bir yararı olduğunu düşünüyorum. Başucu kitabı işlevi görüyorlar. Kafanız bir filme takıldı mı konusunu, sinema açısından önemini, eleştirilen yanlarını ve oyuncularını, yönetmenini kolaylıkla bulabiliyorsunuz.

İstanbul'da Diyarbakır'da Azalırken,
Yelda (Belge yay.)

Giderek tek renklileşen ve bu rengi de gri olarak belirlenen bir toplum haline geliyoruz. Çoğunluk ezici bir şekilde kendi kurallarını dayatıyor. Kendi yaşama biçimini, bakış açısını, değerlerini... Kabullenmeyene ise "ya terk et, ya öl!" diyor. Belki de cumhuriyetin ilanından beri gelen üniter devlet anlayışının doğal sonucu bu. "Ne mutlu Türküm diyene!" felsefesinin...

Türkiye renklerini, çeşitliliğini kaybederken aynı zamanda hoşgörüsünü de kaybediyor. Yelda, "İstanbul'da Diyarbakır'da Azalırken"de bu süreci anlatıyor. Varlık Vergisi'nden, 6 - 7 Eylül Olayları'ndan söz ederken de aslında tarihi değil bugünü anlattığını fark ediyorsunuz. Ama asıl çarpıcı yazılar göç eden, kaybolan, hayatımızdan çekip giden komşularımız, hemşehrilerilerimiz hakkında olanlar, onlarla yapılan röportajlar.. Ermeniler, Yahudiler, Rumlar, Süryaniler.... Onlarla yitip giden gelenekler, göreneklerr, alışkanlıklar... Aslında azalanın kimliğimizden, kişiliğimizden bir şeyler olduğu... Bunlara dikkati çekiyor Yelda. Gündelik hayattan, global politikalara dek hayatın çeşitli alanlarından biz fark etmeden, bize fark ettirilmeden yaşananları anlatıyor.

"Aşkbiziayıracak",
Gamze Deniz (Ulusal yay.)

"Bilmiyorum şimdi kafandan neler geçiyor çocuk. bütün giysilerinde direnç lekeleri. avuçlarında tutunabilmenin kasları. gülümseyişinin ortasında bir yığın insan. ben kendimi bu yığının içinde, bir cadı süpürgesiyle süpürülürken buldum. açtığım bütün mektupların içinden soru işareti çıkıyordu. zarfların üzerinde balık pulları vardı. tedirgin oluyordum. çok uzun zaman önce kalbini kırdığım bir dostla karşılaşacak gibiydim. kendi yaşamıma pleybek yapmaya başladım."

Pişmiş Kelle'den tanıyoruz Gamze Deniz'i. Herhalde derginin en farklı yazarı. Mizahı, mizah yapmayı sevmiyor gibi ama alttan alta yoğun bir ironisi, hayata bakışında alaycı bir eleştirisi var.

"Aşkbiziayıracak", Gamze Deniz'in ikinci kitabı. Kadınca bir bakışla ironisini ve alaycı eleştirisini birleştirmiş ve onları edebi bir yapıda buluşturmuş. Havasına girdiğiniz, dünyasını hissettiğiniz taktirde akıp giden, bir solukta okunan denemeler...

İki Deniz Arası Siyah Topraklar,
Enis Batur
(Yapı Kredi yay.)

Gezi Yazıları diye bir edebiyat türü vardır. Şimdi unutulmaya yüz tutmuş, edebiyatçıların, yazarların pek itibar etmediği bir tür. Edebi tadla belge olanın birbirine karıştığı yazılardır bunlar. Yazarın gözüyle uzak diyarlara yolculuk ederiz. Onun cümlelerinde betimlendiği kadarıyla tanırız o ülkeleri. Bir anlamda edebiyatçıların çektiği belgesel filmlerdir bunlar.

Dediğim gibi şimdi terk edilmiş bir tür gibi gezi yazıları. Sinema, televizyon icat edileli beri kimse yazar sözüne ve gözüne itibar etmez oldu. Oysa o yazıların, kitapların da kendilerine has bir tadları vardı.

Enis Batur'un "Bordeaux Seyahatnâmesi" alt başlıklı "İki Deniz Arası Siyah Topraklar" adlı kitabını görünce bir eski dostla karşılaşmış gibi oldum. Enis Batur, bir aylık geziden 287 sayfalık bir kitap çıkartmış. Fotoğraflarla bezeli, gün gün ilerlleyen bir yapıda, sanki şairle birlikte tüm günleri dolu dolu yaşadığınız hissini veren bir gezi kitabı bu. Belki de hiçbir zaman tek başınıza çıkamayacağınız bir gezi.

Çiller Özel Örgütü,
Doğu Perinçek
(Kaynak yay.)

Susurluk'la yatıp Susurluk'la kalkarken yayınlanan "Çiller Özel Örgütü" adlı kitabı görünce uzun süre elime alıp bakmak bile gelmedi içimden. Mevzu aynıydı, kapakta sarışın kadın başını kaşıyordu ve telefonu ABD'ye bağlıydı. Çemberin merkezinde duruyordu. Ve bunların hepsini biz biliyorduk. Tabii bizim bilmemiz bir şeye yetmiyordu. Türk polisi yakalamıyordu. Çünkü bu kez Türk polisinin bazı elemanları kaçıyordu. Kol kırılmış yen içinde kalmamıştı. Susurluk ayranı ekşimişti. Reha Muhtar'ın soruları içimize etmişti. Onun için okumak istemedim bu kitabı. Aynı şeyler yazıyor, diye düşündüm. Mit raporu, Abdullah Çatlı, Uçuran Çiller, İşçi Partisi'nin girişimleri falan... Sonra içimdeki merak böceği sordu; "Kapakta TBMM Susurluk Komisyonu'n Sunulan Dosya ve Be geler diyor. Acep TBMM'nin ünlü komi yonu bu belgeleri alınc ne etmiş, ne eylemiş? Bu sorunun cevabı bulmak için kitabı karı tırmaya başladım ve b hamlede okudum 70'lerden, 12 Eylül'ler Netekim paşalardan k çük Turgut'lara, hatt Türkmenistan'a kada uzanan, roman olara yazılsa değme casus ro manlarını, John Le Ca re'leri solda sıfır bıraka cak bir maceraydı karş mızdaki. Kara Murat'l rın, James Bond'ları yaşadıklarının gerçe hayattan alınma oldu ğunu öğrenmek bir ke daha canımı sıkt TBMM'nin ünlü komi yonu haklıydı, bu kon onları ilgilendirmiyordu savcılığın işiydi. Savcılı ta haklıydı, bu kon onları ilgilendirmiyord TBMM'nin işiydi. Anla yacağınız yakan to oyunu gibi bir şeyd Kimse topu ellemek i temiyordu. Sonuçta to yine bizi, sıradan insan ları yakacaktı.

Biz Toplum Olarak,
Sosyolok Ecevit
(Parantez Yay.)

Aslında Sosyolok Ece vit'i Öküz okurlarına ta nıtmak gereksiz bir iş Çünkü onun her bi Türkiye toplumunun b yarasına parmak basa ve bu parmak basm işlemini hep araştırma lara, bilimsel ölçütler dayanan yazıların Öküz'ün ilk sayısında itibaren hep berabe okuyorduk. Onun kar mizahı bizi gülmekl somurtmak arasınd kararsız bırakıyor, ge nellikle bir kahkahayl sonuçlanıyordu.

Şimdi bu yazılar "Bi Toplum Olarak..." adıy la toplanmış. Sosyolo Ecevit, otuz iki yazıd biz toplum olarak "muhtemel bir uzay ziyaretine hazır mıyız" "karpuz seçme beceri sini sosyal statü basa mağına dönüştürm tavrından vazgeçebile cek miyiz", "Kahra manmaraş dövme don durmacılarıyla hesap laşma sürecini niçin er teliyoruz", "kayıp kıt Atlantis'in esrarına kat kıda bulunabilecek mi yiz" gibi sorunları araş tırıyor ve hep olumsu bir cevap vermeme için yazılarını o ünl küçük Ercan fıkralarıyl bitiriyor.

bir kitaptan bir şiir

GÖK YÜZÜNÜ ÇEVİR BANA

bende bulduğun benim de aradığımdı
sarmaşıp inceldiğimiz o nokta
hadi tut elimden gezdir sokaklarını
ansızın yakalan sağanağıma

akşam kendini karartırken geliyorsun
komşular kim bilir ne diyor
günü soyunup beni giyiniyorsun
parmakların ışıkları dinlendiriyor

göz yüzünü çevir bana
gezinsin tutkunun alevden dili
uçarken çıkardığın o ses var ya
bütün sözcüklerin özeti gibi

tanrı bu geceyi korusun

ENVER ERCAN
(Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman'dan Varlık yay.)

bir kitaptan bir bölüm

şarkı söylemek için açıklayıcı bilgiler

Evin tüm aynalarını kırmakla başlayın işe, kollarınızı salıverin, dalgın dalgın duvara bakın, *kendinizi unutun*. Tek bir nota söyleyin, içinizde dinleyin.. Taşların arasından çıkan ateşlerin, yarı çıplak ve çömelmiş siluetlerin olduğu korkuyla kaplı bir manzaraya benzer bir şeyler duyuyorsanız (ama bu daha sonra gerçekleşecek) iyi yolda olduğunuzu düşünüyorum., aynı şekilde sarı ve siyah boyalı kayıkların yüzdüğü bir nehir duyuyorsanız, bir ekmek tadı, bir parmak dokunuşu, bir at gölgesi duyuyorsanız, yine iyi yoldasınız.

Neden sonra, partisyonlar, bir giysi satın alın ve ne olur burundan şarkı söylemeyin, Schumann'ı rahat bırakın.

Julio Cortazar (Açıklayıcı Bilgiler El Kitabı'ndan, Altıkırkbeş yay.)

MEVZU

TAHAMMÜL

Toplum olarak da, tek tek bu toplumu oluşturan bireyler olarak da geçmişimizle, yaşadıklarımızla yüzleşmekten pek hoşlanmıyoruz, hatta korkuyoruz. O yüzden de anılar, hayat hikâyeleri çok az yayınlanıyor. Yayınlananlar da sade suya tirit oluyor.

Geçmişten geleceğe belge bırakmak en çok korktuğumuz şeylerden biri. Sadece iyi, bizleri gülümseten anılarımız olsun istiyoruz. Onları anlatmanın da yeterli olabileceğini düşünüyoruz.

Tabii böyle davranmamızın temelinde yatan başka şeyler var. En önemlisi hesap sorulmasından korkuyoruz. Ne de olsa düşüncenin, düşünceleri ifade etmenin suç olduğu bir ülkede yaşıyoruz. Eh, bu düşünceler bir de anısal olursa, tek tek kişileri de ilgilendirirse, doğruları yazsak bile, belgelendirsek bile "kişiliğime hakaret ediliyor" diye hakkımızda manevi tazminat davası açılması işten bile değil. Davayı falan bir yana bırakın, geleneksel olarak toplumumuz buna hazır değil. Gelenekler sizi ister istemez engelliyor.

Tek tek bireylerinin geçmişiyle yüzleşmeye korktuğu bir ülkede toplumun kendi geçmişiyle hesaplaşmasının hiç de kolay olmayacağı da net bir gerçek. Anı, biyografi kitapları gibi tarih kitapları da çok az. Varolanlar da, bilinenleri yinelemekten, resmi tarih diye adlandırılan, yaşanan zorlukları, yanlışlıkları görmezden gelip sadece başarılardan söz eden, geçmişi sadece bir kahramanlıklar toplamı olarak gören anlayışı yinelemekten başka işe yaramıyor genellikle.

Bu bakış açısı ile hayata, kitaplara bakmayı sürdürdüğümüzde de en sıradan bir görüş, en küçük ters bir bakış bile bizi sarsmaya, hatta galeyana getirmeye yetiyor. Toplumsal olarak da, bireysel olarak da ilk tepkimiz yok etmeye, yakmaya, yıkmaya yönelik. Abartıyoruz, abarttığımız için de karşımızdakinin önemini büyütüyoruz. Sonunda da öfkemiz iyice kabarıyor ve sonuçları içinden çıkılmaz, onarılmaz bir hal alıyor.

Oysa düşünceleri en kolay ve doğru çürütme yolu düşüncelerdir.

Yazıların cevabı yazılarla, kitaplarınki kitaplarla verilir. Bir yere varılacaksa tartışa tartışa varılır. Yasaklarla, cezalarla değil.

Armstrong'un Bozkurt (Arba yay.) adlı kitabı çevresinde gelişen olaylar düşündürdü bunları bana. Bozkurt, 1932'de Mustafa Kemal'in sağlığında yayınlanmış, o zaman büyük bir ilgi uyandırmış bir kitap. Atatürk aleyhinde bazı bölümleri olduğu duyulduğu için de zamanın hükümeti, şimdikileri aratmayacak bir işgüzarlıkla kitabın Türkiye'ye girişini yasaklatmış. Sanki bilmezlikten gelmek, okunmasını yasaklamak çözümmüş gibi. Tabii kitap yasaklanınca önemi daha da artmış, hakkında ki söylentiler de Mustafa Kemal'in kulağına kadar gelmiş.

Atatürk, bu noktada son derece sağlıklı bir yol izliyor. Kitabı getirtip son satırına kadar okutturuyor, notlar çıkartıyor. Sonra da bu kitabın ülkeye sokulmasının yasaklanmasının son derece gereksiz olduğunu açıkça belirtiyor. Yaptığı tek şey var, kitapta bulduğu eksikleri ve çarpıtmaları Necmettin Sadak'a dikte ettiriyor ve bunun sonucunda ortaya çıkan cevap Akşam Gazetesi'nde yayınlanıyor. Bunlar yaşanırken yıl 1932.

Peki 1997'de ne oluyor? Önce yazmaktan okumaya hiç vakti olmayan gazete köşe yazarları, Armstorng'un kitabının tam 65 yıl sonra Türkçe'de yayınlanması üzerine kraldan çok kralcı kesildikleri için bir ağızdan aleyhte bir kampanya başlatıyorlar ve kitap bir anda ilgi odağı oluyor, çok satıyor, okunuyor. Bu durum köşe yazarlarımızı daha da öfkelendiriyor, ihbar niteliği taşıyan yazılar yazıyorlar, sonuçta kitap yasaklanıyor, toplanıyor ve çevirmeni ile yayıncısı hakkında ceza davaları açılıyor.

Yazmaktan okumaya vakitleri olmayan gazete köşe yazarları demiştim, gerçekten de biraz okur yazar olsalardı, Bozkurt'un Türkçe'sinin giriş yazısını okusalardı, Mustafa Kemal'in tavrını görselerdi, daha o zaman Armstorng'a yasakla değil, düşünceyle, yazıyla karşı çıkıldığını, cevap yazıldığını okuma yeteneğini gösterselerdi daha doğru olmaz mıydı? Ya da biraz sabretselerdi...

Evet, biraz sabretselerdi, Bozkurt kitabına verilen cevabı da kitap olarak görebileceklerdi. Kaynak Yayınları, sözü geçen yazıyı "Atatürk'ün Armstrong'a Cevabı, "Bozkurt" Kitabındaki Yanlışlar ve Çarpıtmalar" adıyla yayınladı. Bu kitapta büyük ilgi gördü, kısa zamanda ilk baskısı tükendi.

Düşünceye düşünceyle karşı çıkılmış oldu.

Kitaba cevabını kitap verdi.

Doğru olan da bu değil mi? Yasaklamak, yok etmek, yok saymak yerine tartışmak, birlikte doğruyu, gerçeği bulmaya çalışmak...

"Bozkurt" örneğinde yaşananlar bizim toplum olarak bunu yaşamaya hazır olduğumuzu gösteriyor. Bir de bizim "vekillerimiz", bizi yönetsinler diye seçtiklerimiz anlasa, görse, çok şey değişmeyecek mi?...

LeMan KİTAPÇISI AÇILDI

Leman, Öküz, Lemanyak Yazar-Çizerlerinin, Yazı ve Karikatür Albümlerinin yanısıra tüm mizah kitapları; Cezmi Ersöz'ün, Metin Üstündağ'ın, Mehmet Çağçağ'ın, Can Barslan'ın, Tuncay Akgün'ün, Aslan Özdemir'in, Ahmet Yılmaz'ın, Suat Özkan'ın, Güneri İçoğlu'nun, Erdil Yaşaroğlu'nun, Nihat Genç'in, Altay Martı'nın, Gani Müjde'nin, Vedat Özdemiroğlu'nun, Kaan Ertem'in, Ender Özkahraman'ın, Can Yücel'in, Orhan Pamuk'un, Mahmut Tibet'in, Lütfü Oflaz'ın, Tuncel Kurtiz'in, İlban Ertem'in, Bülent Üstün'ün, İrfan Sayar'ın, Abdüllika'nın, Ramize Erer'in, ve ismini buraya sığdırımadığımız mizah ustalarının, 'Zemheri', 'Langadang', 'Harala Gürele', 'Hain Evlat Ökkeş', 'Terelelli Pictures', 'Yok Karşılığı Yüzünün', 'Haritanın Yırtılan Yeri', 'Bezgin Bekir 68'li', 'Dedeler, 'Kıllanan Adam, 'Sen Güzelsin Pelikan'da Güzel', 'Firavun'un Laneti', 'Komikaze-1-2-3', 'Cümbür Cemaat', 'Dengeli Beslenme', 'Öğreten Adam ve Oğlu', 'Savaş ve Kalbım', 'Yazıkatür', 'Gez Göz Mahmut'çuk', 'Gece Tarifesi, 'Burası Törkiye', 'Peynir Gemisi', 'Orası Öyküleri', 'Sayıklamalar', 'Kabız Kuğu', 'Zihni Sinir', 'Bir Bıyıksız', 'Eşi Nadide', 'Dün Korkusu', 'Bu Çağın Soylusu', 'Yeni Hayat', 'Vicdan', 'Ölüm ve Gök Yokuş' gibi pek çok eserlerini LeMan Kitapçısı'nda bulabileceğiniz gibi, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz, Özdemir Asaf, Edip Cansever gibi büyük üstadların kitapları ve LeMan, ÖKÜZ, LeManyak, GİT'in yeni ve eski sayıları, LeMan, LeManyak ciltleri, LeMan çizerlerinin tişörtlerine de ulaşabileceksiniz. Pek yakında bu yazar-çizerlerin imza günleri, okurlarla söyleşileri LeMan kitapçısında gerçekleşecek - Leman Kitapçısı Leman Kültür'de

Adres: İstiklal Caddesi İmam Adnan Sok. No:20 Beyolu-İstanbul
Tel: 251 42 44'den 27

LeMan KİTAPÇISI'NDA İMZA GÜNLERİ

Cezmi Ersöz 05.06.1997
Aslan Özdemir 13.06.1997
Erdil Yaşaroğlu 20.06.1997
Suat Özkan 27.06.1997
İmza saatleri 14-17 arasıdır.

SİNA AKYOL

Hatırlamak İyi Geliyor

HEM PENCERE KENARINDAYIM, HEM CEMAL SÜREYA YANIMDA

Adını unuttum, yönetmeni kimdi bilmiyorum; Tolstoy'un yaşamını anlatan bir filmdi; gençliğimdeydi.

Sırtüstü uzanmıştı yatağına ve bin yaşındaydı. Ölüm döşeğindeydi.

Kollarını haşmetli göbeğinin üstüne kavuşturmuş, ellerini birbirine kenetlemişti.

... "Mazi bir film şeridi gibi geçiyordu gözlerinin önünden".

Sevinçleri, hüzünleri, acıları iyiden iyiye çökelmişti.

Besbelli... onlarla: sevinçleriyle, hüzünleriyle, acılarıyla: mutlu ölüyordu.

Aklı mı?.. Başındaydı.

* * *

(Az biraz günümüze, 1988'e gelelim.)

Cemal Süreya'nın "861.Gün"ünde şunlar yazılı:

"Gergedan'da Sina Akyol'un 'P.K.627, Karaköy, İstanbul' adlı şiiri mutlu etti beni. Bir şair için en büyük onur, başka şairlerin, özellikle de hiç tanımadığı şairlerin onun için şiir yazmaları ya da şiirlerinden adını geçirmeleridir. Bu konuda oldukça şanslı sayılırım. Hatta en şanslı bir iki kişiden biri. Bambaşka bir tat bu. Hiçbir şeyle karşılaştırılamaz.")

* * *

Anlaşılacağı üzere, Cemal Süreya ile tanışmadım. Ama onunla unutulmaz bir yolculuk yaptım. Benim için de "bambaşka bir tat" idi bu yolculuk.

* * *

Uçağa ilk kez bindiğimde 5-6... haydi haydi 7 yaşımdaydım. İkinci kez bindiğimde ise, eh 20 yaşıma gelmiştim. Bir bakıma ilk kez biniyordum uçağa; heyecanlıydım. Bekleme salonunda, piste açılan iki kapı vardı. Birinin üstüne 'İstanbul', diğerinin üstüne

'İzmir' yazılı levhalar asılmıştı. Farklı kapılardan çıkacak olan insanlar aynı mekânda bekleşiyorlardı.

O insanlardan biri!.. Yoksa Cemal Süreya mıydı? Ne arasındı Cemal Süreya orada... demek bana öyle gelmişti! Ama dönüp yeniden baktım: Evet, o'ydu! Giderek emin oldum ve heyecanım meraka bıraktı yerini: İstanbul kapısına mı yönelecekti acep? Dilerim İzmir'e gitmez, demiştim. İstanbul yazılı levhanın bulunduğu kapı açıldığında Cemal Süreya da hareketlendi. Tamam, dedim; demek aynı uçağa bineceğiz!

5-6 yaşımdaki yolculuğu saymazsam, ilk uçak yolculuğumdu; tabii ki pencere kenarında oturmak isteyecektim. Aklımın çok yarısı Cemal Süreya'da, bilmem ki kaç yarısı pencere kenarındaki koltukta... koşturdum. O zamanlar numarasızdı koltuklar; erken davranıp pencere kenarına kuruldum.

"Kemerlerinizi bağlayınız!" anonsu ile soğuk terler dökmeye başladım; bir türlü beceremiyordum bağlamayı. Ama yanımdakine hiç mi hiç belli etmiyordum beceremediğimi!

Birden, özellikle dikkatimi çekmek istercesine, gürültülü bir biçimde ve çok net hareketlerle kemerini zorlamaya başladı yanımdaki. Düpedüz boğuşuyordu, sanki kendisi de beceremiyor gibi... ama sonunda becermiş gibi... "İşte gördün ya evlat, artık bağlarsın sen de!" der gibi... Yalnızca ellerini ve kemerini gördüğüm adamın hareketlerini tekrarladım ve bağladım kemerimi. Epey utanmıştım. Neden sonra kafamı kaldırdım; o incitmeden öğreten, o iyi yürekli insanın ne menem bir gelişkin olduğunu anlamak için, tabii ki belli etmeden, yüzüne baktım. Bakar bakmaz çarpıldım; Cemal Süreya'yı yanımda gördüm.

* * *

Hem pencere kenarındayım, hem Cemal Süreya yanımda!

"Ben de şiir yazıyorum" faslına hiç girmedim. Tek kelime konuşmadım. Onunla yan yana uçmanın keyfini çıkardım.

* * *

Oğlumun ve kızımın Cemal Süreya'yı da okumaya başlayacakları günlerin ne zaman geleceğini *(belki de hiç gelmezdi... diye de düşünmüştüm)* çok merak etmiştim gençliğimde.

"Sevda Sözleri"nin ilk baskısı kitaplığımda yok! Oğlumu Ankara'da ziyaret ettiğimde, onun kitaplığında gördüm "Sevda Sözleri"ni.

"Beni Öp Sonra Doğur Beni"yi ise, kısa bir süre önce, ders çalıştığını sandığım bir anda, kızımın elinde buldum.

İkisine de on üzerinden C.S. verdim.

* * *

Cemal Süreya ile, yan yana, harika bir yolculuk yaptım.

O günden bu yana, şunlar da oldu:

* Az ben, az karım... iki harika evlat peydahladık. İkisi de, çok şükür, Cemal Süreya'yı okudu.

* Hem ayıptır, hem hoştur söylemesi; günün birinde Cemal Süreya ödülünü aldım.

* Hem kayıptır, hem kazançtır söylemesi; sevinçlerimi, hüzünlerimi, acılarımı çökeltebileceğim yaşa da erdim.

* Eh, münasiptir göbeğim!

* * *

Yahu, diyorum...

... Yahu, yoksa ben de...

... Sahiden mi?.. Mutlu mu öleceğim?

ALP TAMER ULUKILIÇ

HAYALİ FENER

Mezar taşlarından çalınmış
Gotik bir düş
Bütün aynaların sırrı çözüldü
Açmalıyım:
Sır/cam
Pirinç ve karyola
Ay bir ökseye ışığını kaptırmış
Diri kaslarınız ve yay
Her şey suya kaydedildi
Bir kabaranın zulmündeki kan
henüz unutulmadan

Bir aslan burcuyla telefonda görüştüm
"Kendimi tanımıyorum" dedi
Öbür ahizeden seslendi
Yağmur ormanlarına terkedilmiş hüzün:
"Kapamalıyım!"

MİHRİ BELLİ

Simo

Simo ihtiyarlayıp çalışamaz duruma geldiğinde bir Ege adasına yerleşeceklerdi. Ben de yazları onlara konuk olacaktım. Sahilde kahvede oturup tavla oynayacaktık. Kurduğumuz böylesine iddiasız bir hayaldi. Ama o kadar da iddiasız değil. Ancak iki ülkede de demokrasi kurulduğunda gerçekleşebilecek bir hayaldi bu..

Terzi Simo'nun atölyesi Beyoğlu'nda, Parmakkapı'daydı. Mayrik'in tütüncü dükkânının yanındaki bina geçidine girip iki merdiven çıktın mı, Simoların kapısına varırdın. "Mayrik" diye anılan ihtiyar Ermeni kadın Simoların dostu idi. Kendisi ile hiç görüşmedik ama herhalde bize de dost idi. "Dostlarımın dostları dostlarımdır" sözünde bir gerçeklik payı vardır. Hele yetmişiki milletten sığınmacının gelip geçtiği o savaş yıllarının "tarafsız" Türkiyesi'nin büyük kentinin hafiyelerin, casusların cirit attığı Beyoğlusu'nda.

Önünden geçerken gözgöze geldiğimizde Mayrik'in kartal burunlu kırış kırış yüzünün aydınlanması ve hiç gülmeyen o yüzde belli belirsiz bir gülücüğün peydahlanması, dostluğun kanıtıydı kuşkusuz. O hafif gülücükle bana "Ne dümenler çevirdiğini bilmiyor değilim, ama benden sana bir kötülük gelmez" der gibiydi. Simo, onun bir metre karelik tütüncü dükkânı için, "Şu Beyoğlu'nda en önemli merkezlerden biri Mayrik'in dükkânıdır" derdi.

Simoların kapısından içeri daldın mı, ayağını ilk bastığın yer bir koridordu. Sağdaki kapı büyük odaya açılırdı. Simo'nun biçki tezgâhı oradaydı. Ölçüyü bir perde ile ayrılan endam aynasının önünde alır, provaları orada yapardı. Hafif arkaya eğik duran aynanın bir özelliği vardı: insanı olduğundan uzun gösterirdi. Öyle ki, kendini seyreden kimse aynanın önünden kendine güveni artmış olarak ayrılırdı. O ayna önünde en çok eylenenlerden olan bizim Sebati'nin bu hali alay konusu olmuştu. Simo onun adını "Ayna güzeli" koymuştu. Sebati o sıra illegal TKP'nin İstanbul sorumlularından idi.

Caddeye bakan çıkıntıda karşı karşıya konmuş sandalyelerden birine oturdun mu Beyoğlu Caddesi'ni bir boydan bir boya seyredebilirdin. Tatil günlerinde uğradığımda ortadaki sehpanın üzerine tavlayı yerleştirir, oynardık. Tavla meraklısı olan Simo idi. Ben değildim. O oyun beni hiç sarmamıştır. Hatır için oynar ve genellikle yenilirdim.

Daire girişinin öteki kapısı, çıplak bir ampulun her zaman yandığı güngörmez sofaya açılırdı. Ortada yuvarlak bir yemek masası çevresinde sedir ve sandalyeler. Mutfak hemen orada, köşedeydi. Heybetli yapısıyla girdi mi zor dönebildiği o ufacık yerde Madam Talya Çakır ne yemekler pişirirdi.

Arkadaki iki odaya oradan geçilirdi. Binanın arkasındaki boşluğa bakan güneş görmez iki küçük oda. Biri Simoların yatak odasıydı. Öteki kalfa ve çırakların çalıştığı atelye. Büyük kent emekçilerinin ekmek parası için sabahtan akşama iğne ile kuyu kazdıkları karanlık odalardan biri.

O güngörmez hol sosyal ilişkiler merkezi idi. Yakın dostlar oraya alınırdı. Ne muhabbetler kurulmuştur o yemek masasının çevresinde!

Simo da, Madam Talya da Bandırmalı idiler, su katılmamış Rum. Etnik kökenleri Türkçe'lerinden belli idi. Nasıl ki, anadilleri Türkçe olan ve yarım yüzyıl Yunanistan'da yaşadıktan sonra Yunanca konuştuklarında kafı gayın okuyan Karamanlı Rumlar'ın saf kan Türk kökenden geldikleri belli ise. Önceleri, ben Rumca bilmediğimden Türkçe konuşurduk. Yunan İçsavaşı dönüşü Türkçe'ye bir ortak dil daha eklendi. Ara sıra Yunanca konuştuğumuz da oluyordu. Ama Yunanca'yı tam ortak dil sayamazdık. Onlarınki İstanbul Rumcası idi, benimki Yunanistan dağlarının gerilla Yunancası. Ben politik, askeri terimleri biliyordum ak kent yaşamında kullanılan birçok basit eşyanın adını bilmiyordum.

Yunanca konuştuğumuzda İstanbul Rum'unun vokabülerinde olmayan sözcükler kullandığım oluyordu. Örneğin yeri gelip de "Epanastatiko epagripnisi" (Devrimci uyanıklık) ya da "I Antistasi ton prodevtikon dinameon" (İlerici güçlerin direnişi) dediğimde, Madam Talya "Ti logya ine afta vre Mihri!" (Bunlar ne lâflardır bre Mihri!) diye atılıyordu.

Simo ile akran değildik. Benden en az onbeş yaş büyüktü. Savaş öncesinden tanışırdık. Ama dostluğumuzun ilerlemesi savaş yıllarında oldu. Herkesin tavır almak zorunda kaldığı, dolayısıyla akkoyunla karkoyunun belli olduğu yıllardı o yıllar. Çok gençken Flammarion'u okumuş, özgür düşünceyi benimsemişti. Kiliseye gitmezdi. İstanbul Rum'unda olağan olmayan bir durum. Eşi Madam Talya'nın ara sıra pazarları kiliseye gitmesini küçümseme ile karışık bir hoşgörü ile karşılardı. Ancak Madam Talya'nın dindarlığı bizim zaferimiz için Tanrı'ya yakarma biçimini almaktaydı çok kez. Fener Kilisesi papazları arasında rekabeti sağ-sol çatışması şeklinde yorumlar ve daima sol saydıklarından yana olurdu. Athenagoras gibi (Made in USA) bir patriğin Ortodoks dünyasına dayatılmasını bir türlü hazmedememişti.

Materyalist dünya görüşüne karşın Simo'da "rızk", "helal", "haram" kavramları eksik değildi. Tüccar dostları ona defalarca tüccar terzilik yapmasını önermişlerdi. "Para istemez, boş raflara birkaç top İngiliz kumaşı koyalım. Satacağın her kupondan terzilikten kazandığından fazla kazanırsın" derlerdi. O, "benim rızkım terzilikten. Öyle göz nuru dökmeden gelen paradan hayır gelmez" diyerek reddederdi. İyi terziydi. İyi kazanırdı. Kazandığını da son meteliğine kadar yerdi.

Altmışlı yıllarda hastalandı. Çalışamaz duruma geldi. Ne başını sokacak bir evi vardı, ne de parası. Yunanistan'a gittiler. Madam Talya'nın Pire'de ev terziliği yapan bir kızkardeşi vardı. Onun yanında barındılar. Kısa bir süre sonra da öldü.

Simo ihtiyarlayıp çalışamaz duruma geldiğinde bir Ege adasına yerleşeceklerdi. Ben de yazları onlara konuk olacaktım. Sahilde kahvede oturup tavla oynayacaktık. Kurduğumuz böylesine iddiasız bir hayaldi. Ama o kadar da iddiasız değil. Ancak iki ülkede de demokrasi kurulduğunda gerçekleşebilecek bir hayaldi bu. Gerçekleşmedi. O, cunta Yunanistanı'nda, Pire'nin bir kenar mahallesinde hayata gözlerini yumdu.

Benimle dostluğu yüzünden Simo çok çekti. Karı koca iki kez gözaltına alındılar, sorguya çekildiler. O çığırtkan akşam gazetelerinde resimleri çıktı. Yalan yanlış haberlerle: "Komünistlerin Beyoğlu karargâhı basıldı" deniyordu birinde. Rum cemaati onları fiilen aforoz etti. En yakın akrabaları selam-sabahı kestiler. Bu uzun yıllar sürdü. On yıl, onbeş yıl. Bir-iki istisna dışında Rumlar atölyesine ayak basmaz oldu. Ama Türk müşterileri Simo'yu bırakmadılar. Onlar herhalde Rumlar kadar korku içinde değillerdi.

* * *

Simo ile birlikte karşılaştığımız bir durumu ve onun tepkisini anlatmadan geçmeyeyim. Onun o vesile ile söyledikleri Yunanistan'da Anadolu'yu hasretle anan Rum göçmenin ruh haletini dile getirmesi bakımından ilginçtir.

Varlık vergisi günleriydi. Bilindiği gibi zamanın Saracoğlu başbakanlığı altında tek parti CHP hükümeti bu varlık vergisini ırkçı bir zihniyetle gayri-müslim azınlıkları vergilendirme kanunu olarak uyguladı. Kanun 1942 sonlarında Almanlar Stalingrad'da iken kabul edilmişti. Nazi Almanya'nın zaferine hazırlık niteliğinde bir önlem idi aslında. Bu vesileyle Doğu Anadolu'da, (Aşkale'de) azınlıklar için toplama kampları kuruldu. Yüzlerce, binlerce insan oralara sürüldü. Bu dönem buğday fiyatının birdenbire on katına, hatta daha da yukarı yükseldiği dönemdir. Kentlerde savaş vurguncusu, karaborsacıya paralel olark kırsal alanlarda kıtlıktan yararlanan bir hacıağa zümresi oluştu. Büyük kentlerin eğlence yerlerinin parası bol müşterileriydi bunlar.

Ben askerdim. Trakya'da kıta'dan birkaç günlüğüne İstanbul'a izinli gelmiştim. Simo ile birlikte bir tavernaya gittik. O yılların Beyoğlusu'nda Rumlar'ın işlettiği tavernalar vardı. O işin ustasıdır Rumlar. Madam Talya öyle yerlere gitmezdi. Bir boş masa bulup oturmuştuk ki, yan masada kavga çıktı. Sanırım hesap yüzündendi. Tatsız bir durumdu. Çıktık.

Yolda Simo şöyle konuştu: "Babam Bandırma'da meyhaneciydi. Müşterilerimiz genellikle Türklerdi. Biz onları sever, sayardık, onlar da bizi. Okuldan çıkışta meyhaneye gelir babama yardım ederdim. Çocuk olduğum halde beni bile adam yerine koyarlardı. İçmesini, oturup kalkmasını bilen o yakışıklı, hovarda Türkler.

İlk önce bizim okullar açıldı. Bize "Siz Rum değil, Yunan'sınız" dediler. "Büyük bir uygarlık kurmuşsunuz bu topraklarda. Bu topraklar sizin. Türkler gelip gaspetmişler" dediler. Kısaca bize milliyetçilik aşıladılar. Sonra Türkler'in okulları açıldı. Türk çocuklarına da "Siz Kızıl Elma'dan geldiniz. Şu kadar devlet kurdunuz; Viyana kapılarına kadar dayandınız, şöylesiniz, böylesiniz", diye milliyetçilik aşıladılar. Sonunda birbirimize düşman kesildik. Ve dünyanın tadı tuzu kalmadı. Şimdi merak ediyorum. O güzel insanlar, o efendi Türkler ne oldu? Bu pisler nereden çıktı?"

Simo'nun anlattığı, o kuşaktan yalnız Rumlar'ın değil, Türkler'in de hasretle andığı Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki Marmara kıyısı kasabalarından biri idi. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş dönemine rastlayan yıllar. Elbette ki o toplum da bir sömürü toplumu idi. Sömüren de vardı, sömürülen de; ezen de vardı, ezilen de. Simo'nun anlattığı o yakışıklı, hovarda Türkler herhalde toprak sahibi, varlıklı kimselerdi, yahut da bürokratlar. Ve Simo onlarla en sevimli anlarında meyhanede içki içerken, eyleşirken karşılaşıyordu. Çiftliklerinde bir ırgat olarak çalışsaydı izlenimi herhalde farklı olurdu. Ama şu da var: onlar hiç olmazsa efendi gibi içki içmeyi biliyorlardı. Yeni türedi takımı bu kadarını bile beceremiyor.

Marks'ın "Bir an gelir yerinde sayan üretim ilişkileri gelişen üretici güçlere ayak bağı olur; ve o zaman devrimler çağı başlar" anlamındaki ünlü sözü şu anlamı da taşır: Üretici güçler uzun boylu bir gelişme göstermediği sürece üretim ilişkileriyle uyumluluk halinde oluyorlar ve öyle zamanlarda toplum bir sömürü toplumu olsa da, insanlar içinde bulundukları düzenin toplumsal ilişkilerinden doğan bilinçleriyle hayatı iyi kötü dayanılır sayıyorlar ve iyi kötü bir ahenk içinde yaşayabiliyorlar.

Simo'nun sözleri, Yunanistan'daki Anadolu göçmeninin ya da Türkiye'deki eski kuşakların Birinci Dünya Savaşı öncesi Türkiye toplumunu hasretle anmasını değerlendirirken, yahut da, örneğin Panait İstrati'nin "Kira Karaline" adlı yapıtında seyyar satıcı Barba Yani'yi "Oğlum, bizim gibi küçük insanlar için bu dünyada yaşanabilecek tek ülke Osmanlı ülkesidir" şeklinde konuşturmasını yorumlarken, Marks'ın devrimler hakkında bu tezi gözönünde tutulmalıdır. Uyumsuzluk yalnızca sömürülenlerin bilinçlenerek toplumu değiştirmek için harekete geçmeleri şeklinde belirmiyor; uyumsuzluk her alanda dışa vuruyor. Eski değerler, eski ahenk yokoluveriyor, meyhanelerde bile.

Akşamsefası

VEDAT ÖZDEMİROĞLU

Vedat Bey'in Görkemli Hayatı

Vedat Bey, çaresiz insanların teklifini önce ciddiye almamış, fakat neden sonra kahraman olduğunu anımsayarak kabul etmiştir. Sonrasında teklifi yine ciddiye almadığı ileri sürülmüşse de bu salt rivayetten ibarettir.

Zevke Veda, Neşeye de!

"Vaktin geldi
Zamanın bitti,
Kırılma saatin şimdi senin
Vedat Bey denen put!..
Görkem görkem diye direnme gayrı,
Al şu hapı, yut!..
Ola ki sen yutmadın,
Önemsemedin beni ve sözümü tutmadın,
O zaman ben zorla sana
Yutturmasını bilirim!..
Yenilginin kekremsi şarabından
Tattırmasını bilirim!..
Kırılma saatin şimdi senin
Paramparça edecek seni
Şu elimdeki kazma,
Yetti artık Vedat Bey
Ortalığı boş bulup azma!..
Sen ki nicedir insanları
"Kahramanım" diyerek kandırıyorsun,
Gülünç geliyorsun bana
Ve bir akbabayı andırıyorsun!..
Ölülerden vazgeçip
Dirilere saldıran bir akbaba,
Üstelik akrabayız biz seninle Vedat Bey
Çok uzaktan akraba!..
Doğduğumdan bu yana kulaklarım
Senin adını duymaktan bıktı,
Hayranındı herkes
Bu da benim canımı sıktı!..
Durup düşündüm de bir an
Sen değilsin,
Benim gerçek kahraman...
Bunu sana da kabul ettireceğim
Seni bitireceğim Vedat Efendi,
en kısa zamanda bitireceğim...
Kırılma saatin şimdi senin
Vedat Bey denen put...
Seni sahte kahraman,
Seni ağaçtan düşmesine ramak kalmış dut..."

Bir kendini bilmezin yazdığı bu talihsiz şiir, Vedat Bey tarafından elbette umursanmamıştır. Belli belirsiz bir tebessümle karşılamış fakat asla alay etmemiştir. "Bu küstahı ağır şekilde cezalandır ya Vedat" diyen dostlarına ise şu cevabı vermiştir: "Bu şiirin bana yazılmış olmasından ziyade, kötü yazılmış olması üzücüdür. Yine de emek verilmiş. Heyecanına ve acemiliğine verip bağışlıyorum."

Zaten kısa bir süre sonra başarısız şair, Vedat Bey'e gelip pişmanlığını arzedecek, bütün bir perşembeyi cumaya bağlayan gece boyunca ağlayacaktır. Zavallı genç, kalan ömrünü Vedat Bey için siyah gül yetiştirmeye harcayacağına dair yeminler etmiştir.

Vaniköy'de Vedat Bey için "O bütün zamanları aynı anda yaşar. Bütün bir tarih, en çok O'nun tarihidir. Ayrıca muhallebiyi de pek sever" derler.

* * *

Vedat Bey'in kusursuz endamını kıskanan mihraklar, topluma bu atletik adamın esasında bir cüce olduğu yolunda uğursuz bir söylenti yaymışlardır. Yazdıkları bildirileri ve fotomontajla onu bir cüce gibi gösteren afişleri dört bir yana dağıtmışlar, korsan gösteriler düzenleyerek "O hakiki bir cücedir", "Vedat Bey'in görkemsiz boyu", "Yürrü, bayırın gülü" türünden sloganlar atmışlardır. Vedat Bey bu düzenbazlara sözlü bir yanıt vermemiş, o kallavi tokadını da kullanmamış, sadece iki saat kadar halk içinde boy-pos göstermiş ve neyin ne olduğunu ortaya koymuştur. Açık açık söylemek gerekir ki, o bir cüce değildir. Asla olmamıştır. Olmayacaktır.

Vedat Bey'in hışmına uğrayanlar, bir daha karşısına çıkmayı bir yana bırakın, adını dahi ağızlarına almaktan kaçınırlar. Alsalar bile Vedat Bey'in güzelim ismi, bu basit ruhlu kişilerin –büyük ihtimalle– çarpık ağızlarından fısıltı ya da en fazla hırıltı halinde çıkar. Vedat Bey, affedebilmenin büyük erdemine ulaşmıştır. Aziz İstanbul şehrinin tarihine kristal çivilerle saplanmış olan Süleymaniye Camii'nin dolaylarında Vedat Bey için "O sert ve cesur görünümünün altında gerçekten de sert ve cesur bir insan vardır. Ama bu dünyanın tüm nüfusu taş kalpli olsa bile, yine bir tek Vedat Bey'in pamuk yüreği taşlaşmaz, taşlaşamaz" derler.

* * *

Vedat Bey, bir dönem prens olmuştur. Avrupa'nın küçük krallıklarından birinde, kraliyet ailesinin halka kötü davranması ve tutarsız bir yönetim göstermesi bir takım sorunlara yolaçmış, akabinde sabrı taşan halk bu ailenin hükmüne son vererek kralı tahttan indirmiş ve bir marangozun yanına çırak olarak yerleştirmiştir. Fakat bu durumda yöneticisiz kalan ve politik bilince de sahip olamadığı için kendi kendini yönetemeyen halk, on gün kadar bocalamış, geçici bir süre de olsa krallığı yönetecek, işleri çekip çevirecek, gecenin dördünde bile rahatça arayıp sorunlarını iletebilecekleri bir insana, görkemli hayat sahibi bir beyefendiye, yüce kişiliğinin en belirgin noktalarını camlar ardından bakan şahin gözlerinde yoğunlaştırmış bir mükemmellik sembolüne, şiirsel yaşamını bir bilimadamı titizliğiyle yaşayan, bulunması hayli zor, hattâ ve hattâ nerede ise imkânsız bir varlığa ihtiyaç duymuşlardır. O varlık, Vedat Bey'den başkası olamaz, hayır, katiyen olamaz, hayır.

Vedat Bey, çaresiz insanların teklifini önce ciddiye almamış, fakat neden sonra kahraman olduğunu anımsayarak kabul etmiştir. Sonrasında teklifi yine ciddiye almadığı ileri sürülmüşse de bu salt rivayetten ibarettir. Çünkü bir kahraman, zor durumdaki bütün kişi, kurum, toplum, devlet, grup, kesim, halk, şehir, eşya, bitki, hayvan ve artistlere yardım etmekle yükümlüdür. Sonuç olarak, Vedat Bey'in kısa dönem prensliği de görkemli ve başarılı geçmiştir. O küçük krallık Vedat Bey'e hâlâ minnettardır. Ülkelerini terkederken altın anahtar, altın kapı ve altın paspas vermeleri ve yolluk olarak kek sunmaları Vedat Bey'i nasıl müteessir etmiştir, bilebilirsiniz.

Kaynarca semtinde Vedat Bey için "O'nun adalet anlayışı ödünsüzdür. Adalet anlayışından ödün vermediği için, bu böyledir" derler.

* * *

Muammalar yüzünden Vedat Bey'in sıkıntılı geçirdiği anlar da vardır ki, böyle anlarda Vedat Bey, kendisinin de bizzat muamma olduğunu hisseder, gözlüğü boşlukta salındıkça salınır.

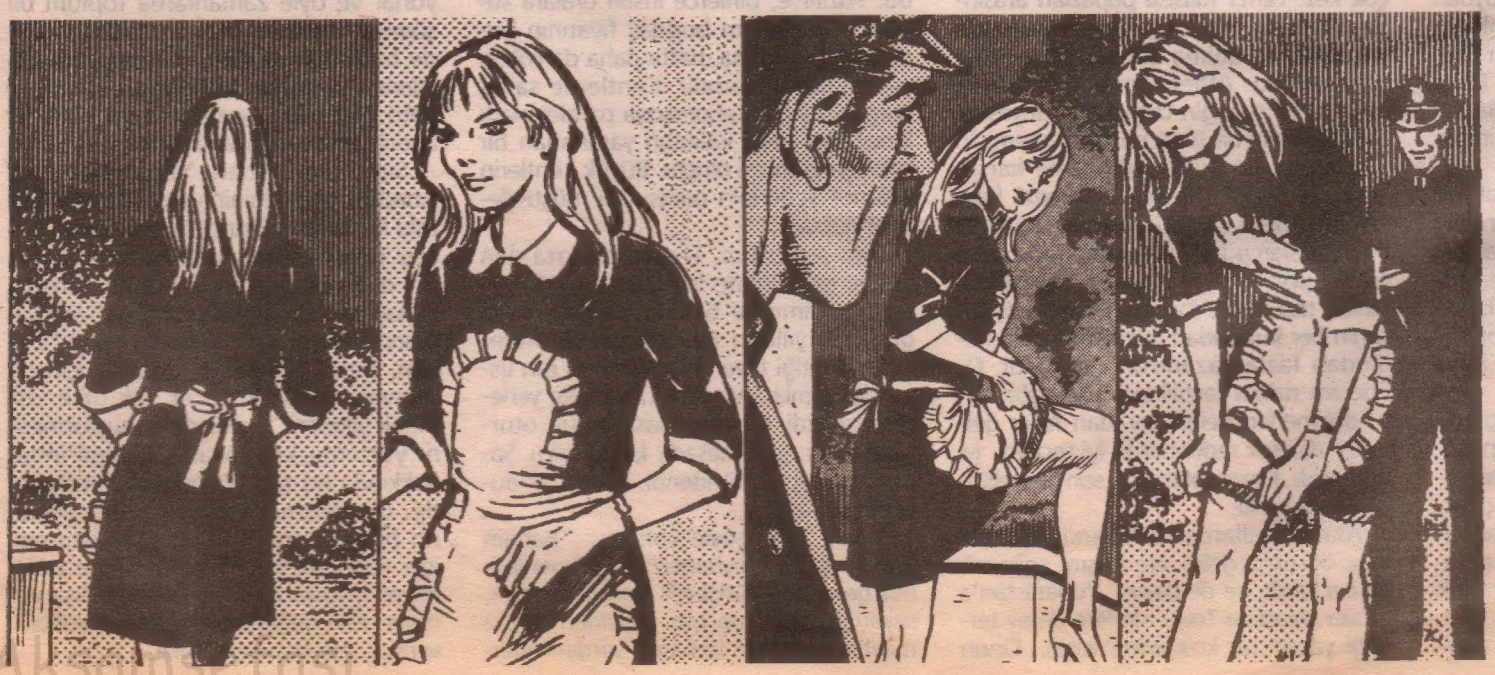

Akşamsefası

Anneler Günü ve Balyoz Harekâtı'na İthafen

– Özür diliyorum Memoş'um.

– Özür diliyorum.

– Ne olur beni affet.

– Anneni affet.

Bu sözler savaşta yitirdiği 20 yaşındaki, kendi deyimiyle, maviş gözlü Memoş'unu kaybeden bir annenin, Anneler Günü'nde yavrusunun fotoğrafını öpe öpe bağrına basıp gözyaşları eşliğinde yüreğinin ta derinliklerinden çıkagelen sözlerdi.

Maviş gözlü Memoş'un annesi savaşta oğullarını yitiren Kürt, Türk, Laz, Çerkez, Arnavut annelerden sadece birisiydi.

Gözyaşları eşliğinde söylenen ağıtlar, madalyonun sadece görünen kısmı; evlat acısıyla dağlanan yüreklerin dışarıya çok az kısmının yansıması, bir de söylenemeyen kısım var, derinliklerinde gizlenmiş yüreklerin, adresi belli fakat: Nedendir bilinmez yerine bir türlü ulaşamayan: Kin, nefret, öfke.

Dağlarda ölen insanların haberlerini dinleyip, o gencecik cansız bedenlerini (kimisi bayrağa sarılı tabutta, kimisi paçavra misali bir kenar atılmış halde) her görüşümde Nevzat Çelik'in bir dizesi geliverir aklıma:

Baba olamayacağım örneğin

Toprak olmak ne garip şey anne

Evet; onlar baba olamayacaklardı artık, toprak olmaları ne garip şeydi. Öldüler yaşamın baharındayken, yaşamın dipsiz uçurumuna sürüklendiler. Birçoğu uçurumdan aşağıya düştü, bazılarıysa uçurumun kenarından, ebediyen silinemeyecek kötü izlerle geri döndü.

Düşünüyorum da, kaçı sevgiliye sarılamadan silaha sarıldı, kaçı sevgilinin titrek dudaklarını öpemeden Azrail'in soğuk bedeniyle sevişti, yârı her görüşünde kaçının yüreği kıpır kıpır olup uçuverdi göklere, kaçı hissedebilmiş, kaçı yaşayabilme fırsatını bulabilmişti bu güzellikleri acaba? Kaçı gencecik denecek yaşta tazeleriyle birlikte bebeciklerini de geride bırakıp gidivermişti? Gencecik yaşta evlenmişlerdi, çünkü; gencecik yaşta evlenirdi Anadolumun gençleri, töreler böyleydi, zavallılar neylesinlerdi!

Artık ne onlar, ne de geride bıraktıkları için, hiç doğmayacaktı güneş, dünya da dönmeyecekti onlar için. Uçurumun kenarına bıraktılar, dünyevi ne varsa, her şeyi. Sadece götürdükleri gencecik ruhları idi. Bu sebeptendir ki hep aynı genç yaşta kaldılar: Kimi 15, kimi 20, kimileriyse 22, 28, 30....

Geride kalanlar: Onlar da en az uçurumdan düşmüş kadar oldular. Dipsiz vadiye düşmediler fakat, uçurumu gördüler ve yüreklerinin bir parçasını yavrularıyla birlikte vadiye düşürdüler. Dipsizliğin korkunçluğunu hergün hissedecek şekilde kazındı yüreklerine ölümün gerçekliği. Ölüm o kadar gerçekti ki artık! Çocuklarının ölümü kadar, bir gün yanıbaşlarında, üzerlerine titredikleri yavrularının uçurumdan düşürülebileceği kadar.

Yoksa bu anların feryatları, Memoş'larından af dileyişleri nedendi! Analar çözümü bulmuşlardı aslında: Ne uğruna olursa olsun, hiç ama hiçbir şeyin değemeyeceğiydi, dipsiz vadiden atlamayı, goncayken kuruyup yokolmayı, hiçliğe karışmayı göze almayı.

Bir de bu şifreyi asıl çözmesi gerekenler çözebilseydi. Sular seller gibi akan bu kan ve gözyaşının önüne küçük de olsa bir set çekilebilseydi. İşte o zaman anaların feryatları ve gözyaşları dinmeye başlayacak. Genç evlatlarımız belki de hep aynı yaşta kalmak zorunda bırakılmayacaklardı.

Bahar Ak-Diyarbakır

Ne bakıyon leynn!..

Yeter, diyorum (yeter mi?) artık Türkiye'de olan ve olacak olan hiçbir şeyi dinlemeyeceğim, izlemeyeceğim. Neden, derseniz, iza-(hayat)ını yapayım.

Nah, mükemmel sesli ve yalan haberler, yalan gülümseyişleri, haber spikerlerine kulaklarımı tıkayacam. Evde kalırsam bunlara katlanmak zorunda kalacam.

Hayır hayır, en iyisi dışarı çıkıp, dağlara, kırlara doğru gidip, şehirden uzaklaşmak, yalnız kalmak.

Diyorum ki, siz de benim gibi düşündüyseniz (düşünmüşsünüzdür; düşünün, tavsiye ederim) beraber çıkalım. Haydi haydi... Sizi de gezdireyim. Evden çıkıyoruz. Hava güneşli şemsiyemizi yanımıza almamıza gerek yok, deyip. Bizi şehir dışına çıkaracak yolu seçip yürüyoruz. O an içinizde bir özgürlük havası esiyor. İnsanlığa onurlu bir yaşam, topluma faydalı bir şahsiyet olmak ve kendiniz için rahat bir yaşam hayal ediyorsunuz. Bunu düşünürken epey yolalıyorsunuz. Bazen yürüyor, bazen koşuyor ve bazen de dinleniyorsunuz. Ve işte sonunda şehir dışındasınız. Kırlara doğru yolalıyor, tepeliklere yaklaşıyorsunuz. Tepeliklere yaklaştıkça rayları görüyor, tepeliklerin hemen oradaki tünele yöneliyorsunuz. Tünele varıyor, tüneldeki karanlıklara bakıyor, dalıyorsunuz... Hayaller birbirini kovalarcasına peşisıra hayaller ve bir tanesi birazdan bu tünelden geçecek olan tren beni alsa götürse, uzak bir diyara... Savaşların, kötü politikaların, sömürülerin olmadığı bir dünyaya... Siz düşle gerçek arasında sayıklarken hayaliniz gerçekleşecekmişcesine tren geliyor geçiyor. Düşleriniz düş olduğu için, bakıyor üzülüyorsunuz... Bakıyorsunuz sadece... bakıyorsunuz.

ÖKÜZ, diyorum, NE BAKIYON LEYNN!..

Yavuzbey Sönmez
Goşap-Van

Merhaba
sevgili dostlar,

Saygılarımla selamlar, iyi çalışmalar dilerim. Şu anda yaşadığımız ortamda Öküz'ün inanılmaz özverisi ve de çizgilerini her zaman olduğu gibi beğeniyle takip ediyorum. Sevgili dostlar, yüreğinizle mücadelenize yılmadan devam edin. Çünkü bu kirlenmiş ortamda siyasi ahlâkın, faili meçhullerin katilleri vatan kahramanı ilan edildiği bir ülkede, yani açıkçası şu arenada, toplumun yürekli, cesur insanlara ihtiyacı var. Ve Öküz, cesur, özgür mücadelesiyle her zaman ufkumuzu açıyor, her zaman büyük beğeniyle takip ediyorum. Öküz'ün yaşgününü geç de olsa kutlamak istedim: Nice yıllara Öküz!..

Mahkumlar ekseriye sabaha karşı
kurşuna dizilir.
Bir sünger taşına döner
anne sütünden yapılmış heykel.
Bari şu trampetler çalmasa,
insan gürültüye gitmese!..

İyi dileklerimle dostlar. Mutlu bir dünya için yüreğimizle mücadeleye devam...

Önder Aktürk-İstanbul

Merhaba Öküz,

Son sayınız için gerek radyo dinleyicilerimin, gerekse de okul arkadaşlarımın tebriklerini size sunmak istiyorum. Diyarbakır'a göstermiş olduğunuz ilgi için bilmem teşekkür etmeme gerek var mı?

YOKLUĞUNDA - 2

Yokluğunda uykularımı
daha çok sevdim
yollarda filinta gibi gezmek bana anlamsız geldi.
Bu yüzden kokmuş çoraplarımla oturdum misafirlerin yanında
bir başıma kalınca odamın kaç adım olduğunu saydım,
bir karanfil durmadan çürüttü kendini yanıbaşımda.

Yokluğunda dünyanın en kötü yarışması
"İner misin, Çıkar mısın"a başvurdum,
'mutlu aşk nasıl yoktur' taklidimi beğenmeyip,
almadılar yarışmaya
yokluğunda, mesela, matematiği daha çok sevdim
matematik öğretmenim kendisi için derse girdiğimi anlayınca
dersten kovdu beni.
Sen yoksun diye aile yerlerinden yakapaça çıkarıldım hemen.
Yokluğunda içtiğim susuz rakıyı annem su sandı her gece
'iç' dedi, 'su nimettir'

Bütün kalabalık masalarda mağrur durdum yokluğunda
mağrur durdum diye bütün masalarda beni bilge zannettiler.
Sararmış perdelerin ardında uslu bir çocuk gibi durdum
baktım gece hep aynı kötülüktü
oda durmadan kendini kanatıyordu.
Yokluğunda yastığımı dizlerin bildim,
hem yastık dizlerin kadar kederli ve sert değildi.

Yokluğunda seni soranlar
'resimlerde bir tanıdık' diye tanıttım.
Şiir kendisine kur yaptığımı anlayınca küstü benden.
– 'Ey, bütün güzel kadınlar
elbiseleriniz ye kürküm ye, hesabı bir gösterişten ibarettir.'
diye bağırdığım için
'sapık' diye taşladı beni mahallenin kadınları.
Onların fırlattığı terliklerden
bir şıpıdık terlik koleksiyonu yaptım kendime.

Yokluğunda gün akşam olunca asıl karanlığın
yüreğime çöktüğünü anladım.
Kedileri 'gel pisi pisi' diye çağırıp
onlarla arkadaş olmaya çalıştım,
oysa zamanın bütün kedileri
İbrahim Tatlıses'in Nankör Kedisi'ni koro halinde söylüyordu artık.

Yokluğunda herkesi ne kadar mutlu olduğuma inandırmaya çalıştım,
hatta mutluluktan yanaklarımda gamze bile açtığını söyleyince
yalanım ortaya çıktı
ve mahallenin delisi diye kovaladı beni
'r'lere dili dönmeyen çocuklar.
Yokluğunda ne kadar bela varsa hepsine bulaştım,
bütün kabadayıları karşıma alıp "ecelimi arıyorum" dedim.
paralarıma el koyup, "Allahından bul" dediler.

Yokluğunda
günde ortalama kaç saat ağlarsam
odamda suni bir göl oluştururum, diye düşündüm.
Lenin ve Marks abilerle hayatı konuştuk uzun uzun,
uykusuzluğumda.
Marks'ı Alman Markı'nın çoğulu sandığında
Ya da sakalına bakıp "o zamanlar berber yok muydu?"
diye sorduğunda
anlamalıydım seni.

Kemal Varol - Diyarbakır

Sevgili Öküz,

Televizyondaki bir çizgi film şöyle başlıyor: "Uzun uzun yıllar önce, ormanın derinliklerinde küçük mavi yaratıkların yaşadıkları bir köy vardı. Onlar kendilerine Şirinler derlerdi. Çok iyiydiler."

Ben de hayatımıza giren Şirinler ve Gargameller'den ilk aklıma gelenleri sıralıyorum.

ŞİRİNLER
Spiker Şirin Ali Kırca
Fişek Şirin Savaş Ay
Tombul Şirin Nedim Saban
Gözlüklü Şirin Mesut Yar
Araştırmacı Şirin Uğur Dündar
Belgesel Şirin Can Dündar
Şirine Defne Samyeli
Geveze Şirin Beyaz
Yazar Şirin Orhan Pamuk
Hisli Şirin Cezmi Ersöz
Teknik Şirin Fatih Terim
Komik Şirin Gani Müjde

GARGAMELLER
Reha Muhtar
Fatih Altaylı
Fatma Girik
Hulki Cevizoğlu
Gülgün Feyman
Perihan Mağden
Nihat Genç
Oktay Taftalı
Oğuz Aral
Ali Şen

Hande Tanır - İstanbul

Şimdi Burdayız

"Alın size silah, size pa
vurun!" dediler. "Vurma
sanız gidin, gitmezseniz
sizi vururuz" dediler. "K
yünüzü başınıza yıkar, ev
rinizi yakar, hayatı size
hennem ederiz!" dediler.

Önce en korkaklarım
kaçtı, sonra da diğerle
Son kalan beş-on ev yük
dik yataklarımızı, çocukla
mızı, kendimizi bir kamy
na, düştük yola. Evlerimiz
köyümüzü, topraklarımız
bağımızı, bahçemizi, m
zarlarımızı bırakıp kaçtı
Dağıldık, savrulduk doğd
ğumuz yerden çok uza
lara.

Niye? Öldürmek istemed
ğimiz için... Niye? Ölmeme
için. Oysa bizim mezarlığ
mız köyümüzden büyükt
Ölülerimiz yaşayanlarımız
dan çoktu. Buraya başka b
yerden gelmemiştik. Biz he
burdaydık. Şimdi yokuz. Ba
balarımızın, dedelerimizi
yurdundan... Kovulduk ker
di topraklarımızdan.

Şimdi buradayız. Bu kala
balık, bu yabancısı olduğu
muz insanların dünyasında
Bu uzaklarda. Köylerimiz
oradaki hayatımız şimd
çok, ama çok uzaklarda. B
başka zamanda, bir başk
dünyada.

İyi mi ettik, kötü mü kaç
makla! Anlayamadık. Bura
da kimseyi vurmak zorund
değiliz. Kimseler de biz
vurmakla tehdit etmiyor
Ama burada bize iş yok, bi
ze ev yok, bize ekmek yok
bize sevgi, bize saygı yok
buralarda. Burada hiç kim
se bize güzel, sıcak bakmı
yor, bizi insandan saymıyor

Belki yine yoksulduk, ama
böyle ekmeksiz, susuz
ateşsiz, evsiz değildik kend
topraklarımızda. Hatta bi
raz mutlu bile sayılırdık.

Hayatımız cehennem ol
masın diye, ölmeyelim diye
kaçtık ki, biz cenneti de
beklemiyorduk. Geldik başka bir cehennemin ortasında bulduk kendimizi. Yoksulluktan sürünüdüğümüz, yabancılıktan ezildiğimiz, hasretlikten yanıp tutuştuğumuz, her gün ölüp ölüp dirildiğimiz bir cehennem. Bir hayat!..

"Gurbet kurtuluş değil." Kaçmak kurtuluş değilmiş oysa. "Elin kahrı çekilmez, ne zaman döneceğiz, bunu hiç kimse bilmez."

Şimdi bizi hayatta tutan tek şey bir gün geri dönmek, her şeye yeniden başlayabilmek. Bir tek umudumuz var bizi yaşama bağlayan; her şey belki yine bir gün tersine döner.

"Göç yolları döner tersine."

Ahh!.. Ölülerimiz bile yalnız, yoksul, sahipsiz ve isimsiz bu mezarlarda!..

Orada ve burada bize en yakın, en sıcak, en güzel dost olan Öküz'e sevgi ve selamlar...

Ahmet Karaman - İst.

Akşamsefası

EnİŞTE adında yeni bir canlı türü!..

ZAFER AKNAR

OS-SUSURLUK MASALLARI...

Eyikrüt gezegeninde yaşayanların geçirdiği beyinsel evrim, yeni bir canlı türünü müjdeliyordu! Gezegen sakinleri heyecan içinde yeni türün niceliksel ve niteliksel özellikleri üzerine düşünce üretiyordu...

Os-Susurluk bebek uydusunda meydana gelen kazada ortaya saçılan gerçekler, bu türün uzun zamandan bu yana var olduğu kuşkusu yaratmıştı.

İlk belirtiler ilginçti; kafatasının içi boş gözüküyordu. Beyin, midenin içine yerleştirilmiş ve etrafına mide asitlerinden korunması ve dış etkilere kapatılması için yarı geçirgen bir zar kaplanmıştı. Gözler, sineklerden esinlenerek yeniden düzenlenmişti. Burnun koku, dilin ise tat alma özellikleri arttırılmıştı...

Sinir sistemi tamamen iptal edilen yeni canlı türünün, utanma duygusu ayak tabanlarına yerleştirilen bir merkezden kontrol ediliyordu.

Nasır tutmaya karşı bir önlem düşünülmemişti ?..

Yeni gelişen bu canlı türünü kimse yadırgamamıştı. Hatta öylesine kabul görmüştü ki adlandırma konusunda ateşli tartışmalara başlanmıştı bile...

Çeşitli adlar gündeme geldi; kimi "Özercik" dedi, kimi " Enişte" .

Eyikrüt gezegeni sakinleri tam anlamıyla ikiye bölündü. Tartışmalar uzadı uzadı; toplumsal barış bozulacak gibi oldu. Canlı türlerinden oluşan mozayik de (hem de bir daha restore edilemeyecek şekilde) dağılma tehlikesi atlattı.

İmdatlarına, Amerikakolompus gezegeninden Thomas isimli bir bilge kişi yetişti. Bilge kişi Thomas, devlet denetimindeki ultrasonik televizyonundan yaptığı açıklamada, yeni canlı türüne, "Enişte" adını uygun gördüğünü söyledi ve bunu şöyle gerekçelendirdi:

"Sizin değerler sisteminizde, en kutsal değer bakireliktir. Her ne kadar siz onu yarı tanrısal insanlara davul zurna eşliğinde sunsanız da, bakirelik uğruna çok kan döktüğünüz bilinmektedir. Peki bu kutsal değeri namusuyla (!) elinizden alana ne denir, Enişte... Bu kutsal görevi yapan yarı tanrısal kişinin adını yeni canlı türüne vermek bence en uygunudur..."

Bilge kişinin bu açıklamaları canlı türünü rahatlatmış ancak tatmin etmemişti. Sorun yeni canlı türünün çocukluğuna "Özercik", yetişkinliğine de "Enişte" denilmesiyle aşıldı.

Özercik'in emekleme ve bebekleme dönemi çabuk atlatıldı; mutlu bir çocukluk geçirdiği söylenebilirdi. Zaman atom hızıyla geçiyordu. Büyüdü, serpildi... Yedikçe büyüdü, büyüdükçe daha çok yedi...

Doymak bilmeyen mideye bağlı beyin hücreleri, parçalanarak çoğalıyordu. Eyikrüt gezegeni sakinleri durup dinlenmeden çalışıyordu. Enişte mertebesine ulaşmış bu garip canlı türünü doyurmak için vergiler her uzay ayında yüzde yüze yakın oranda arttırılıyordu.

Enişte'nin hobileri arasında Uranyum bankacılığı alım satım işlemleri de vardı. Gerekirse cinayetler işletiyordu. Bir banka alım satım işinde mızıkçılık yapan bir tefeciyi yeşil uzay kentinde lazer silahlarıyla vurduttuğu bile söyleniyordu.

1 Milyar Amerikakolompus lirası tutarında serveti vardı. Bu servet komisyon adı altında toplanan paralarla edinilmişti. Alın teri, paraları taşırken döküldüğü için namusuna kimse lâf söyleyemedi...

Eyikrüt gezegeni güvenlik parlamentosu başkan yardımcısı A 1493325 N 95 kod adlı eşi sayesinde devletin özel bilgilerini Demir bankalara veriyordu.

Batırdığı Konsantilopus uydusu bankasında çalışır iken sırlarını bilen kuryesinin ölüm emrini vermişti...

Eyikrüt gezegeni uğruna yaşamını yitirenler adına uzay vakıfları kurmuş ve bedava uzay arazileri toplamıştı.

Brezilyas gezegeninin geleneksel danslarını pazarlayan SAMBA adlı bir dans bankasını yine yakın bir arkadaşına pazarladı.

Sağıla sağıla kuruyan EKB isimli inek bankasınının satışını iki yıl erteleterek başına yine yakın bir arkadaşını getirdi...

Kelle başına iki milyon Amerikakolompus yeşil lirası ödeyerek Huzurasfalt adındaki hükümetin düşmesini engelledi.

Os-susurluk bebek uydusunda meydana gelen kazadan sonra ortaya çıkan Uzay çetesinin başı olduğu ortaya çıktı. Güvenlik parlamentosunun elektronik soruşturmasında adı defalarca anıldı ve sadece kulakları çınladı...

Tüm gözler onu, gözden ırak tuttu.

Şimdilerde Demir bankalarda stokladığı yeşil liraları yurt dışına transfer etmekle meşgul...

Enişte, enişte enişteciğim, "elma" dersem kaç, "armut" dersem yemeye devam et...

Akşamsefası